

Strateška platforma Općine Vogošća

(Revidirana i usklađena za period 2021-2027. godina)

-Nacrt-

Vizija: „Vogošća je poduzetna zajednica ugodna za život koja svoj razvoj bazira na mladim i obrazovanim ljudima, razvijenom poduzetničkom duhu, ekološki uređena, s visokom razinom kvalitete za građane svih generacija“

Sadržaj

1. UVOD	3
1.1 Pristup izradi strategije razvoja	3
2. STRATEŠKA PLATFORMA	3
2.1. Situaciona analiza	3
a) Geografski položaj i prirodne karakteristike	3
b) Demografske karakteristike i kretanja uključujući stanje dijaspore	4
c) Pregled stanja i kretanja u ekonomiji uključujući i potencijale i učešće dijaspore.....	7
d) Pregled stanja i kretanja na tržištu rada	9
e) Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja	21
f) Stanje javne infrastrukture i javnih usluga.....	39
g) Zaštita okoliša/životne sredine uključujući smanjenje rizika od katastrofa/nesreća.....	48
h) Stanje prostorno planske dokumentacije	59
I) Analiza budžeta i projekcije sredstava za financiranje realizacije strategije razvoja	60
2.2. SWOT analiza i strateško fokusiranje	67
SWOT analiza	67
PEST ANALIZA	69
Strateški fokusi	69
2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi	72

1. UVOD

1.1 Pristup izradi strategije razvoja

U Zakonu o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 32/17) i u Uredbi o izradi strateških dokumenata u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 74/19) je uspostavljen novi normativno-pravni okvir i metodologija razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Strategija razvoja Općine Vogošća 2019.-2023. godine rađena je u skladu s MIPRO metodologijom. Stupanjem na snagu novog normativno-pravnog okvira razvojnog planiranja ukazala se potreba usklađivanja i revidiranja strateškog dokumenta. Općinski načelnik Općine Vogošća donio je Odluku broj: 03-11-726/22 od 10. maja, 2022. godine kojom je pokrenut proces revidiranja Strategije razvoja Općine Vogošća 2021.-2027. godina. Strategija razvoja Općine Vogošća je integrirani, multisektorski strateški dokument kojim su definisane javne politike s ciljem razvoja ove jedinice lokalne samouprave i kreiranja ambijenta za ugodno življenje svih stanovnika Općine Vogošća. U Strategiji razvoja Općine Vogošća utvrđeni su utvrđuju ciljevi razvoja, način njihovog ostvarivanja, finansijska konstrukcija, kao i sam način praćenja ostvarivanja postavljenih ciljeva i izvještavanja.

Strategija razvoja uvažava prioritete prostornog razvoja i razvojne pravce definisane u strateškim dokumentima Kantona Sarajevo i Federacije BiH, Bosne i Hercegovine, kao i u dokumentima relevantnim za proces evropskih integracija i drugim relevantnim dokumentima. Institucionalni okvir izrade strategije je usklađen sa relevantnim zakonom i uredbama o razvojnog planiranju i upravljanju.

Nosioc izrade Strategije je Općinski načelnik. Općinski načelnik je posebnim Rješenjem broj broj: 03-11-726/22 od 10. maja, 2022. godine imenovao Općinski razvojni tim (ORT), kao operativno i koordinaciono tijelo za izradu Strategije razvoja Općine Vogošća te uspostavio sektorske radne grupe.

Kroz proces revidiranja općinskog strateškog dokumenta definisana je i vizija Općine Vogošća, koja je zasnovana na posebnim karakteristikama i specifičnostima Općine Vogošća.

2. STRATEŠKA PLATFORMA

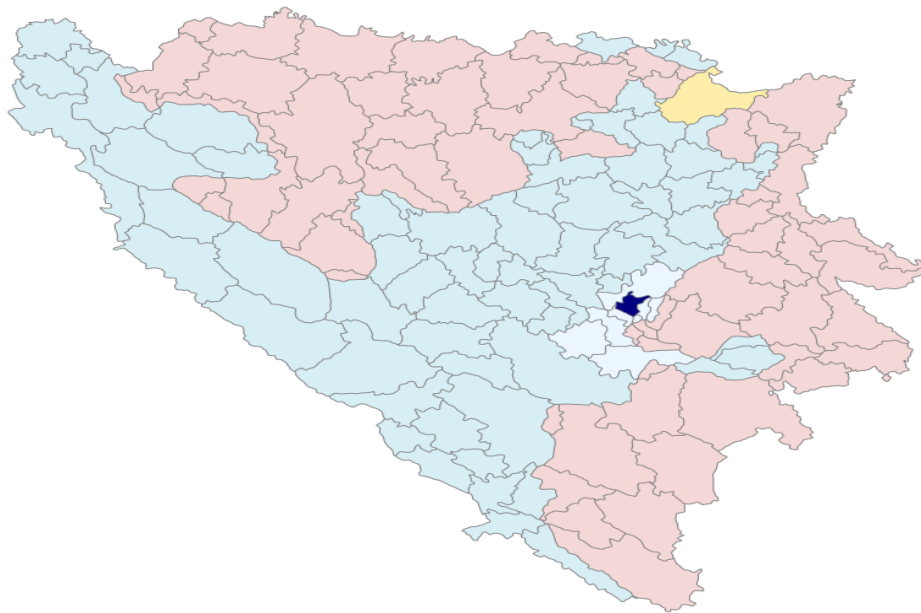
2.1. Situaciona analiza

a) Geografski položaj i prirodne karakteristike

Vogošća je jedna od devet općina u Kantonu Sarajevo. Smještena je na nadmorskoj visini od 508 do 1.252 metara. Nalazi se na 43° i 53' sjeverne geografske širine i 18° i 20' istočne geografske dužine. Općina Vogošća pokriva 72 km² i udaljena je 6 kilometara od centra Sarajeva, glavnog grada BiH.

Općina Vogošća leži na strateški važnom komunikacijskom položaju. Kroz Vogošću vode i magistralna javna cesta: Bosanski Brod–Sarajevo–Metković (M17 i M18) i magistralna željeznička pruga: Vinkovci (Hrvatska) – Sarajevo – Ploče (Jadransko more; Hrvatska), te dionica autoputa A1. U neposrednoj je blizini Glavne željezničke stanice u Sarajevu i na

svom području ima jedno željezničko stajalište (Donja Vogošća) i jednu željezničku stanicu (Semizovac), a od Međunarodnog aerodroma Sarajevo je udaljena oko 10 kilometara.

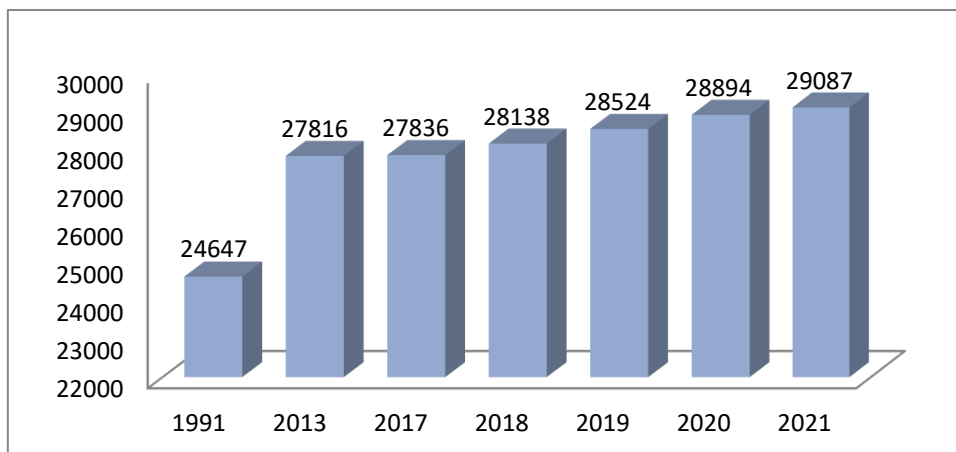
Slika 1. Geografski položaj općine Vogošća u kontekstu administrativne uređenosti BiH

Po svojim karakteristikama klima u općini Vogošća je promjenjiva i mijenja se između umjereno-kontinentalne i oštre planinske klime. Veći dio teritorije nalazi se na većoj nadmorskoj visini. Teritorija općine karakteristična je po čestim i jakim vjetrovima, koji najveću brzinu obično dostižu u kasnim jesenjim danima. Najčešći pravci puhanja vjeta su: jugo-istok i sjevero-zapad. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi 9,7°C. Najtopliji mjesec je juli koji ima prosječnu temperaturu 18,8°C, a slijedi ga august sa 18,5°C. Jedini mjesec koji ima negativne prosječne vrijednosti temperature zraka je januar sa -0,9°C.

b) Demografske karakteristike i kretanja uključujući stanje dijaspore

Općina Vogošća, prema podacima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine ima 27.816 stanovnika. Prema podacima Popisa stanovništva iz 1991. godine imala je 24.647 stanovnika.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Općini Vogošća zaključno sa 2021. živi 29.087 stanovnika, što je za 18,01% više u odnosu na 1991. i 4,56% više u odnosu na 2013. godinu. Gustina naseljenosti iznosi 404/km². U posljednjih osam godina broj stanovnika je u blagom porastu.

Slika br. 2 Broj stanovnika Općine Vogošća u periodu 2017-2021. godina

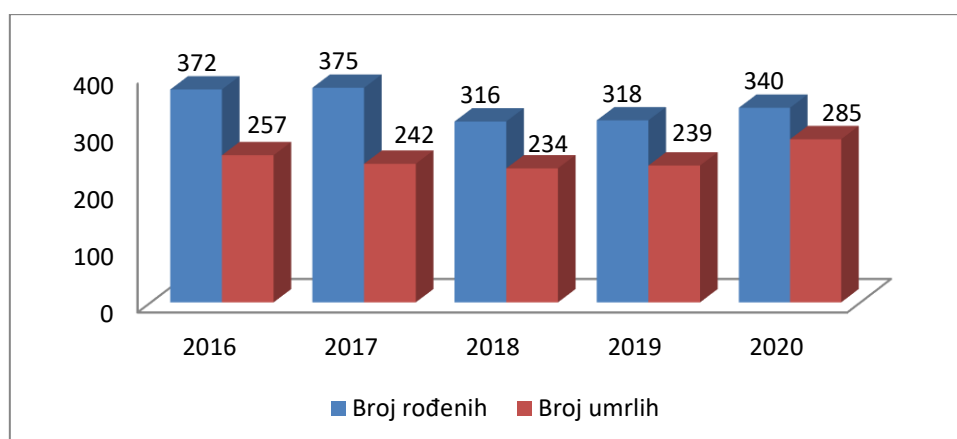
Izvor: Federalni zavod za statistiku¹

Prema posljednjim dobijenim podacima Agencije IDDEA na 31. decembar, 2021. godine, na području općine Vogošća živi 34.233 stanovnika (CIPS evidencija).

Uprkos rastu broja stanovnika, u 2020. u Vogošća je rođeno 32 djece manje u odnosu na 2016. godinu. Mortalitet i natalitet određuju prirodni priraštaj stanovnika. S druge strane stopa mortaliteta je u blagom porastu pa je u 2020. bilo 28 više umrlih u odnosu na 2016. godinu.

Najveći raspon promjene broja stanovnika (prirodnog priraštaja u odnosu na broj stanovnika) u Federaciji BiH u 2020. godini imala je općina Vogošća i iznosio je 0,19% što čini najveći prirodni priraštaj, dok je prosjek FBiH -0,35%.² Posmatrajući period 2014-2019. godina ostvarena je 2,9 % pozitivna stopa prirodnog priraštaja općine Vogošća.

Podaci o ukupnim migracijama (unutrašnjim i vanjskim) za Kanton Sarajevo za period od 2014. do 2019. godine pokazuju da se u ovaj Kanton doselilo 54.271 osoba, a odselilo 48.696 osoba, što daje pozitivan migracijski saldo od 5.575 osoba. Najveći pozitivni migracijski saldo ostvaren je u općinama Novi Grad, Ilidža i Vogošća (Strategija razvoja KS 2021-2027).

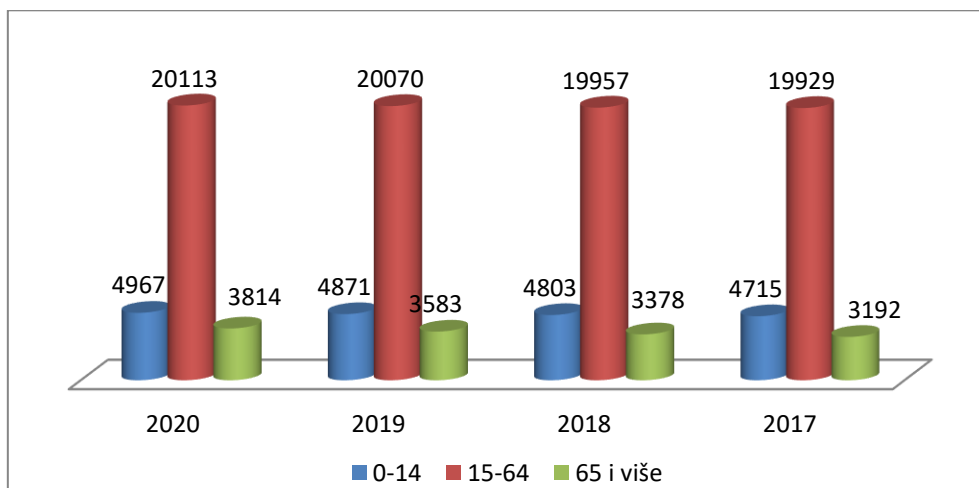
Slika 3. Broj umrlih i rođenih u periodu 2016-2020. godina

¹ <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://fzs.ba/wp-content/uploads/2022/06/Demografija.pdf>

² <https://fzpr.gov.ba/files/Socioekonomski%20pokazatelji%20po%20op%C4%87inama/Socioekonomski%20pokazatelji%202020..pdf>

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema strukturi, populacija stanovništva mlađeg od 15 godina na 30.juni, 2020. godine čini 17,19% stanovništva. Grupa stanovnika čija je starost 15-64 godine (radno-sposobno stanovništvo) je zastupljena u procentu od 69,61%, dok populacija stanovništva starija od 65 godina čini 13,20%.

Slika 4. Starosna struktura stanovništva 2017-2020 godina

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Zaključak u oblasti demografskih kretanja

Stanovništvo predstavlja ključni faktor lokalnog razvoja općine. Između ostalog, za Općinu Vogošća se može reći da je stanovništvo jedan od glavnih resursa na kojem se može temeljiti razvoj općine.

Općina Vogošća, uz pozitivan prirodni priraštaj, bilježi kontinuiran priliv stanovništva.

Činjenica povećanja broja stanovništva i pozitivan priraštaj u općini navodi na potrebu kreiranja mjera usmjerenih na jačanje i proširenje kapaciteta javnih ustanova (škole, ambulante i dr.), te javnih politika iz okvira nadležnosti lokalne zajednice. To podrazumijeva mjere finansijske i druge podrške od nadležnih kantonalnih institucija i drugih organizacija, kao i mjere usmjerene na usklađivanje potreba jačanja kapaciteta javnih ustanova i drugih organizacija na prostoru općine sa rastom broja stanovnika.

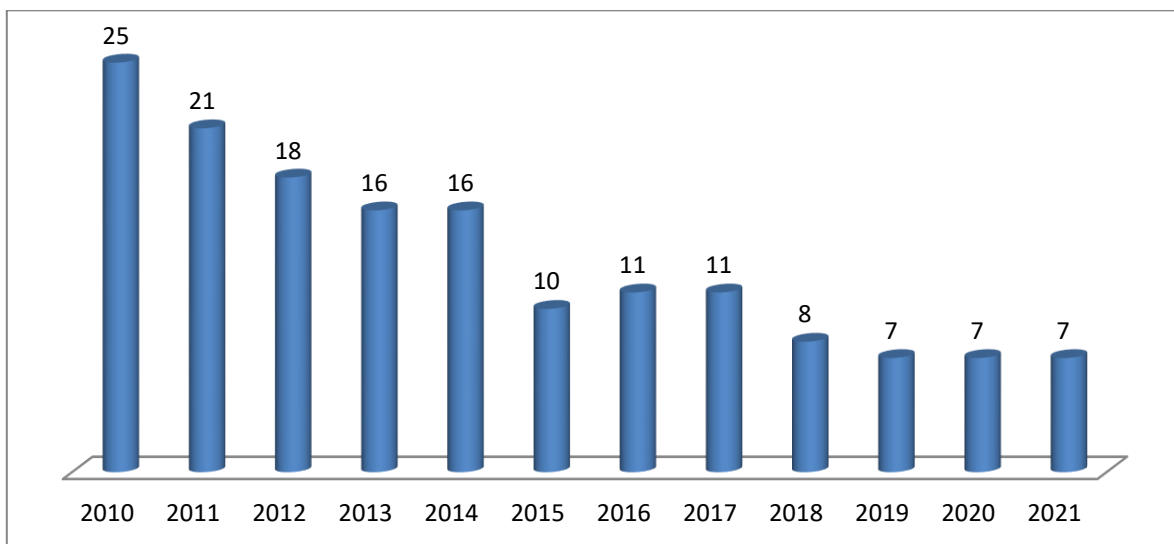
Navedeno podrazumijeva i reorganizaciju unutar općinskih službi sa definisanjem nadležnosti kroz novi ili postojeće službe isključivo usmjerene na porodicu, djecu i mlade u smislu poticanja rađanja, zapošljavanja mladih, razvoj stanovništva kao i praćenje indikatora u toj oblasti. Kroz pomenute mjere je potrebno obratiti pažnju na ranjive porodice. Na ovaj način istovremeno bi se stvorile kvalitetne osnove za podizanje svijesti o značaju populacije.

U posljednjih pet godina općina bilježi i trend rasta radno-sposobnog stanovništva što zahtjeva kreiranje novih politika i mjera samozapošljavanja.

U posljednjih pet godina općina bilježi i trend demografskog starenja stanovništva što pored navedenih mjera, zahtjeva nastavak razvijanja sistema zdravog starenja sa druge strane.

c) Pregled stanja i kretanja u ekonomiji uključujući i potencijale i učešće dijaspore

Na osnovu dostupnih podataka jasno se vidi da po indeksu razvijenosti, koji je u 2021. iznosio 1,28 indeksna poena, Općina Vogošća spada među najrazvijenije općine FBiH i nalazi se na visokom sedmom mjestu dok je 2010. godine bila na 25. mjestu.

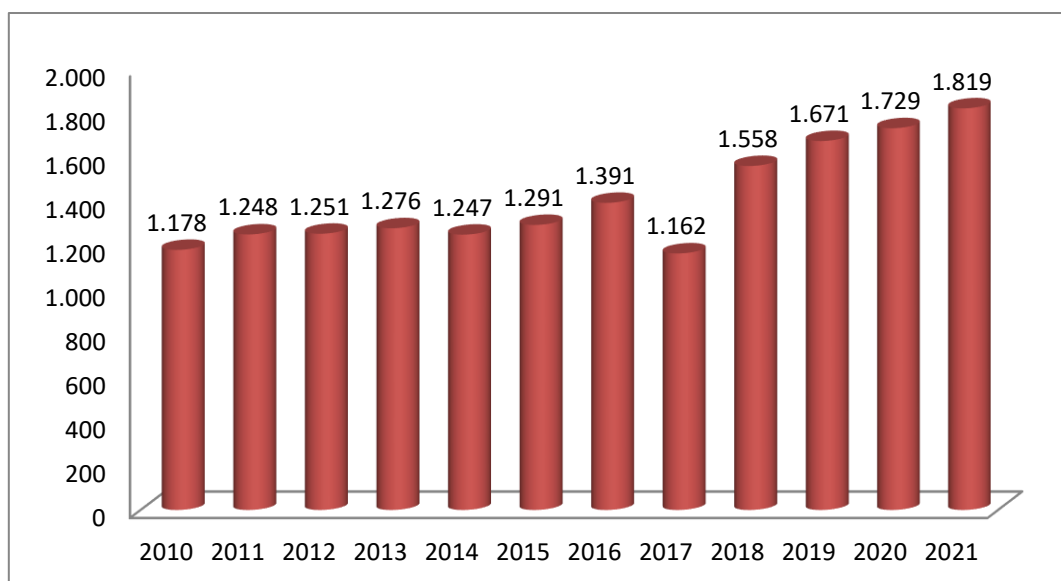
Slika br. 5 Nivo razvijenosti Općine Vogošća 2010-2021. godina

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Cilj dokumenta Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine koji objavljuje Federalni zavod za programiranje razvoja FBiH, je da se sagledaju osnovni društveno-ekonomski pokazatelji razvoja FBiH po općinama i kantonima, te da se rangiraju lokalne zajednice i kantoni prema nivou razvijenosti. Općina Vogošća bilježi progresivan napredak kada su u pitanju navedeni kriteriji (slika br. 5). Indikatori, prihodi od poreza na dohodak po stanovniku, te kretanje stanovništva najviše su doprinijeli ovoj poziciji. Općina Vogošća je postigla ovaj uspjeh zahvaljujući sopstvenom radu i korektnoj saradnji sa drugim nivoima vlasti.

Prosječna ostvarena neto plaća na području općine Vogošća u 2021. godini iznosila je 959 KM i manja je za 23,34% u odnosu na prosječnu plaću u KS i 3,71% u odnosu na prosječnu plaću ostvarenu na području FBiH. Posmatrano u odnosu na 2015. godinu, kada je prosječna plata iznosila 788 KM, prosječna ostvarena neto plaća u 2021. godini veća je za 21,70%.

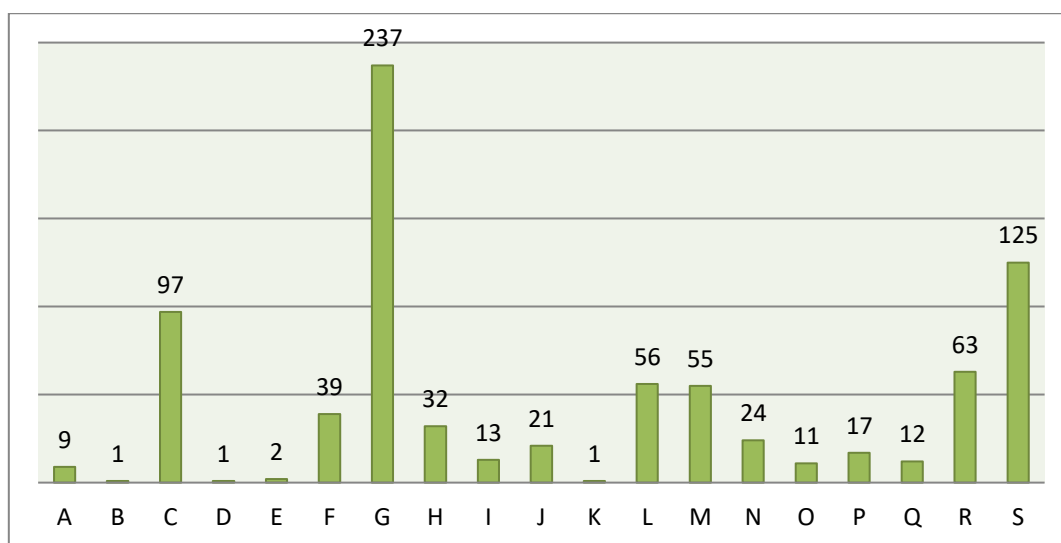
Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja FBiH broj subjekata na području općine Vogošća ima kontinuirani rast (pravna lica, podružnice u sastavu pravnih lica, fizička lica obrtnici).

Slika br. 6 Broj poslovnih subjekata u Vogošći (2010-2021)

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema dostupnim podacima, krajem 2021. godine na području općine Vogošća registrovano je 1.819 poslovnih subjekata i taj broj je veći za 56,54% u odnosu na 2017. godinu kada je bilo registrovano 1.162 poslovna subjekta.

Slika 7. Broj registriranih pravnih subjekata na području općine Vogošća klasificiran prema privrednim djelatnostima 2020.godine

Izvor: Federalni zavod za statistiku

A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

B Vađenje ruda i kamena

C Prerađivačka industrija

D Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija

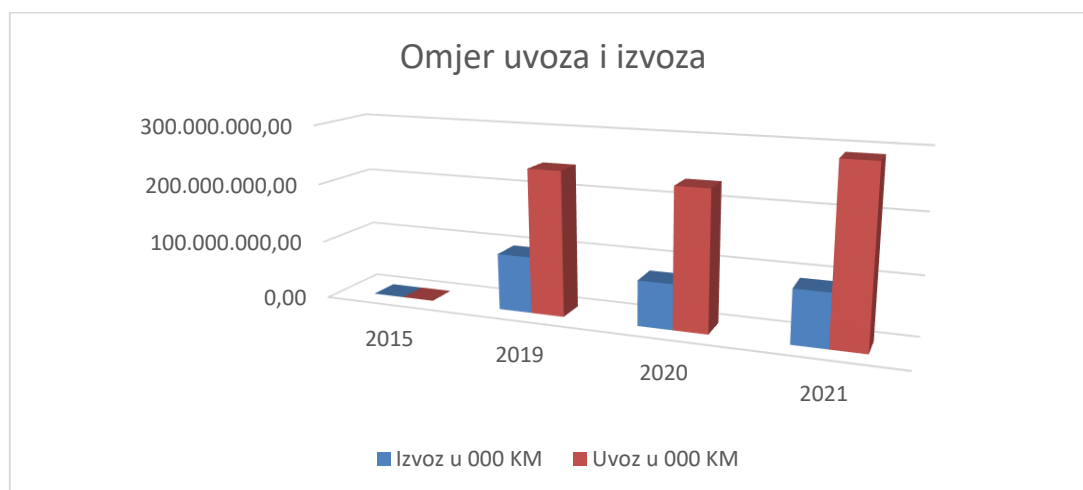
E Snabdijevanje/opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
 F Građevinarstvo
 G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla
 H Prijevoz i skladištenje
 I Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
 J Informacije i komunikacije
 K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
 L Poslovanje nekretninama
 M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
 N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
 O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
 P Obrazovanje
 Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
 R Umjetnost, zabava i rekreacija
 S Ostale uslužne djelatnosti

Posljednjih pet godina Općina Vogošća bilježi pozitivne trendove u razvoju privrede. Od 2016. do 2020. godine, povećan je broj pravnih lica registrovanih za djelatnosti trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla sa 202 na 237 poslovnih subjekata, poslovanje nekretninama sa 31 na 56 i administrativne i pomoćne djelatnosti sa 35 na 55 poslovnih subjekata, građevinarstvo sa 27 na 39. Ukupan broj registrovanih pravnih lica na teritoriji općine Vogošća ima pozitivan trend značajnijih promjena u posljednjih 5 godina.

d) Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

d) 1. Vanjskotrgovinska razmjena

U periodu od 2015. do 2021. godine u Općini Vogošća primjetan je kontinuirani rast uvoza, dok je izvoz uz neznatne godišnje promjene na gotovo istom nivou.

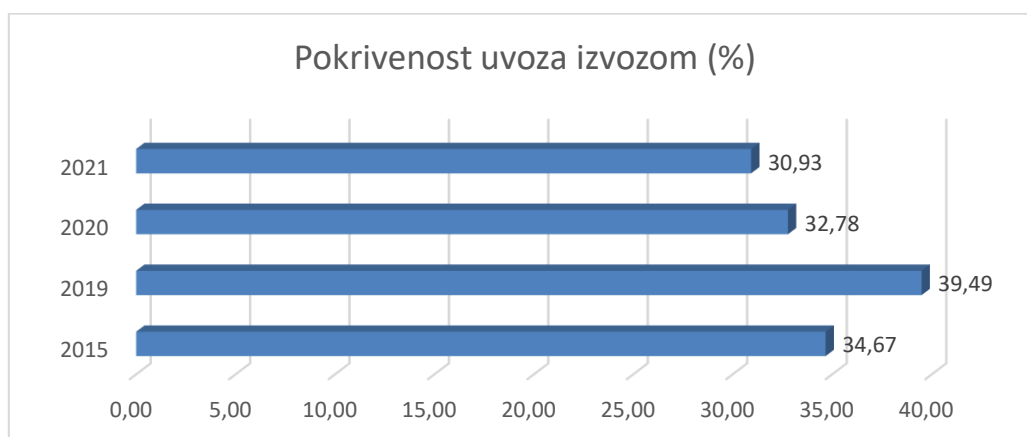
Slika br. 8 Omjer uvoza i izvoza u Općini Vogošća

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Izvoz iz Općine Vogošća u 2021. iznosio je 89,718.035,00 KM što predstavlja svega 5,41% od ukupnog izvoza ostvarenog u Kantonu Sarajevo, dok je taj iznos 2015. godine bio 71.827,00 KM ili 7,15% u odnosu na ukupan izvoz u KS za isti period. Izvoz iz Općine Vogošća je za 1,74 % bio veći 2015. u odnosu na 2021. godinu.

U istom izvještajnom periodu uvoz na području općine Vogošća u 2021. godini iznosio je 290,054.682,00 KM ili 5,66 % od ukupnog uvoza ostvarenog u Kantonu Sarajevo, dok je taj iznos 2015. godine bio 207.201,00 KM ili 5,80% u odnosu na ukupan izvoz u KS za isti period. Evidentno je da se procenat izvoza iz Općine Vogošća u 2021. zadržao gotovo na istom nivou kao i 2015. godine.

Pokrivenost uvoza izvozom u istom periodu bilježi blagi negativan trend u Općini Vogošća. U 2015. godini pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 34,67%, a u 2021. 30,93%.

Slika br. 9 Omjer uvoza i izvoza u Općini Vogošća

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Izvoz i uvoz po glavi stanovnika u Općini Vogošća od 2015. do 2021. godine bilježi blagi rast. Tokom 2015. godine izvoz po glavi stanovnika iznosio je 2.675,00 KM i za 13% bio je veći od prosječnog izvoza po glavi stanovnika u KS. Izvoz po glavi stanovnika u 2021. godini bio je 3.084,00 KM, što je za oko 400,00 KM više u odnosu na 2015. godinu.

Uvoz po glavi stanovnika u Općini Vogošća od 2015. do 2021. godine znatno je veći od izvoza. U 2021. iznosio je 9.972,00 KM, a u 2015. godini 7.718,00 KM. Uvoz po glavi stanovnika u Općini Vogošća u 2021. u odnosu na 2015. godinu veći za 2.254,00 KM.

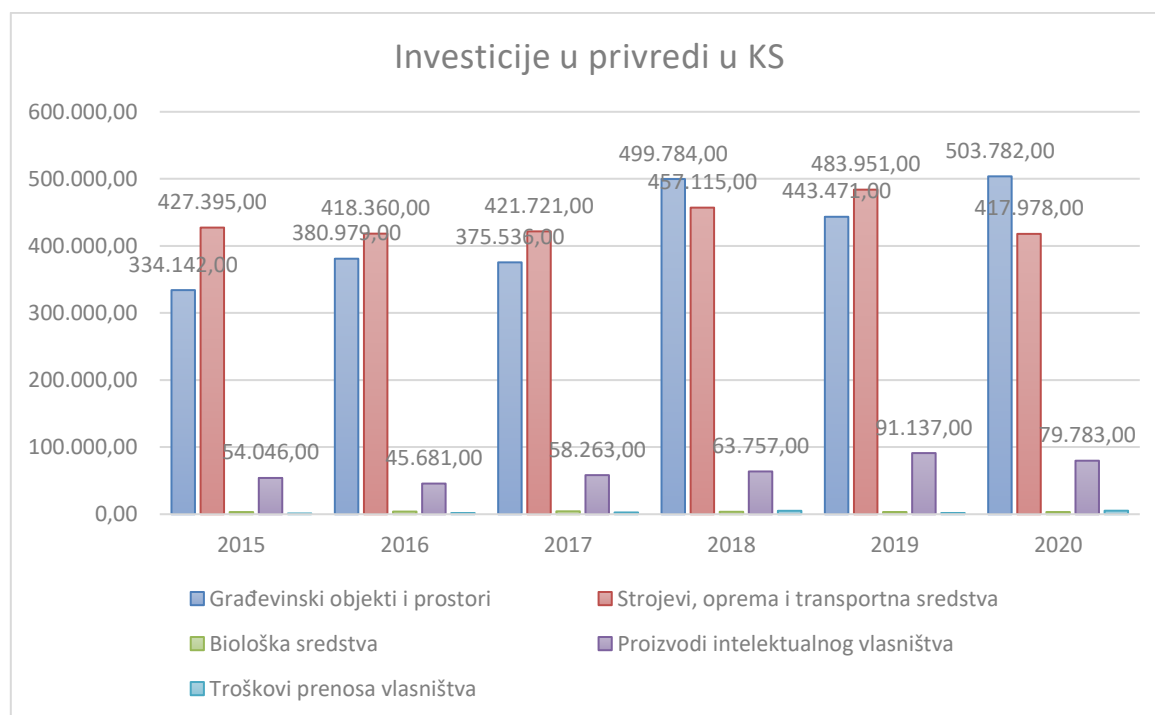

Slika br. 10 Vanjsko-trgovinska razmjena u Općini Vogošća po glavi stanovnika

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

d) 2. Investicije u privredi

Pojedinačni podaci o investicijama u privredi za Općinu Vogošća nisu dostupni, te su za potrebe prikaza ovog poglavlja korišteni dostupni podaci za Kanton Sarajevo. Dostupni podaci o investicijama pokazuju ukupne isplate za investicije po osnovnim oblicima finansiranja, ostvarene investicije po tehničkoj strukturi i ostvarene investicije u nova stalna sredstva. Investicijama u stalna sredstva smatraju se nabavke preduzeća radi dobivanja novih stalnih sredstava, povećanja vrijednosti ili zamjene postojećih stalnih sredstava. Ostvarene investicije predstavljaju vrijednost fizički realizovane izgradnje ili nabavke novih i polovnih stalnih sredstava. Stalna sredstva se u skladu sa Sistemom nacionalnih računa grupišu na: materijalna, nematerijalna stalna sredstva i troškove prenosa vlasništva zemlje.

Slika br. 11 Investicije u privredi u KS

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz prethodne tabele je vidljivo da je u periodu od 2015. do 2020. godine najviše ulaganja ostvareno u građevinske objekte i prostore i u strojeve, opremu i transportna sredstva. U 2015. ulaganja u građevinske objekte i prostore u KS uloženo je 334.142,00 KM, a u 2020. godini 503.782,00 KM (oko 170.00,00 KM više nego u 2015. godini). U oblasti strojeva, opreme i transportnih sredstava evidentiran je blagi porast ulaganja, ali su se uglavnom zadržala na istom nivou. Tako je 2015. ulaganje u strojeve, opremu i transport iznosilo 427.395,00 KM, a u 2020. 417.978,00 KM (oko 9.500 KM manje u odnosu na 2015. godinu).

d) 3. Turizam

Na području općine Vogošća trenutno se nalaze jedan hotel (Hotel „Sunce“) i jedan motel (Motel „Kulin dvor“). Potrebno je istaknuti kako je u Općini Vogošća egzistirao još jedan hotel, međutim zbog pandemije izazvane koronavirusom ovaj hotel zatvoren je 2020. godine. Općina Vogošća nije prepoznatljivo turističko odredište koje posjeduje određeni brend, ali je dio ukupne turističke ponude Kantona Sarajevo. Nisu dostupni podaci o broju ležaja u

hotelskom i privatnom smještaju, prihodi ostvareni po osnovu boravišnih taksi, kao ni o prosječnoj dužini boravka turista na području Vogošće, odnosno nije moguće utvrditi koji sadržaji u Općini Vogošća su najviše posjećeni kako bi se mogla provesti kvalitativna analiza turističkih potencijala Općine što ujedno utvrđuje pravce razvojnih aktivnosti u oblasti turizma. Kada govorimo o turizmu i turističkoj ponudi Općine Vogošća, nameće se potreba posmatranja turističke ponude na nivou cjelokupnog Kantona Sarajevo, što usmjerava razvoj turističke ponude u vidu smještajnih kapaciteta, ugostiteljsko turističkih kapaciteta i izgradnju atraktivne turističke infrastrukture.

Općina Vogošća je, s ciljem izgradnje kvalitetne turističke infrastrukture, finansijski ulagala u razvoj turizma. Taj iznos se uglavnom kretao od 40.000 KM 2015., 57.000 KM 2019. i 2020. godine, te 50.000 KM 2021. godine.

Kada je riječ o finansijskim ulaganjima u održavanje izletišta, u proteklom periodu nije bilo značajnih investicija. Tokom 2015. i 2019. godine Općina je sa po 10.000 KM finansirala sanaciju izletišta u Jošaničkom potoku.

d)3.1. Turističke destinacije u Općini Vogošća

Iako nije atraktivna turistička destinacija, u Općini Vogošća postoji nekoliko lokacija koje su interesantne turistima i ostalim posjetiocima.

U tabeli u nastavku su pobrojane sve turističke destinacije u Općini Vogošća.

R.br.	Naziv	Kategorija
1.	Spomenik prvoj sijalici na Balkanu	Kulturno-historijski spomenik
2.	Spomenik Narodno-oslobodilačke borbe na Džindinom brdu	Kulturno-historijski spomenik
3.	Nekropole stećaka	Kulturno-historijski spomenik
4.	Vodopad Skakavac	Spomenik prirode
5.	Izletište Motka	Prirodni turistički resurs
6.	Jošanički potok	Prirodni turistički resurs

Tabela br. 1 Turističke destinacije na području općine Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

- Spomenik prvoj sijalici na Balkanu

Davne 1881. godine New York je prvi put dobio struju, a nakon ove metropole u Semizovac je donesena i instalirana prva sijalica na prostoru Balkana. Postoji mnogo legendi o tome kako je prva sijalica stigla na ovaj prostor, ali prema historijskim podacima prva sijalica u Semizovac stigla je zahvaljujući Austro-Ugarskoj upravi. U to vrijeme na ovom prostoru je postojalo postrojenje za separaciju rude mangana, a zbog toga su u Semizovac na privremeni rad dolazili Austrijanci, Nijemci i Česi čime su učestvovali u sjaju prve sijalice. Zbog potreba separacije rude mangana izgrađena je mala hidrocentrala koja je sa nekoliko sijalica osvjetljivala i centar Semizovca. Danas se u dvorištu Osnovne škole „Porodice ef. Ramić“ nalazi spomenik prvoj sijalici u Bosni i Hercegovini.

- Spomenik Narodno-oslobodilačke borbe na Džindinom brdu

Memorijalno zdanje, spomenik i spomen-kosturnica palim partizanskim borcima Narodno-oslobodilačke borbe podignut je na Džindinom brdu 1969. godine. Na spomen kosturnici su ispisana imena 62 borca sa područja Vogošće i okolice koji su se borili sa svojom slobodom.

- Vodopad Skakavac

Vodopad Skakavac se nalazi sjeveroistočno od centra Vogošće, od kojeg je udaljen svega 12 kilometara. Nalazi se na rječici Skakavac, u izvorištu rijeke Vogošće. Šire područje vodopada 2001. godine je proglašeno spomenikom prirode. Pored prirodne ljepote prostor Skakavca poznat je po mnogobrojnim endemičnim i reliktnim vrstama. Skakavac također predstavlja i veliki turistički resurs.

- Nekropole stećaka

Stećci predstavljaju jedan od najznačajnijih kulturno-historijskih potencijala Općine Vogošća, a evidentirano je nekoliko nekropola sa blizu 50 stećaka. Jedna od tih nekropola se nalazi u naseljenom mjestu Gora, a datira iz kasnog srednjeg vijeka. Na ovom lokalitetu se prvobitno nalazilo šest stećaka, a danas su sačuvana samo tri stećka koja su ne pomjerena sa prvobitnih nalazišta. Imaju oblik sanduka-sljemenjaka. Druga nekropola stećaka Ravan, Krč, Gora je srednjovjekovna nekropola u blizini muslimanskog groblja. Od prvobitnih osam stećaka do sada su sačuvana samo dva. Imaju oblik sanduka-sljemenjaka, a pomjerani su sa prvobitnih nalazišta. Ukrašeni su rozetama i spiralama i datiraju iz kasnog srednjeg vijeka. Treća nekropola Grčko groblje, Svrčanski potok, Svrake je srednjovjekovna nekropola iz kasnog srednjeg vijeka sa prvobitnih deset stećaka u obliku sanduka bez ukrasa. Veliki broj stećaka na ovom lokalitetu je uništen. Četvrta nekropola je Park prirode Skakavac. U blizini srednjovjekovne nekropole i Grada Luka, uz desnu obalu rijeke Vogošća na nadmorskoj visini od 695 metara, pronađena je nekropola sa 18 stećaka u obliku sanduka i sarkografa. Stećci su bez ukrasa.

- Izletište Motka

Izletište i planinarski dom Motka su udaljeni deset kilometara od centra grada i smješteni su u netaknutoj prirodi. U zadnjih nekoliko godina ovaj lokalitet je postao popularno izletište za stanovnike Vogošće. Planinarski dom i izletište se nalaze u blizini naseljenog mjesta Tihovići, a dom je izgrađen na nadmorskoj visini od 1.253 metra. Pored izuzetnih prirodnih ljepota i doma na ovom području se nalaze i pješačke staze kao i biciklistička staza dužine 40 kilometara koje predstavljaju atrakcije za sve ljubitelje sportske rekreacije.

- Jošanički potok

Jedna od omiljenih destinacija za odmor i rekreaciju svih građana Vogošće jeste Jošanički potok. Obilje zelenila i sportskih igrališta čine ovaj prostor posebnim. Pored predivnih prirodnih potencijala na ovom prostoru se nalazi i odmaralište za djecu. Kroz ovo odmaralište protiče Jošanički potok koji je zadržao svoju prirodnu bistrinu i koji dodatno obogaćuje ovaj prostor.

Zaključak u oblasti turizma

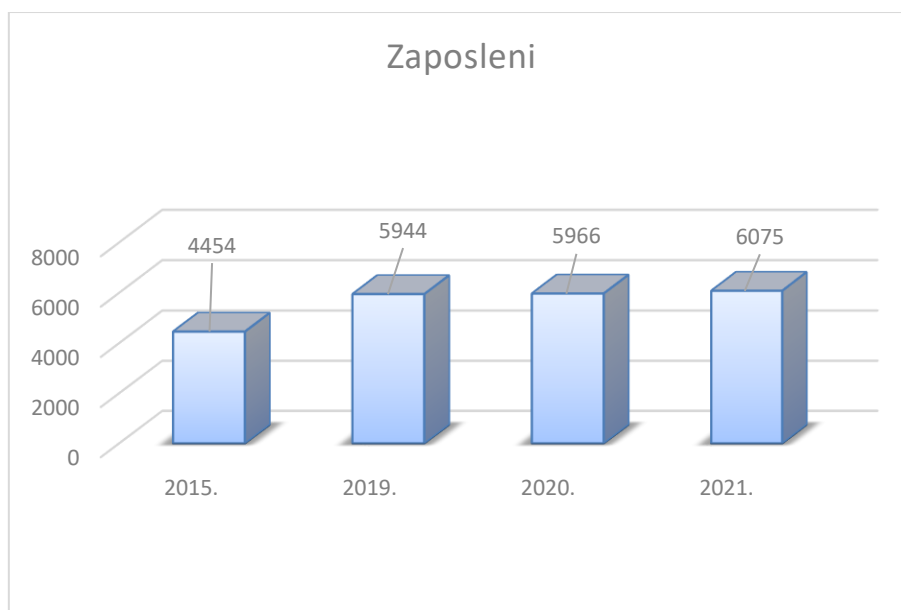
Općina Vogošća, iako nije prepoznata kao turistička destinacija, može se pohvaliti kao jedna od općina u sastavu Kantona Sarajevo sa značajnim turističkim resursima. Međutim većina ovih resursa su malo ili nimalo iskorišteni, što rezultira neznatnim brojem turista koji posjećuju ovu jedinicu lokalne samouprave. Također, malom broju turističkih posjeta doprinosi blizina Sarajeva kao značajne turističke destinacije u državi, iako blizina jednoj takvoj destinaciji može biti iskorištena kao prednost. Razvojem specifičnih turističkih sadržaja, te kreiranjem specifične turističke destinacije može se privući veliki broj domaćih ali i stranih turista.

S ciljem što efikasnijeg razvoja turizma na području općine Vogošća potrebno je definisati planski dokument za razvoj turizma kao jedne od najznačajnijih grana ekonomije, identifikovati i mapirati sve turističke resurse, poticati i razvijati dodatni turistički sadržaj, u cilju obogaćenja turističke ponude, markirati i kartirati planinarske puteve te izgraditi odmarališta, unaprijediti turističku infrastrukturu (putokazi, info turističke lokacije, uređenje staza), proširiti i razviti smještajne kapacitete s fokusom na privatni smještaj, poticati razvoj eko i ruralnog turizma.

d) 4. Tržište rada (zaposlenost i nezaposlenost)

d) 4.1. Zaposlenost

U 2021. godini u Vogošća je bilo 6.075 zaposlenih, sa stopom zaposlenosti od 53%. Broj zaposlenih u Općini Vogošća od 2015. do 2021. godine je u blagom porastu. Tokom 2015. godine broj zaposlenih iznosio je 4.454. Na osnovu dostupnih podataka vidljivo je da je broj novozaposlenih u 2021. veći za 1.621 novo radno mjesto, odnosno u porastu je za 26,69 %. Prema Podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja u Općini Vogošća u 2021. godini broj stanovnika procijenjen je na 29.087. Od tog broja radno sposobno stanovništvo činilo je 20.104 građanina, od čega je njih 6.075 bilo u radnom odnosu, odnosno da je stopa zaposlenosti iznosila 53%.

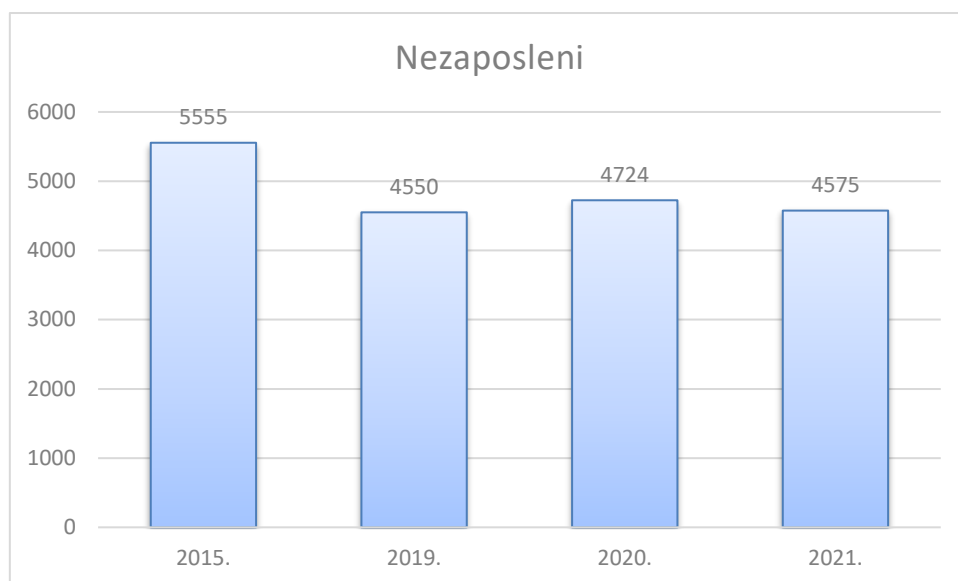

Slika br. 12 Broj zaposlenih u Općini Vogošća od 2015 do 2021. godine

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

d) 4.2. Nezaposlenost

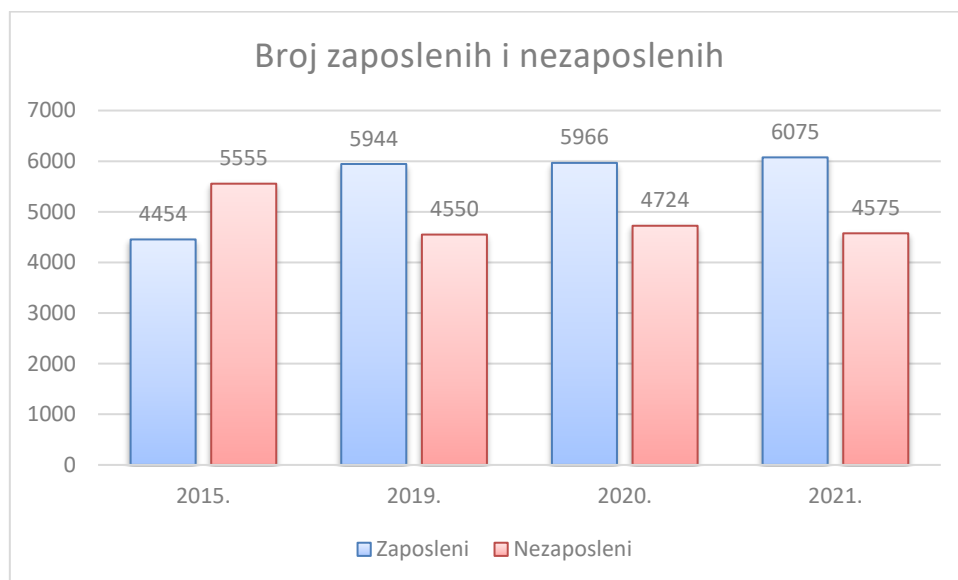
U 2021. u Općini Vogošća registrovano je 4.575 nezaposlenih osoba i u odnosu na 2015. godinu, kada ih je bilo 5.555, broj nezaposlenih manji je za 17,64%. Ovi podaci govore da je Općina Vogošća četvrta jedinica lokalne samouprave u Kantonu Sarajevo po broju nezaposlenih osoba.

Slika br. 13 Broj nezaposlenih u Općini Vogošća od 2015. do 2021. godine

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

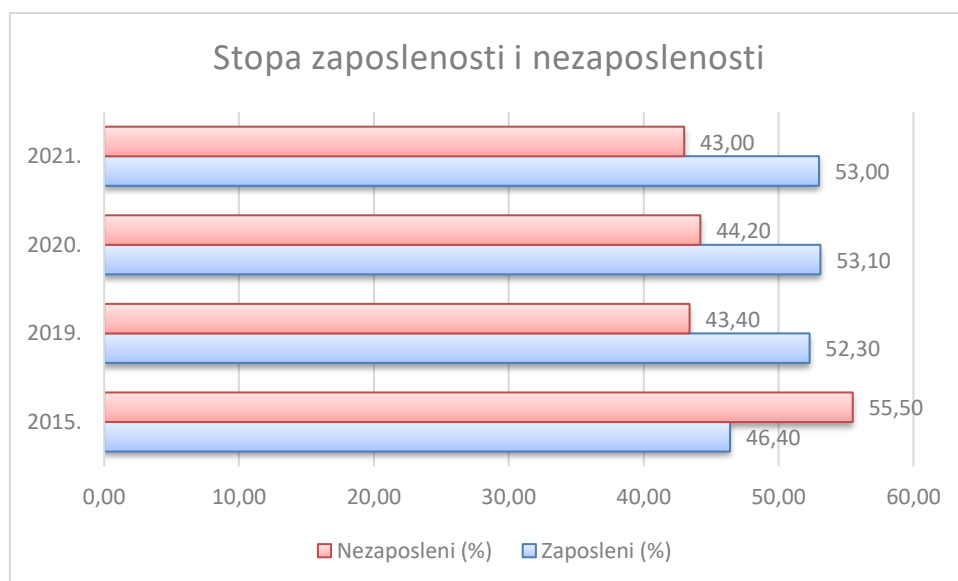
Od 2015. do 2021. godine evidentan je blagi porast broja zaposlenih u Općini Vogošća. S druge strane neznatna je stopa smanjenja broja nezaposlenih osoba. U 2015. broj zaposlenih bio je 4.454, a u 2021. godini 6.075 građana Općine Vogošća bilo je u radnom odnosu (1.621 novozaposlena osoba). Broj nezaposlenih u prosjeku u Vogošći smanjuje se za oko 200 osoba godišnje. Poredeći 2020. i 2021. godinu broj nezaposlenih u 2021. bio je 4.575, što je za 149 osoba manje u odnosu na 2020. godinu kada ih je bilo 4.724.

Slika br. 14 Broj zaposlenih i nezaposlenih u Općini Vogošća

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

U narednoj tabeli prikazan je omjer postotka zaposlenih i nezaposlenih u Općini Vogošća u periodu od 2015. do 2021. godini. Procenat nezaposlenosti se kreće od 55% u 2015. do 43% u 2021. godini, a procenat zaposlenosti od 46,40% u 2015. do 53% u 2021. godini.

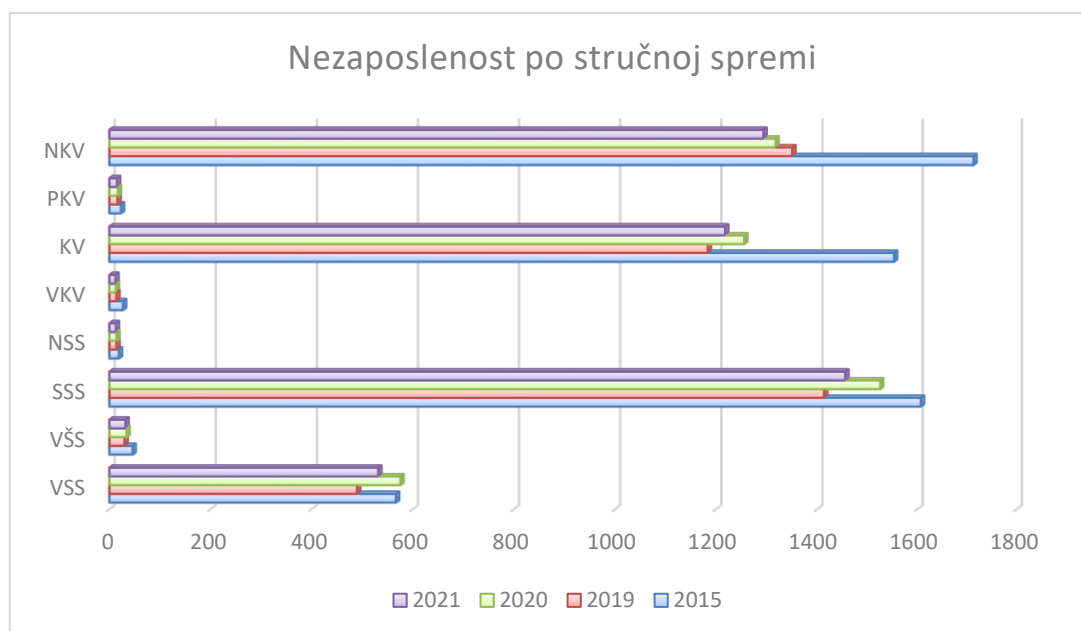

Slika br. 15 Postotak zaposlenih i nezaposlenih u Općini Vogošća u odnosu na ukupan broj radno sposobnog stanovništva

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

U pogledu stručne spreme nezaposlenih lica, u periodu od 2015. do 2021. godine u Općini Vogošća najveći udio u prosjeku čine nezaposlene osobe sa srednjom stručnom spremom, dok je najmanji broj nezaposlenih lica sa VKV spremom.

U 2021. najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih su bile osobe sa srednjom stručnom spremom (1.456 osoba ili 31,83%), te je za 2,9% bio veći u odnosu na 2015. godinu (28,93%). Odmah iza nezaposlenih sa SSS su nezaposleni NKV koji čine 28,28% (1.294) ukupne nezaposlene populacije. Procenat NKV u 2021. je za 2,56% manji u odnosu na 2015. godinu. Treći po najvećem procentu nezaposlenih su osobe sa VSS. U 2021. bilo ih je 11,63% (532), što je za 1,42% više nego u 2015. godini. Nezaposlenih sa KV u 2021. godini bilo je 26,62% (1.218) u odnosu na ukupan broj nezaposlenih i ovaj postotak je za 1,34 % manji u odnosu na 2015. godinu. Gotovo 7% (32) nezaposlenih u 2021. bilo je sa VŠS i ovaj postotak je za 6,16% veći u odnosu na 2015. godinu. Nezaposlenih sa spremom PKV u 2021. bilo je 0,33% (15), što je za 0,08% manje u odnosu na 2015. godinu. Ukupno 0,28% (13) u odnosu na broj nezaposlenih u Općini Vogošća u 2021. odnosio se na osobe sa NSS. Ovaj postotak je za 0,06% manji u odnosu na 2015. godinu. Najmanji udio u ukupnom procentu nezaposlenih u 2021. i u 2015. godini činile su osobe sa VKV stručnom spremom. U 2021. godini bilo ih je 0,26 % (12), što je za 0,23% manje u odnosu na 2015. godinu.

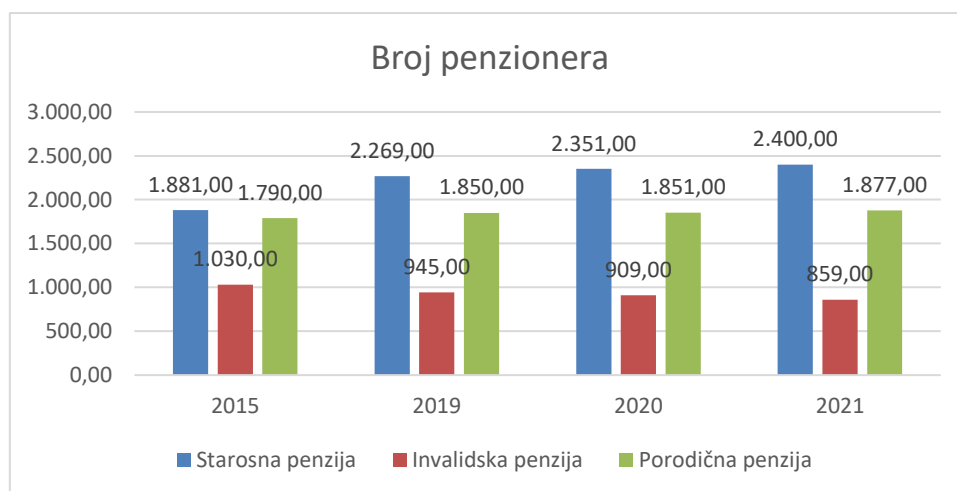

Slika br. 16 Nezaposlenost prema stepenu stručnog obrazovanja od 2015. do 2021. godine
 Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

d) 5. Penzioneri

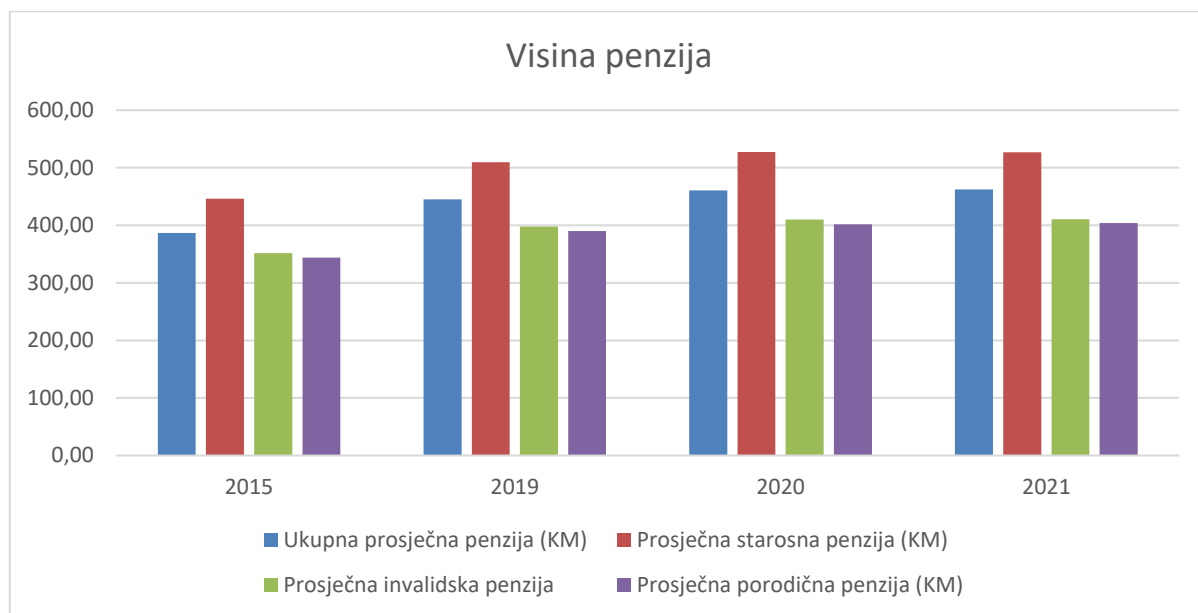
Općina Vogošća bilježi trend povećanja stanovnika koji ostvaruju pravo na penziju. U 2015. pravo na penziju je ostvarilo 4.701 osoba, a u 2021. godini 5.136 osoba, što je povećanje za 8,45%. U periodu od 2015. do 2021. godine evidentan je porast osoba koje su ostvarile pravo na starosnu, ali i smanjenje broja osoba koje su ostvarile pravo na invalidsku penziju. Minimalna su pomjeranja u brojkama kada je riječ o osobama koje su ostvarile pravo na porodičnu penziju.

U 2015. pravo na starosnu penziju ostvario je 1.881 stanovnik Općine Vogošća, a u 2021. godini 2.400, što je povećanje za 21,63%. Pravo na invalidsku penziju u 2015. godini imalo je 1.030 građana, a u 2021. 859, što je umanjeње za 16,60%. Porodičnu penziju u 2015. godini ostvarilo je 1.790 stanovnika Općine Vogošća, a u 2021. 1.877, što je uvećanje za 4,64%.

Slika br. 17 Broj penzionera u Općini Vogošća
 Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Visina ukupne prosječne penzije u Općini Vogošća od 2015. godine bilježi blagi porast. U ovoj godini iznosila je 386,44 KM, 2019. je bila 445,06 KM, 2020. 460,83 KM, a 2021. 462,50 KM. Visina ukupne prosječne penzije u 2021. veća je za 16,45% u odnosu na 2015. godinu.

Slika br. 18 Visina ostvarenih penzija u Općini Vogošća

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Iz prethodne tabele evidentan je rast svih penzija ostvarenih u Općini Vogošća od 2015. do 2021. godine. Ukupna prosječna penzija u Općini Vogošća u 2015. godini iznosila je 386,44 KM, u 2019. 445,06 KM, u 2020. 460,83 KM, a u 2021. godini 462,50 KM. Ukupna prosječna penzija 2021. je bila veća za 16,44% u odnosu na 2015. godinu. Prosječna starosna penzija u Općini Vogošća u 2015. godini iznosila je 446,03 KM, u 2019. 509,79 KM, u 2020. 527,19 KM, a u 2021. godini 526,91. godini. Prosječna starosna penzija 2021. je bila veća za 15,23% u odnosu na 2015. godinu. Prosječna invalidska penzija u Općini Vogošća u 2015. godini iznosila je 351,66 KM, u 2019. 397,57 KM, u 2020. 409,93 KM, a u 2021. godini 410,59. godini. Prosječna invalidska penzija 2021. je bila veća za 14,35% u odnosu na 2015. godinu. Prosječna porodična penzija u Općini Vogošća u 2015. godini iznosila je 343,84 KM, u 2019. 389,92 KM, u 2020. 401,15 KM, a u 2021. godini 403,89. godini. Prosječna porodična penzija 2021. je bila veća za 14,87% u odnosu na 2015. godinu.

Kada je riječ o ukupnoj prosječnoj penziji, Općina Vogošća je u prednosti u odnosu na FBiH, ali u zaostatku u odnosu na Kanton Sarajevo. U 2015. godini ukupna prosječna penzija u Općini Vogošća bila je manja za 1,72% u odnosu na ukupnu prosječnu penziju u FBiH i za 13,50% manja u odnosu na ukupnu prosječnu penziju u Kantonu Sarajevo. Već 2019. godine ova penzija je za 6,50% bila veća u odnosu na istu penziju u FBiH, ali za 14,20 % manja u odnosu na istu penziju u Kantonu Sarajevo. Ukupna prosječna penzija u Općini Vogošća u 2020. godini za 7,14% bila je veća u odnosu na ista primanja u FBiH, a 2021. veća za 7,57 %. U odnosu na Kanton Sarajevo u 2020. godini ukupna prosječna penzija u Općini Vogošća bila je manja za 13,99%, a u 2021. manja za 14,21%

U 2015. godini prosječna starosna penzija u Općini Vogošća bila je manja za 0,91% u odnosu na prosječnu starosnu penziju u FBiH i za 13,97% manja u odnosu na prosječnu starosnu penziju u Kantonu Sarajevo. U 2019. godini ova penzija je za 10,34% bila veća u

odnosu na istu penziju u FBiH, ali za 14,12% manja u odnosu na Kanton Sarajevo. Prosječna starosna penzija u Općini Vogošća u 2020. godini za 11,10% bila je veća u odnosu na ista primanja u FBiH, a 2021. veća za 11,40%. U odnosu na Kanton Sarajevo u 2020. godini prosječna starosna penzija u Općini Vogošća bila je manja za 13,85%, a u 2021. manja za 14,28%.

U 2015. godini prosječna invalidska penzija u Općini Vogošća bila je veća za 2,93% u odnosu na prosječnu invalidsku penziju u FBiH i za 5,30% manja u odnosu na prosječnu invalidsku penziju u Kantonu Sarajevo. U 2019. godini ova penzija je za 8,47% bila veća u odnosu na istu penziju u FBiH, ali za 5,81% manja u odnosu na Kanton Sarajevo. Prosječna invalidska penzija u Općini Vogošća u 2020. godini za 9,10% bila je veća u odnosu na ista primanja u FBiH, a 2021. veća za 9,49%. U odnosu na Kanton Sarajevo u 2020. prosječna invalidska penzija u Općini Vogošća bila je manja za 8,31%, a u 2021. manja za 5,37%.

U 2015. godini prosječna porodična penzija u Općini Vogošća bila je veća za 2,96% u odnosu na prosječnu porodičnu penziju u FBiH i za 6,72% manja u odnosu na prosječnu porodičnu penziju u Kantonu Sarajevo. U 2019. godini ova penzija je za 6,06% bila veća u odnosu na istu penziju u FBiH, ali za 7,95% manja u odnosu na Kanton Sarajevo. Prosječna porodična penzija u Općini Vogošća u 2020. godini za 6,45% bila je veća u odnosu na ista primanja u FBiH, a 2021. veća za 7,05%. U odnosu na Kanton Sarajevo u 2020. godini prosječna porodična penzija u Općini Vogošća bila je manja za 7,89%, a u 2021. manja za 7,70%.

Zaključak u oblasti tržišta rada

U posljednje tri godine omjer zaposlenih i nezaposlenih nije se značajnije mijenjao. Međutim, procent zaposlenih 2021. u odnosu na 2015. godinu u značajnom je porastu, dok je stopa nezaposlenih, ako poredimo isti period, u značajnom opadanju. Podaci za period 2015.-2021. godina su ohrabrujući, posebno u smislu rasta zaposlenih, što je rezultat ekonomskih trendova u posmatranom periodu ali i djelimično rezultat strateških intervencija Općine. Kroz posebne edukativne programe, potrebno je motivisati mlade ljude da budu fleksibilniji i mobilniji na tržištu rada i povećati broj zaposlenih.

U cilju zadržavanja trendova zapošljavanja, potrebno je redefinisati postojeće mjere i razvijati nove mjere rasta zapošljavanja, sa posebnim naglaskom na sektor kreativne industrije i IT sektora, usluga i građevinarstva.

U pogledu ranjivih grupa, potrebno je razviti mjere ekonomskog osnaživanja žena i ugroženih socijalnih kategorija uključujući i socijalno poduzetništvo. Poseban fokus je potrebno usmjeriti na zapošljavanje i poduzetništvo mladih kao osnovnog generatora razvoja i njihovog zadržavanja u kontekstu ekonomskih migracija.

d) 6. Ekonomska kretanja u kontekstu uticaja pandemije COVID-19

Godinu 2020. i 2021. obilježila je pandemija uzrokovana koronavirusom. Iako je pandemija u velikim razmjerama negativno uticala na kompletan društveni i ekonomski sistem u BiH, do danas nisu urađeni zvanični pokazatelji o posljedicama koje je virus ostavio na BiH.

Prema Studiji UN u BiH „Procjena socioekonomskog utjecaja krize uzrokovane pandemijom COVID-19 u Bosni i Hercegovini“ privreda BiH je rasla nešto iznad 3% godišnje u periodu 2016-2018. godina, ali je stopa rasta usporena na 2,7% u 2019. godini. Šok izazvan pandemijom COVID-19 prekinuo je rast privrede BiH. MMF očekuje da će se realni BDP smanjiti za 5% u 2020. godini, što podrazumijeva gubitak BDP-a od 8% u poređenju s trendom rasta prije pandemije. Nakon očekivanog oporavka po stopi od 3,5% u 2021. godini, očekuje se da će BDP ostati oko 7% niži od trenda prije krize. Procjene izvještaja „Western

Balkans Regular Economic Report No. 17“ smatraju da visoka izloženost male i otvorene BiH ekonomije (81,3% GDP je vanjska trgovina) će uticati na svaku ekonomsku djelatnost.

Prema prognozama Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) BiH pretrpjet će u 2020. godini pad BDP-a za 4,5 %, dok će 2021. godine na red doći oporavak koji će se odraziti na BDP u rastu za 6 %. Bosna i Hercegovina je tokom 2019. godine imala rast BDP-a 2,6 %, dok je rast u 2018. godini bio 3,7 %. Primjetan pad rasta u 2019. godini, navode u EBRD-u, uzrokovan je blagim padom u industrijskoj i poljoprivrednoj proizvodnji. Također je zabilježen pad izvoza, posebno kada je riječ o metalima. Sektori koje koronavirus najviše pogađa su, prema procjeni EBRD-a, prijevoznici, hotelijerstvo, ugostiteljstvo, gradnja i proizvodnja tekstila, obuće i namještaja jer te tvornice najviše posluju s talijanskim firmama.³

Kao posljedica smanjene ekonomske aktivnosti na globalnom nivou te donošenja restriktivnih mjera za sprečavanje širenja oboljenja COVID-19 stopa nezaposlenosti u svijetu i u Bosni i Hercegovini naglo je porasla. Poremećaji u lancu nabavke i smanjenje tražnje u EU će dovesti do smanjenja obima proizvodnje i izvoza dobara i usluga. Industrijska i izvozu orijentisana proizvodnja (14,2% GDP) je već zabilježila pad u 2019. godini, a u 2020. godinu se očekuje značajnije smanjenje. Najteže pogođeni sektori u BiH su uslužne djelatnosti, usluge smještaja, prehrane, trgovina, transport i usluge skladištenja. U strukturi privrednih subjekata obrti se značajno suočavaju sa poteškoćama.⁴

U dokumentu „Ekonomija u postpandemijskom vremenu – Prilika za razvoj lokalnog poduzetništva“, a u skladu s podacima entitetskih poreznih uprava broj osoba koje su objavljene s radnog mjesta u BiH, a koje su obavljale poslove do izbijanja pandemije COVID 19, iznosio je 65.100.

Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u martu, 2020. godine u BiH je bila registrovana nezaposlenost 398.270 osoba, koja je u aprilu, 2020. porasla na 419.589 osoba, a zaključno s 31. majem, 2020. godine u BiH je prema podacima ove Agencije bilo 421.747 nezaposlenih osoba.

Socioekonomski utjecaj pandemije COVID-19 na ekonomska kretanja u Općini Vogošća je evidentan i uočava se kroz posmatranje ključnih ekonomskih parametara. Broj zaposlenih osoba u 2020. godini nije bio u padu. Ove godine u radnom odnosu bilo je 5.966 osoba (5.944 u 2019. godini), ali je zaustavljen pozitivan značajan broj rasta zaposlenih. S druge strane, broj nezaposlenih osoba (4.724 u 2020. godini) je u porastu od 3,68% u odnosu na 2019. godinu u kojoj je bilo registrovano 4.550 nezaposlenih osoba.

U robnoj razmjeni BiH s inostranstvom u periodu januar-maj 2020. izvoz je iznosio 4,61 milijarde KM, što je za 16% manje nego u istom periodu 2019. godine, dok je uvoz iznosio 6,604 milijardi KM, što je za 19,2 % manje nego u istom periodu 2019. godine.⁵

Pandemija koronavirusom u značajnoj mjeri uticala je i na vanjskotrgovinsku razmjenu u Općini Vogošća. Izvoz u 2020. godini (76,338.840,00 KM) za 20,51% bio je manji u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio 96,038.867,00 KM. Negativan trend zabilježen je i kod uvoza, koji je u 2020. godini za 4,23% bio manji u odnosu na 2019. godinu.

Ostvarenje budžeta Općine Vogošća u 2021. godini pokazuje negativne tendencije u odnosu na 2020. godinu. U 2020. godini budžet Općine je izvršen na nivou prihoda od 14.708

³ Kahrović, A., „Ekonomija u postpandemijskom vremenu – Prilike za razvoj lokalnog poduzetništva“, Sarajevo, 2020, str. 16

⁴ Kahrović, A., „Ekonomija u postpandemijskom vremenu – Prilike za razvoj lokalnog poduzetništva“, Sarajevo, 2020, str. 12

⁵ Kahrović, A., „Ekonomija u postpandemijskom vremenu – Prilike za razvoj lokalnog poduzetništva“, Sarajevo, 2020, str. 15

miliona KM, dok je budžet u 2021. godini iznosio 12.658 miliona KM, što predstavlja umanjeње oko 14%. Također, značajno je odstupanje planiranih i ostvarenih prihoda u periodu pandemije COVID-19 za 2020. (16%) i 2021. godinu (22,5%).

U kontekstu odgovora na posljedice pandemije na nivou Općine razvijene su mjere podrške privrednim aktivnostima, koje su ocjenjene kao uspješne i koje su značajno doprinijele naprijed pomenutim podacima.

Općina Vogošća je jedna od osam općina Kantona Sarajevo koja je potpisala Sporazum o provođenju Programa kratkoročnih i srednjoročnih mjera od značaja za ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica na privredu u KS izazvanih koronavirusom. Ovim sporazumom Općina Vogošća je preuzela obavezu da sufinansira dio plata za april i maj, 2020.godine fizičkim licima koja samostalno obavljaju registrovanu poslovnu djelatnost sa teritorije općine Vogošća, a ostvaruju propisane uslove iz Programa. Sufinansiranje plata u privrednim subjektima koji imaju svojstvo pravnog lica obezbijedio je Kanton Sarajevo.

Utjecaj pandemije na povećanje troškova u oblasti ostvarivanja zdravstvene zaštite i civilne zaštite je također prouzrokovao povećanje troškova u ovim oblastima.

Zaključak u oblasti ekonomskih kretanja u kontekstu utjecaja COVID-19

Analizirajući područja negativnog utjecaja COVID-19 na ekonomska kretanja u Općini Vogošća, jasno se prije svega uočavaju negativne posljedice u oblasti zaposlenosti, vanjskotrgovinske razmjene i budžetskih tokova novca. Raniji trendovi rasta zaposlenih i smanjenje broja nezaposlenih su zaustavljeni i nameće se potreba kreiranja mjera podrške ublažavanja posljedica u toj sferi i održavanja dosegnutog nivoa privredne aktivnosti.

Smanjenje izvršenja ukupnog budžetskog okvira uslovljava uzimanje u obzir tih činjenica u kontekstu određivanja finansijskog okvira implementiranja strateških ciljeva, naročito u prvim godinama implementacije (2021-2027). S obzirom na posljedice uzrokovane pandemijom COVID-19 nameće se zaključak da je neophodno izraditi planski dokument u kojem će biti definisane mjere s ciljem prevencije posljedica uzrokovanih vanrednim (zdravstvenim, vremenskim i dr.) situacijama.

e) Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

e) 1. Obrazovanje

Trendovi kretanja broja učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama u periodu od 2015. do 2021. godine u Općini Vogošća detaljno su prikazani u narednim potpoglavljima.

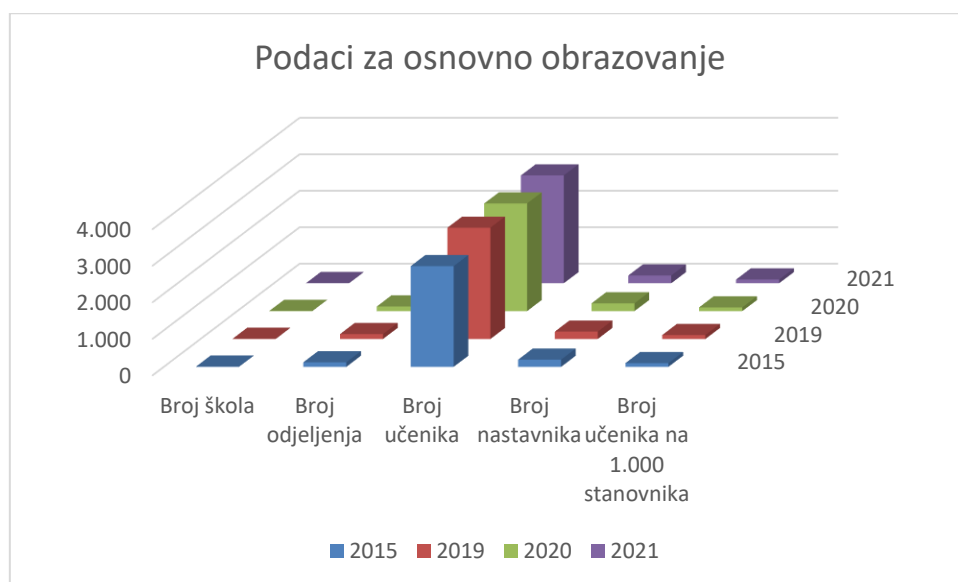
e) 1.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

e) 1.2. Osnovno obrazovanje

Osnivač osnovnih škola u Općini Vogošća je Kanton Sarajevo. U skladu sa članom 115. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Općina putem nadležnog kantonalnog Ministarstva prati rad osnovnih škola, analizira uspjeh u učenju i vladanju učenika/učenica i predlaže osnivaču mjere za unapređenje odgojno-obrazovnog rada u osnovnim školama.

U Općini Vogošća od 2020. godine egzistira pet javnih osnovnoškolskih ustanova. Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, broj djece koja pohađaju nastavu u osnovnim školama u blagom je porastu u školskoj 2021/2022. godini u odnosu na prethodnu školsku godinu.

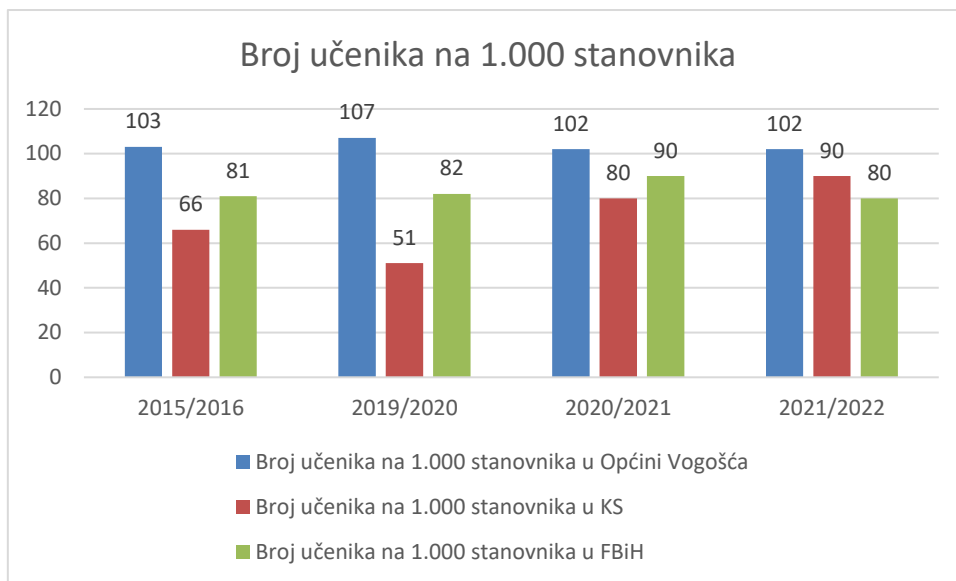
U školskoj 2021/2022. godini nastavu je pohađalo 2.954 učenika raspoređenih u 125 odjeljenja u pet osnovnih škola. U istoj školskoj godini bila su 102 učenika na 1.000 stanovnika. U školskoj 2020/2021. godini bilo je 2.948 učenika u 126 odjeljenja u pet osnovnih škola, a broj učenika na 1.000 stanovnika iznosio je 102. U školskoj 2019/2020. godini nastavu je pohađalo je 3.045 učenika raspoređenih u 135 odjeljenja u sedam osnovnih škola. U istoj školskoj godini bila je 107 učenika na 1.000 stanovnika. U školskoj 2015/2016. godini bilo je 2.756 učenika u 125 odjeljenja u sedam osnovnih škola, a broj učenika na 1.000 stanovnika iznosio je 103.

Slika br. 19 Pokazatelji za determinante u osnovnom obrazovanju u periodu od 2015. do 2021. godinu za Općinu Vogošća

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

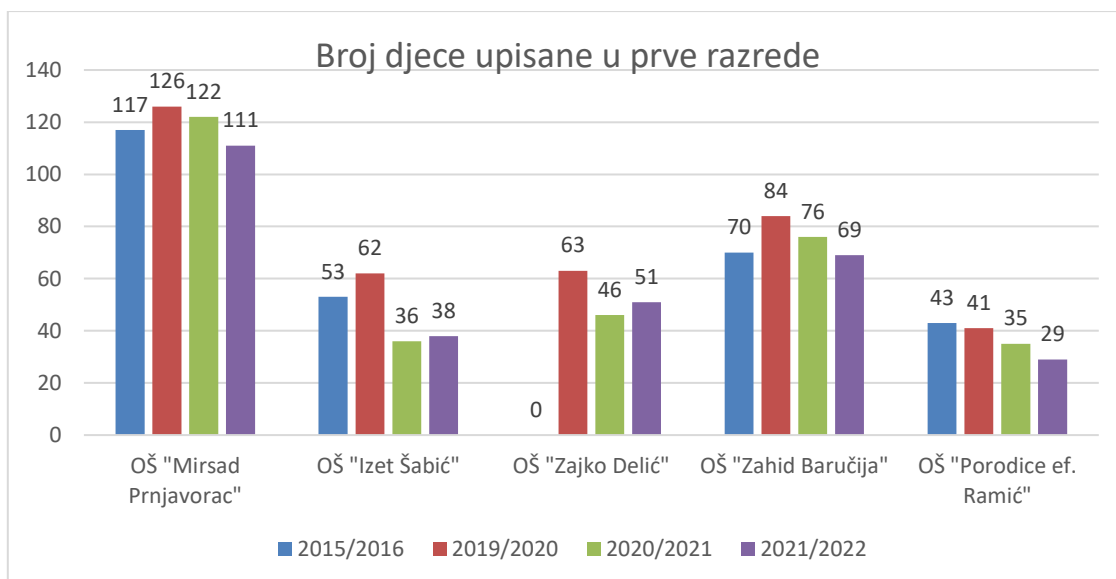
Općina Vogošća je u znatnoj prednosti po broju učenika na 1.000 stanovnika u odnosu na Kanton Sarajevo i FBiH. U školskoj 2021/2022. godini broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Vogošća je bio veći za 11,76% u odnosu na KS i za 21,57% veći u odnosu na FBiH. Godinu ranije u Općini Vogošća broj učenika na 1.000 stanovnika bio je veći za 21,57% u odnosu na KS i za 11,76% u odnosu na FBiH. U školskoj 2019/2020. godini broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Vogošća bio je veći za 52,34% u odnosu na KS i za 23,36% u odnosu na FBiH, a u 2015/2016. godini ovaj broj je bio veći za 21,36% u odnosu na FBiH i za 35,92% u odnosu na KS.

Slika br. 20 Broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Vogošća, KS i FBiH

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

Kada je riječ o broju djece koja su upisana u prve razrede osnovnih škola, Općina Vogošća prati trend Kantona Sarajevo, a koji pokazuje smanjenje broja učenika upisanih u prve razrede osnovnih škola. Istina, ovaj trend smanjenja broja učenika upisanih u prve razrede osnovnih škola u Općini Vogošća je u znatno manjoj mjeri izražen u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave u Kantonu Sarajevo pa i šire. U pet osnovnih škola na području općine Vogošća u školskoj 2019/2020. godini bilo je upisano 376 prvačića, a u školskoj 2021/2022. godini 20,44% manje odnosno 298 prvačića.

Slika br. 21 Broj učenika upisanih u prve razrede u osnovnim školama u Općini Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

U skladu sa odredbama zakonskih propisa koji uređuju ovu oblast, iz budžeta Kantona Sarajevo za učenike koji su od škola udaljeni dva i više kilometara finansiran je prevoz do

škole. U 2019. godini ovaj grant iznosio je 204.721,47 KM, naredne godine bio je manji za 22,69% (158.267,00 KM), a u 2021. godini veći za 10,14% (227.811,57 KM).

Slika br. 22 Grant KS za finansiranje prevoza djece
Izvoz: Općina Vogošća

Objekti osnovnih škola na području općine Vogošća izgrađeni su u prosjeku prije 40 ili 60 godina i povremenim i parcijalnim popravkama održava se njihova upotrebljivost. U svakoj osnovnoj školi na području općine Vogošća evidentan je nedostatak školskog prostora s ciljem obezbjeđenja uslova za odvijanje što kvalitetnijeg nastavnog procesa.

OŠ „Mirsad Prnjavorac“ ima veliki broj učenika s tendenciju rasta broja učenika. U ovoj školi, osim učionica, nedostaju i prostorije za rad stručne službe. U ovoj školi neophodno je sanirati kotlovnice, fiskulturnu salu i kompletnu elektro mreže.

OŠ „Izet Šabić“ izgrađena je prije 40 godina, te je, usljed devastacije tokom ratnih dejstava, u potpunosti obnovljena 1997. godine. Zbog širenja obližnjeg naselja i povećanja broja stanovnika u školskom području, menadžment škole očekuje i povećanje broja školskih obveznika, što će im dodatno otežati organizovanje nastavnih procesa zbog nepostojanja učionica. Upravo zbog nedovoljnog prostora nastavu su sada primorani organizovati u holu škole. U ovoj školi neophodno je sanirati mokre čvorove, kao i fiskulturnu salu.

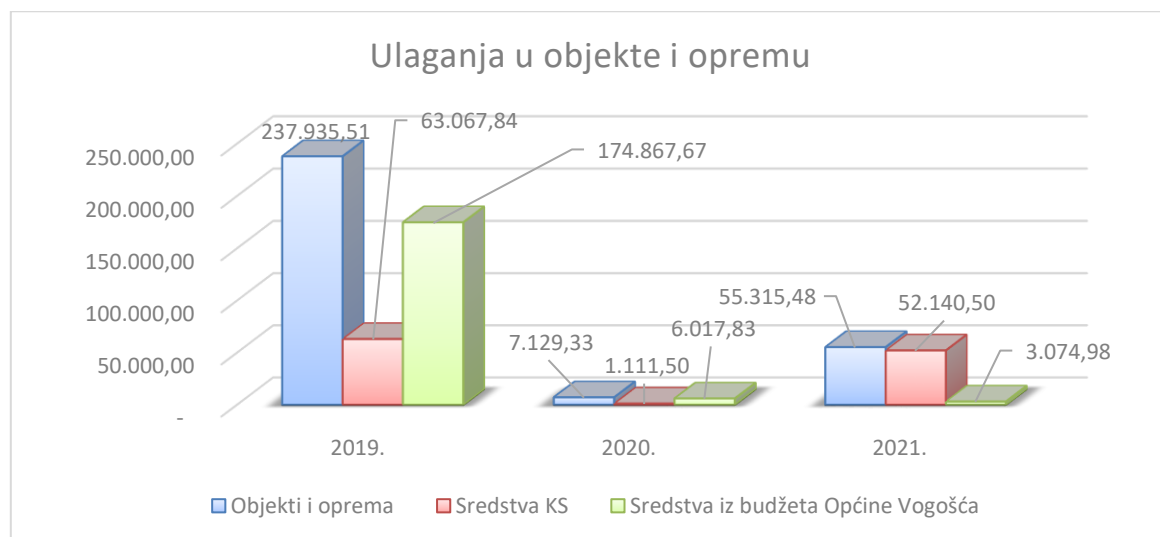
OŠ „Porodice ef. Ramić“ egzistira već 60 godina, a zadnji put je rekonstruisana 2019. godine. Centralnom objektu pripada i Područna škola „Gora“. S ciljem obezbjeđenja uslova za što kvalitetnije odvijanje nastavnog procesa pri centralnom objektu 2016. godine izgrađena je sportska dvorana.

OŠ „Zahid Baručija“ izgrađena je prije 55 godina i u posljednjem periodu na ovom školskom objektu nije bilo značajnijih intervencija. Kao i ostale škole u vogošćanskoj općini i ova ima veliki problem s nedostatkom prostora. Zbog ovog problema menadžment škole je malu fiskulturnu salu pregradio i napravio dvije učionice. Nastavu iz tjelesnog odgoja učenici pogađaju u KŠC Vogošća. Menadžment škole u školskoj 2022/2023. godini očekuju da će imati 28 odjeljenja. Zbog nedostatka prostora u školi će biti organizovana 24 odjeljenja, dok će preostala četiri odjeljenja pohađati online nastavu. Osim nepostojanja učionica, škola ne posjeduje ni zbornicu, prostor za nastavnike u učitelje.

Kada je riječ o obezbjeđenju uslova za osobe s invaliditetom valja napomenuti kako trenutno samo OŠ „Porodice ef. Ramić“ ima olakšan pristup za djecu s teškoćama u razvoju (pokretna

rampa i lift), a u OŠ „Mirsad Prnjavorac“ je u toku izgradnja i rampe i lifta. Ostale škole ne posjeduju olakšan pristup za ovu populaciju.

U proteklom periodu Općina Vogošća nije imala značajnijih finansijskih ulaganja u rekonstrukciju i opremanje školskih objekata, s obzirom da je osnovno obrazovanje u direktnoj nadležnosti Kantona Sarajevo. Najznačajnija ulaganja u rekonstrukciju objekata i nabavku opreme kako iz budžeta Općine Vogošća, tako i iz budžeta Kantona Sarajevo, zabilježena su tokom 2019. godine i iznosila su 237.935,51 KM. Već naredne godine ulaganja su bila manja za 97% i iznosila su svega 7.129,33 KM, a 2021. godine bila su manja za 76,75% i iznosila su 55.315,48 KM.

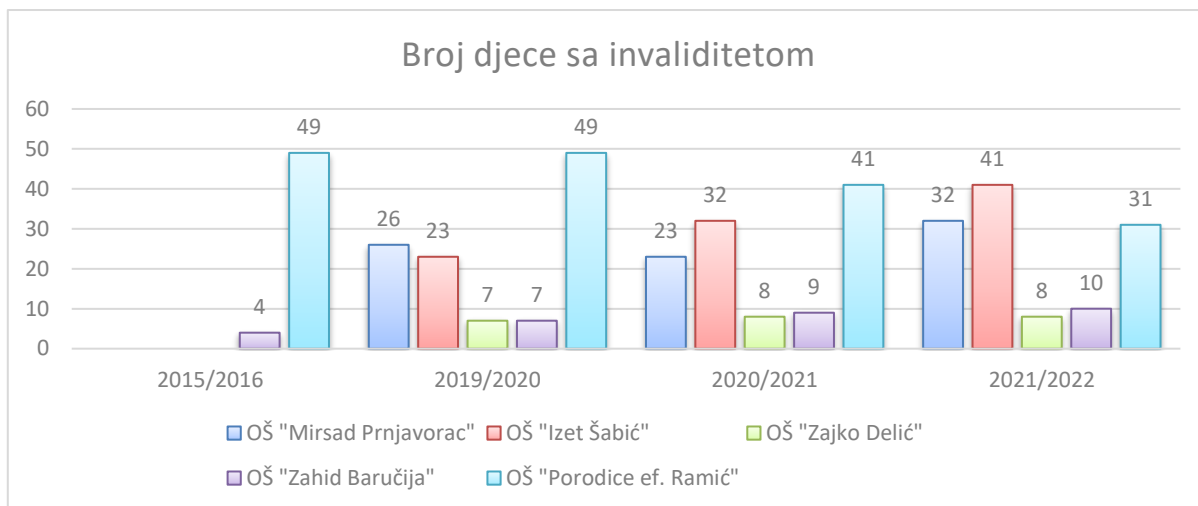
Slika br. 23 Ulaganja u školske objekte i opremu

Izvor: Općina Vogošća

e) 1.3. Inkluzivno obrazovanje

Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva individualni pristup i prilagođavanje obrazovnog sistema potrebama i mogućnostima učenika, a u svrhu postizanja punog intelektualnog, emocionalnog, socijalnog, fizičkog i akademskog potencijala učenika. Inkluzivno obrazovanje se provodi u skladu sa članovima 66, 67, 68, 69, 70 i 71. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 23/17 i 33/17), a za njegovo provođenje nadležno je resorno ministarstvo.

Prema raspoloživim podacima dostupnim u osnovnim školama na području općine Vogošća evidentan je blagi porast djece s invaliditetom koja su uključena u redovan obrazovni proces. U školskoj 2019/2020. godini ukupno 105 učenika sa invaliditetom je bilo uključeno u redovna školski proces, kroz inkluzivnu nastavu. Naredne školske godine bilo ih je 113, a u školskoj 2021/2022. godini 122 učenika sa invaliditetom pohađala su nastavu u redovnim školama. U školskoj 2021/202. godini broj učenika sa invaliditetom gotovo za 14% je veći u odnosu na školsku 2015/2016. godinu.

Slika br. 24 Podaci o djeci sa invaliditetom koja su uključena u redovan obrazovni sistem

Izvor: Općina Vogošća

Prema raspoloživim podacima djeca sa invaliditetom, a koja su uključena u redovan obrazovni proces, najčešće imaju oštećenje sluha, poremećaj govorno-glasovne komunikacije, oštećenje vida, poremećaj u ponašanju, tjelesnu invalidnost, mentalnu deficijenciju, kao i emocionalni poremećaji.

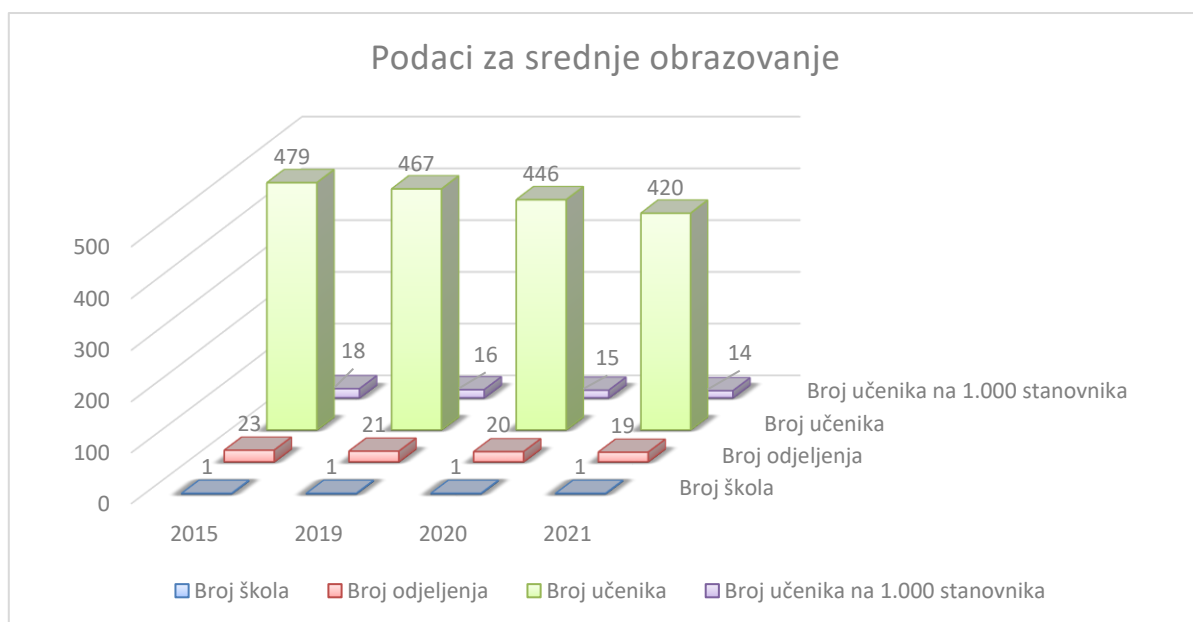
Rješavanju problema provođenja inkluzivne nastave potrebno je institucionalno pristupiti i u tom kontekstu organizirati sistematsku podršku edukaciji asistenata u nastavi.

e) 1.4. Srednje obrazovanje

Ova oblast je regulisana Zakonom o srednjem obrazovanju na nivou Kantona Sarajevo koji je i osnivač svih srednjih škola na svom području.

U Općini Vogošća egzistira jedna srednja škola. Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, broj djece koja pohađaju nastavu u srednjoj školi od 2015. do 2021. godine u kontinuiranom je opadanju.

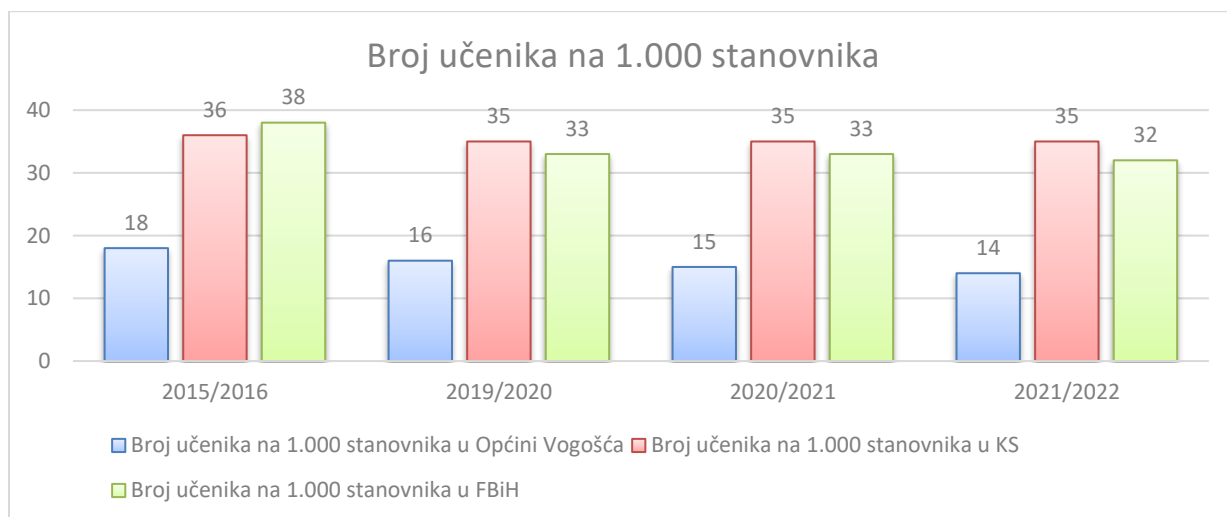
U školskoj 2021/2022. godini nastavu je pohađalo 420 učenika raspoređenih u 19 odjeljenja u jednoj srednjoj školi. U istoj školskoj godini bilo je 14 učenika na 1.000 stanovnika. U školskoj 2020/2021. godini bilo je 446 učenika u 20 odjeljenja u jednoj srednjoj školi, a broj učenika na 1.000 stanovnika iznosio je 15. U školskoj 2019/2020. godini nastavu je pohađalo je 467 učenika raspoređenih u 21 odjeljenje u jednoj srednjoj školi. U istoj školskoj godini bilo je 16 učenika na 1.000 stanovnika. U školskoj 2015/2016. godini bilo je 479 učenika u 23 odjeljenja u jednoj srednjoj školi, a broj učenika na 1.000 stanovnika iznosio je 18.

Slika br. 25 Pokazatelji za determinante u osnovnom obrazovanju u periodu od 2015. do 2021. godinu za Općinu Vogošća

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

Općina Vogošća je u nepovoljnom položaju u odnosu na KS i FBiH, kada je riječ o broju učenika na 1.000 stanovnika. U školskoj 2021/2022. godini broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Vogošća je bio manji za 60% u odnosu na KS i za 56,25% manji u odnosu na FBiH. Godinu ranije u Općini Vogošća broj učenika na 1.000 stanovnika bio je manji za 57,14% u odnosu na KS i za 54,55% manji u odnosu na FBiH. U školskoj 2019/2020. godini broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Vogošća bio je manji za 54,29% u odnosu na KS i za 51,52% manji u odnosu na FBiH, a u 2015/2016. godini ovaj broj je bio manji za 50% u odnosu na KS i za 52,63 % manji u odnosu na FBiH.

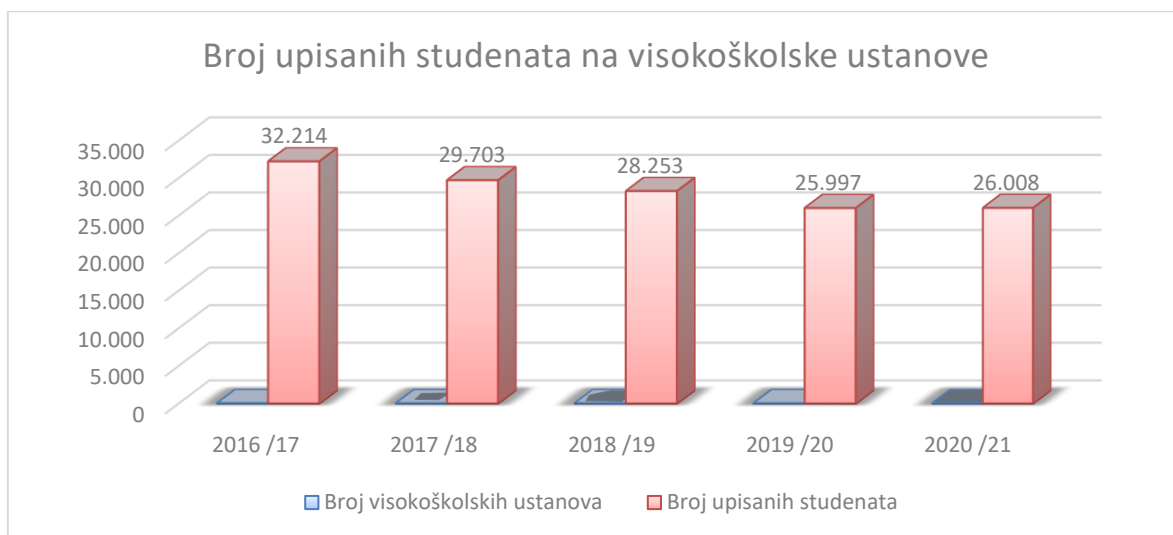

Slika br. 26 Broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Vogošća, KS i FBiH

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

e) 1.5. Visoko obrazovanje

Ova oblast je regulisana Zakonom o visokom obrazovanju na nivou KS koji je i osnivač svih visokoškolskih ustanova. U Općini Vogošća trenutno postoji jedna visokoškolska obrazovna ustanova – Fakultet za upravu i ova jedinica lokalne samouprave, osim teritorijalne pripadnosti, nema drugih ingerencija nad visokoškolskim ustanovama. Uvidom u raspoložive podatke uočava se da je broj upisanih studenata na području Kantona Sarajevo u konstantnom padu, što je rezultat niskog nataliteta, otvaranja većeg broja privatnih visokoškolskih ustanova na području drugih kantona, te odliva stanovništva iz BiH.

Slika br. 27 Prikaz broja upisanih studenata na visokoškolske ustanove u KS

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz dostupnih podataka vidljivo je kako je broj upisanih studenata u akademskoj 2020/21. za 19,26% bio manji u odnosu na 2016/17. akademsku godinu.

e) 2. Kultura i sport

e) 2.1. Kultura

Institucije kulture i kulturne manifestacije jedan su od bitnih segmenata razvoja društva. Međutim, zbog nepostojanja sistemskog rješenja o načinu funkcionisanja institucija, ova oblast je u cijeloj državi nije prioritetna oblast niti joj se daje značaj.

Kada je riječ o Općini Vogošća na njenoj teritoriji egzistira nekoliko institucija kulture.

Javna ustanova „Kulturno-sportski centar“ Vogošća

Javna ustanova „Kulturno – sportski centar“ Vogošća je osnovana u maju, 1996. godine kao pravni sljedbenik Radničke organizacije „Kulturno – obrazovni i sportsko – rekreativni centar“ (RO „KOSRC“) Vogošća nastale 1986. godine integracijom Radničkog doma Vogošća koji je poslovao od decembra 1956. godine i Sportske dvorane koja je izgrađena u maju, 1980. godine.

JU KSC upravlja slijedećim objektima:

- Upravna zgrada „Jasmin Isanović – Žuti“ u kojoj se nalazi sjedište Ustanove, Biblioteka sa 22.536 naslova, 755 korisnika, Kino sala, Foaje te poslovni prostori koji se izdaju pod zakup
- Sportska dvorana „Amel Bečković“ sa pripadajućim resursima: kuglana, teren sa umjetnom travom, teniski tereni i teren za boćanje

- Bazen JU KSC.

Ustanovu je osnovala Općina Vogošća za obavljanje djelatnosti u oblasti kulture, sporta i rekreacije. Pružanjem usluga udruženjima i građanima Općine Vogošće, KSC Vogošća svakodnevno doprinosi poboljšanju kvaliteta života i zdravlja svih generacija i populacija.

Ustanova se bavi iznajmljivanjem resursa i poslovnih prostora te realizacijom vlastitih aktivnosti i projekata.

JU KSC Vogošća u svom planu i programu prvenstveno ima za cilj podizanje nivoa kvaliteta i obima kulturnih programa na području općine Vogošća. JU KSC Vogošća nastoji dodatno osvježiti vogošćansku kulturnu scenu novim programima i sadržajima, prema potrebama građana. Objekti koji su od kulturnog značaja za Općinu Vogošća i koji su nosioci najvećeg broja programskih sadržaja imaju potrebu za rekonstrukcijom i dodatnim ulaganjima, a to se prije svega odnosi na prostor kino sale i bibliotečki prostor, koji je za sadašnje potrebe neadekvatan. U oblasti kulture u JU KSC Vogošća kao redovne aktivnosti izdvajaju se:

1. *Konkurs za najbolji prozno - literarni rad* Povodom Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine.
2. *Pozorišne predstave za djecu*
3. *Pozorišne predstava za odrasle*
4. *Posjeta sajmu knjige i nabavka novih knjiga*
5. *Reklamiranje knjige putem RTV Vogošća* (U cilju razvoja kulture čitalaštva i promocije pozitivnih vrijednosti, u saradnji sa RTV Vogošća realizuje sedmično predstavljanje knjige putem emisije „Otvoreni program“ na kanalu RTV Vogošća. Cilj ove aktivnosti je da čitaoci, a prije svega djeca, putem RTV Vogošća svojim vršnjacima preporučuju knjige i na taj način razvijaju ljubav prema knjizi).
6. *Radionice za djecu u biblioteci*
7. *Organizovanje školskih i predškolskih posjeta biblioteci*
8. *Kino projekcije*
9. *Vogošćanski dani*
10. *Promocije knjiga*
11. *Vogošćansko amatersko pozorište*
12. *Izložbe slika i fotografija*
13. *Likovne radionice*
14. *Projekat „I ćirilica je naše pismo“*
15. *Akcija upisa u biblioteku*

Pored pružanja podrške sportskim udruženjima Ustanova realizuje i vlastite programe koji omogućavaju klijentima svih uzrasta da na zabavan način, kroz raznovrsne aktivnosti iskoriste svoje slobodno vrijeme. Svi programi su usmjereni na očuvanje i jačanje zdravlja, pravilno držanje i skladno oblikovanje tijela, poboljšanje psiho-fizičkog stanja, poboljšanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te ublažavanje negativnih uticaja savremenog načina života i rada.

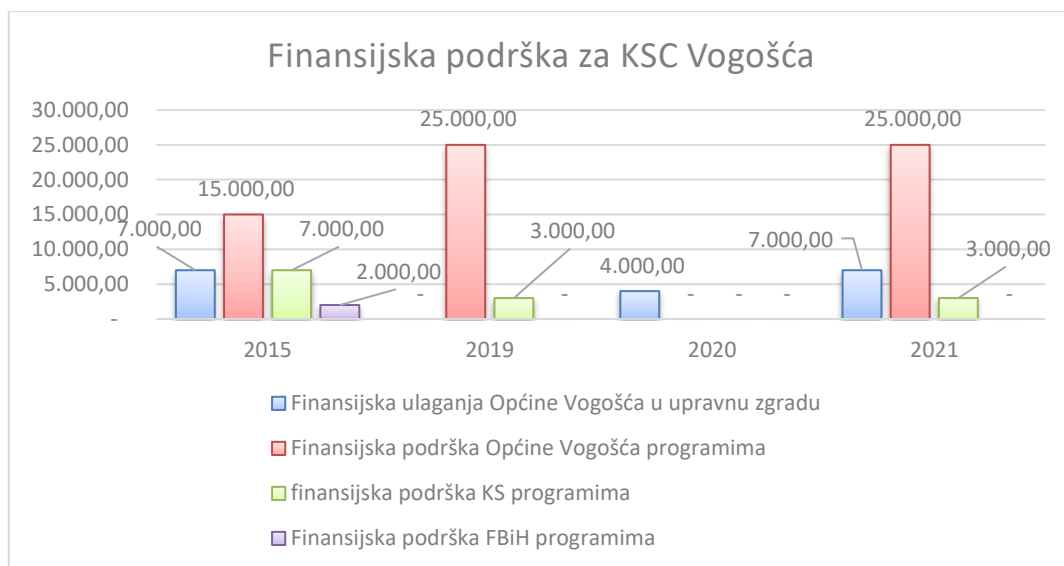
Izdvajaju se redovne programske aktivnosti:

1. *Škola skijanja (dislocirana aktivnost)*
2. *Sportske aktivnosti za osobe sa invaliditetom i poteškoćama u razvoju*
3. *Škola sporta*
4. *Sportsko – zabavne aktivnosti za osobe treće životne dobi*
5. *Igre bez granica*
6. *Eko akcija*
7. *Turnir u malom nogometnu za dječake povodom dana Općine Vogošća*
8. *Ulična utrka „5K NIGHT RUN Vogošća 2022“*
9. *Aerobik za žene*

Ustanova se većinski finansira iz Budžeta Općine Vogošća i to:

- Grant za tekuće poslovanje (plate)
- Grant za kapitalne projekte
- Grant za dio režijskih troškova u Sportskoj dvorani
- Grant za Bazen
- Grant za Vogošćanske dane
- Ostale potpore po projektima.

Dio sredstava za poslovanje JU KSC obezbjeđuje iz vlastitih prihoda, a u posljednje dvije godine značajno manji dio od ostalih nivoa vlasti (Kanton, FBiH).

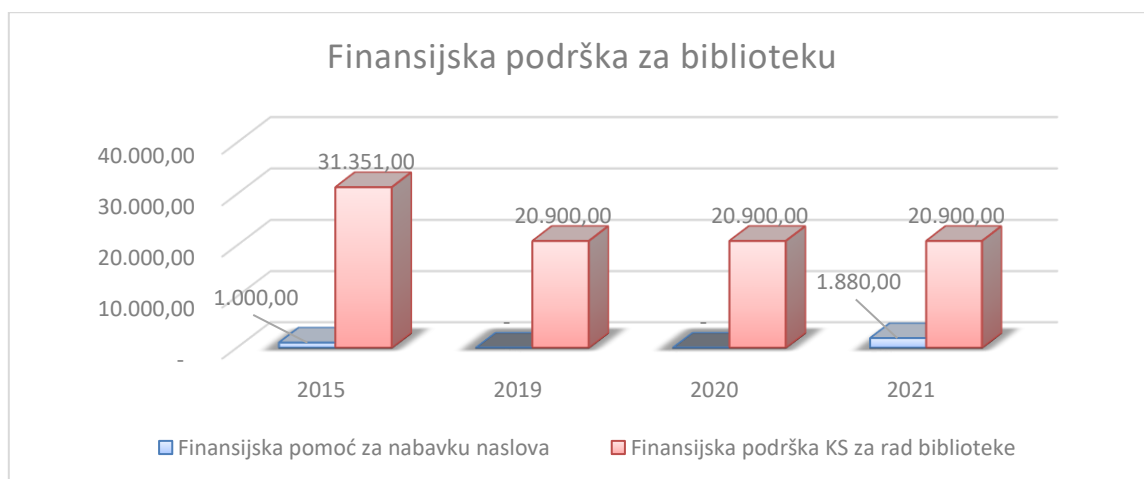

Slika br.28 Finansijska ulaganja u KSC Vogošća i programske aktivnosti

Izvor: Općina Vogošća

Gradska biblioteka u sklopu JU KSC Vogošća

S obzirom na veliki broj naslova, biblioteka nema dovoljno prostornog kapaciteta za smještaj knjižne građe. Bibliotečki fond iznosi 23.140 bibliotečkih jedinica s trendom stalnog povećanja. Biblioteka trenutno broji 360 članova. Primjetan je pad članstva u odnosu na prethodni period kada je biblioteka brojala oko 500 članova. S ciljem unaprjeđenja rada i funkcionisanja biblioteke neophodno je povećati prostor za bibliotečki fond i obezbijediti prostor za čitanje.

Slika 29. Finansijska podrška biblioteci

Izvor: Općina Vogošća

Kino sala u sklopu JU KSC Vogošća

Dvorana je osposobljena za izvođenje pozorišnih predstava, a kino predstave se mogu. Proteklih godina primjetan je angažman menadžmenta JU KSC Vogošća koji prikazivanjem atraktivnih filmskih naslova nastoji da oživi rad kino sale što je rezultiralo povećanjem broja posjetioca na određenim projekcijama. Organizuju se i pozorišne predstave, a posebno je značajno da je sa radom počelo dječje amatersko pozorište kao projekat Udruženja "Pričalice".

U prethodnom periodu nije bilo značajnijih ulaganja u adaptaciju kino sale, osim 2021. godine kada je iz budžeta Općine Vogošća za ovu namjenu odobreno svega 7.000,00 KM. Gotovo identična situacija je i s pružanjem podrške u realizaciji sadržaja. Tako je u 2015. godini za ovu namjenu iz budžeta Općine Vogošća obezbijeđeno 2.400,00 KM. U 2019. godini nije bilo finansijske podrške. Naredne godine obezbijeđeno je 2.500,00 KM, a 2021. 3.850,00 KM.

S obzirom na prostorne kapacitete u ovoj ali osim filmskih projekcija održavani su i drugi sadržaji, uglavnom iz oblasti kulture. U 2015. godini u kino sali održano je pet filmskih projekcija. Godine 2020. i 2021. bile su četiri projekcije, dok 2020. nije bilo projekcija.

Kada je riječ o drugim sadržajima, kino sala je bila u značajnijoj mjeri iskorištenija. Tako je 2015. bilo organizovano osam, a 2019. godine deset sadržaja. Ukupno pet sadržaja je bilo organizovani 202., a 17 2021. godine.

Kulturno-umjetničko društvo „Vogošća“

KUD „Vogošća“ djeluje kroz brojne sekcije i ansamble i realizovali su niz značajnih umjetničkih sadržaja, sa kojima su obilježili protekli period veoma uspješno i održali kontinuitet, kvalitet i kvantitet ukupnih organizacionih djelovanja. Jedan od ključnih problema sa kojima se susreće KUD „Vogošća“ jeste neadekvatan prostor i nedostatak opreme, nošnji i instrumenata.

KUD „Vogošća“ ima sljedeće sekcije sa članstvom:

1. Folklorna sekcija – članova 105
2. Orkestar – muzička sekcija – članova 12
3. Vokalna sekcija – članova 20

Sve probe KUD „Vogošća“ održavaju se redovno u prostorijama JU KSC Vogošća u kino Sali i prostorijama KUD „Vogošća“.

KUD „Vogošća“ učestvuje u realizaciji manifestacija:

1. Vogoščanski dani
2. Smotra folklor
3. Obilježavanje značajnih datuma, kako na području općine Vogošća, tako i na području drugih općina (Tešanj, Jelah, Visoko....)
4. Internacionalni festival folklor "Klek" – 2015-2019
5. Internacionalni festival folklor "Inebolu" Turska– 2015
6. Internacionalni festival folklor "Ohrid" – 2019
7. Internacionalni festival folklor "Budva" – 2021

Unatoč mnogobrojnim poteškoćama s kojima se ovo Društvo suočava, osim što na najreprezentativniji način predstavlja kulturno naslijeđe Bosne i Hercegovine, ono je i dobitnik mnogobrojnih međunarodnih nagrada i priznanja, među kojima su: osvojeno drugo mjesto na

internacionalnom festivalu folkloru u Španiji (2005.godine), Alapli Turska (2006.godine) i Samsun Turska (2007. godine), te osvojeno treće mjesto na internacionalnom festivalu folkloru Ankara Turska (2010. godine).

Osim nastupa na međunarodnim scenama, KUD „Vogošća“ svake godine upriliči koncert sa mnogobrojnim gostima prilikom obilježavanja godišnjice društva koje je osnovano 1948. godine. Njihov doprinos je veliki i u organizaciji Tradicionalne smotre folkloru koji se od 1996. godine kontinuirano održava u Vogošću, a na kojoj prosječno godišnje učestvuje 15 folklornih ansambala iz Kantona Sarajevo.

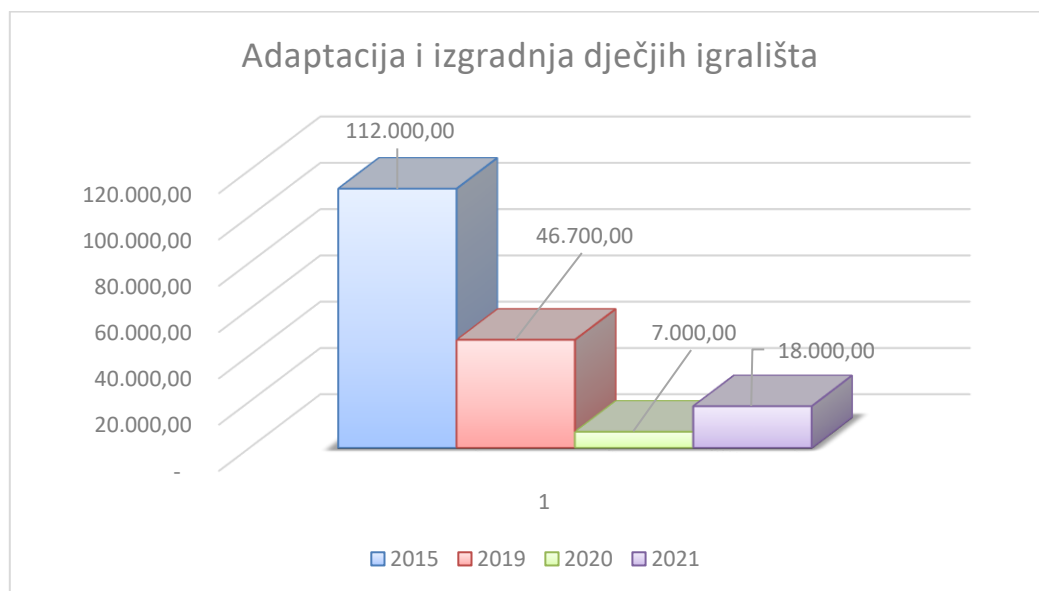
e) 2.2. Sport

Sportska i dječja igrališta

Na području općine Vogošća postoji određeni broj objekata iz oblasti sporta, ali ne mogu u potpunosti zadovoljiti sve potrebe za raznovrsnim sportskim aktivnostima i sadržajima. Najveći broj sportskih aktivnosti u Vogošći odvija se u prostorima Sportske dvorane „Amel Bečković“. Sportske i rekreativne aktivnosti se održavaju na otvorenim sportskim ploham, na stadionima „Hakija Mršo“ u Vogošći i „Ešref Ešo Pustahija“ u Semizovcu, te pratećim sportskim objektima kojima upravlja KSC „Vogošća“ (teniski tereni, teren za mali nogomet sa vještačkom travom, kuglana, teren za odbojku na pijesku i boćarsko igralište) i u školskim fiskulturnim salama.

Od pet vogošćanskih osnovnih i jedne srednje škole, njih pet (OŠ „Zajko Delić“, OŠ „Mirsad Prnjavorac“, OŠ „Izet Šabić“, OŠ „Porodice ef. Ramić“ i Srednjoškolski centar) imaju fiskulturne sale adekvatne za odvijanje nastavnog procesa, ali su i kapacitirane za trenažni, a ponegdje i takmičarski proces sportskih klubova.

U Vogošći je trenutno u funkciji 30 vanjskih dječjih i sportskih igrališta i sportskih sala, odnosno 18 dječjih igrališta, 11 otvorenih sportskih ploha i terena i jedna sala. U prethodnom periodu, s ciljem izgradnje novih i održavanja postojećih sportsko-rekreativnih sadržaja Općina je samostalno i u saradnji s višim nivoima vlasti obezbijedila oko 1,2 miliona KM.

Slika br. 30 Ulaganja u adaptaciju postojećih i izgradnju novih dječjih igrališta

Izvor: Općina Vogošća

Slika br. 31 Ulaganja u adaptaciju postojećih i izgradnju novih sportskih terena
 Izvor: Općina Vogošća

Slika br. 32 Ulaganja u adaptaciju postojećih i izgradnju novih sportskih sala
 Izvor: Općina Vogošća

Dio aktivnosti odvija se i u objektima u privatnom vlasništvu. Od takvih objekata najznačajniji su tereni „Sobol Sporta“ u Hotonju, te teniski i tereni za mali fudbal „Gabeljić“ u Hotonju. Pored svega navedenog vidljivo je da su potrebe za proširenjem sportske infrastrukture – objekata nužne, jer je sve više prisutna potreba klubova za dodatnim trenažnim terminima i prostorom za treninge. Općina Vogošća će pokušati riješiti ovaj problem u budućnosti nastojeći zadovoljiti potrebe klubova, u saradnji sa školama koje mogu ponuditi svoje fiskulturne sale za navedenu namjenu, ili gradnjom novog sportskog objekta, što ovisi od raspoloživih budžetskih sredstava, odnosno podrške viših nivoa vlasti.

Bazen

U maju 2020. godine pokrenuta je inicijativa o osposobljavanju bazena se nalazi u sklopu Wog centra u Vogošći, a koji je zatvoren 2012. godine. U oktobru, 2020. godine bazen Vogošća je zvanično stavljen na raspolaganje i upotrebu građanima. U istom mjesecu, 2020. godine zvanično je počela i škola plivanja, što je naišlo na pozitivne reakcije stanovnika Općine Vogošća. Do kraja 2020. godine uspješno je realizovano pet grupa polaznika škole plivanja i obučeno je 158 djevojčica i dječaka.

Usluge bazena koriste plivački klubovi „Delfin“ i „Spid“. PK „Spid“ provodio je školu plivanja za djecu sa invaliditetom, zbog čega su ovom klubu termini dodijeljeni bez naknade. U novembru, 2020. godine s triatloncem Harisom Fazlićem realizovan je projekat besplatne škole plivanja za 20 djece iz socijalno ugroženih porodica sa područja općine Vogošća. Od otvaranja bazena pa do kraja 2020. godine usluge bazena je koristio 2.391 kupać.

Usljed pandemije uzrokovane koronavirusom, te redovnog remonta i održavanja, bazen je bio zatvoren od 25. marta do 21. aprila i od 13. do 24. avgusta, 2021. godine. Tokom 2021. godine na bazenu su realizovani sljedeći projekti:

- Škola plivanja za sve generacije
- Inkluzivna škola plivanja
- Ljeto na bazenu za studente i učenike
- Akcija za treću životnu dob
- Individualna škola plivanja
- Aqua aerobic

U toku 2021. godine na bazenu je obučeno više od 1.200 djece s područja općine Vogošća, Ilijaša i Visokog. Bazen JU KSC Vogošća u 2021. godini je posjetilo više od 20.000 građana.

Sportski klubovi

U Vogošći je registrovano 28 sportskih udruženja. Općina obezbjeđuje materijalno-tehničku i finansijsku pomoć JU “KSC” Vogošća i sportskim organizacijama, a sve u cilju što masovnijeg okupljanja mladih u sportu. Trenutno sportski klubovi okupljaju oko 1.300 aktivnih članova.

U proteklom periodu urađeni su značajni naponi da se ova oblast uvede u sistem, te se insistiralo na projektnom pristupu pri sufinansiranju sportskih udruženja, forsirao se razvojni sport sa akcentom na masovnost i insistiralo se na usavršavanju stručnog kadra kako bi oni koji rade u trenažnom i takmičarskom procesu, a pogotovo sa djecom, bili adekvatno obrazovani i/ili certificirani. Paralelno sa tim se izgrađivala i finansijska odgovornost u radu udruženja. Novčana podrška za razvoj sporta znatno je premašivala mogućnosti Općine Vogošća. Međutim, u komunikaciji s predstavnicima sportskih udruženja i sportskih radnika utvrđeno je da je za Općinu Vogošća neophodno razvijati i vrhunske rezultate u sportu, što bi trebalo biti i prioritet u radu ove jedinice lokalne samouprave u oblasti sporta.

Prema podacima Općine Vogošća u 2019. godini za razvoj sporta i sportske klubove iz budžeta je obezbijedeno 165.000,00 KM. U 2019. godini ovaj iznos bio je za 26,22% veći u odnosu na 2015., za 15,38% veći u 2020, te za 21,43% veći u 2021. godini.

Slika br. 33 Sportski klubovi i finansijska podrška po godinama
Izvor: Općina Vogošća

e) 3. Zdravstvena i socijalna zaštita

e) 3.1. Zdravstvena zaštita

e) 3.2. Socijalna zaštita

Kategorija	2015	2019	2020	2021
Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe s invaliditetom	573	526	580	596
Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	119	159	141	139
Stare osobe bez porodičnog staranja	108	119	113	119
Osobe društveno negativnog ponašanja	413	567	619	632
Osobe i porodice u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć	2185	2320	2122	2420

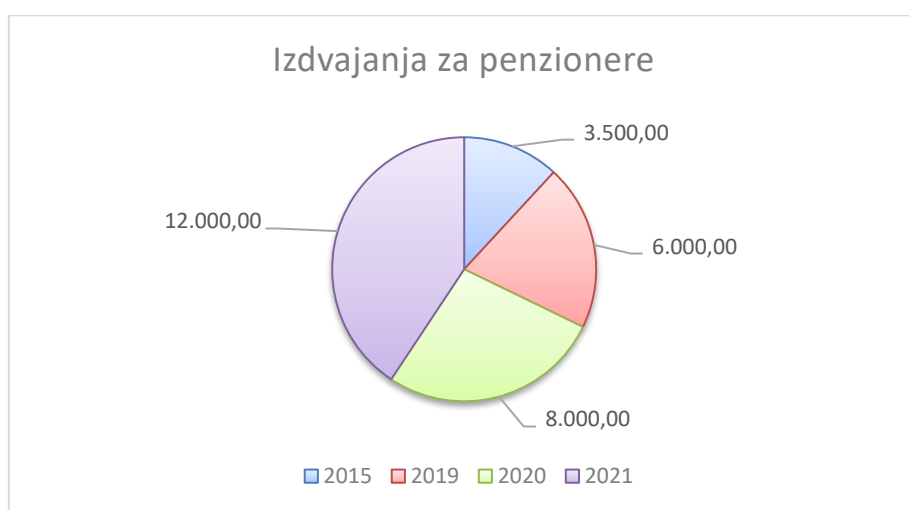
Tabela br. 2 Osobe u stanju potrebe
Izvor: Općina Vogošća

Kategorija	2015	2019	2020	2021
Nasilje u porodici	55	92	91	98
Porodice sa rizikom od odvajanja	23	30	35	35
Razvodi braka	71	77	85	67
Maloljetnička delikvencija	1	3	3	2
Psihosocijalni tretman	180	200	250	320

Tabela br. 3 Osobe kod kojih je evidentirana potreba za psihosocijalnom podrškom
Izvor: Općina Vogošća

Na području općine Vogošća trenutno ne egzistira ni jedan centar za zdravo starenje, odnosno centar namijenjen osobama treće životne dobi s ciljem da ove osobe budu aktivirane i da im bude omogućeno zdravo kako mentalno, tako i fizičko starenje, te da preventivno utiče da ova gotovo najbrojnija populacija u Općini Vogošća zadrži najviši mogući stepen fizičke i psihičke funkcionalnosti. U proteklom periodu Općina Vogošća izdvajala je simbolična sredstva iz budžeta s ciljem obezbjeđenja minimalnih uslova za normalan život pojedinim članovima ove populacije.

U 2015. godini u budžetu Općine Vogošća kao pomoć osobama treće životne dobi obezbijeđeno je 3.500,00 KM. Naredne godine ovaj iznos bio je veći za 41,67 % (6.000,00 KM), 2020. za 56,25% (8.000,00 KM), a 2021. godine za 70,83% (12.000,00 KM). Unatoč značajnom uvećanju izdvajanja za pomoć osobama treće životne dobi, posebno uzimajući u obzir trenutnu ekonomsku situaciju u BiH, ova izdvajanja i više su nego nedovoljno za pomoć i podršku osobama treće životne dobi.

Slika br. 34 Finansijska pomoć za osobe treće životne dobi

Izvor: Općina Vogošća

e) 3.3. Stanovanje

e) 3.4. Sigurnost građana

U dijelu analize koji obrađuje pitanje sigurnosti građana u KS konstatuje se da je broj krivičnih djela na području Kantona od 2014. do 2019. godine opao za 33,5%. Najviše počinjenih krivičnih djela u posmatranom periodu registrirano je protiv imovine (2.360). Najbrojniji događaji su s obilježjem krivičnog djela iz sljedećih oblasti: teška krađa, krađa, razbojništvo, oštećenje tuđe stvari, utaja, teška krađa u pokušaju, prevara, paljevina, prikrivanje itd. Krivična djela protiv slobode i prava građanina i čovjeka, te krivična djela protiv braka, porodice i mladeži zastupljena su u strukturi počinjenih krivičnih djela sa 7%.

Prema podacima MUP KS evidentan je porast zloupotrebe opojnih droga u KS u odnosu na prethodne godine, a počinioci su u 68,4% povratnici. Od 2014. do 2019. godine broj saobraćajnih nesreća smanjio se za 15,9%. U strukturi prekršaja javnog reda i pravnog prometa registrirana su 204 događaja. Opada broj krivičnih djela koja su počinili maloljetnici.

e) 4. Civilno društvo

Općina Vogošća je u oktobru, 2017. godine potpisala Pismo saradnje sa UNDP-om, čime je ozvaničen početak realizacije projekta „Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu“ (ReLOaD) kojeg je provodio Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u šest zemalja regiona i to: Albaniji, BiH, Republici Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Kosovu⁶ i Srbiji. Tokom trajanja projekta (2017-2020) uloženi su naponi na jačanju partnerstva između jedinica lokalne samouprave i civilnog društva u regiji Zapadnog Balkana kroz izgradnju i širenje transparentnog pristupa finansiranja organizacija civilnog društva iz budžeta JLS, a u cilju rješavanja potreba stanovništva u zajednicama. Projekat se nadovezuje na rezultate i dobre prakse višegodišnje projektne intervencije u BiH, projekta Jačanje lokalne demokratije. Ukupna vrijednost ReLOaD projekta je bila 10 miliona eura, a finansirala ga je Evropska unija (EU) iz Programa podrške civilnom društvu (CSF), u iznosu od 8,5 miliona eura, dok su ostatak sufinansirali UNDP uredi koji djeluju u zemljama Zapadnog Balkana i partnerske općine.

U okviru ReLOaD projekta, u općini Vogošća podržano je 11 projekata organizacija civilnog društva kroz javne pozive ukupne vrijednosti 195.022,63 KM, te je Općina Vogošća sufinansirala navedene projekte sa 41.966,76 KM. Pored toga, vrijednost brzog granta koji je finansiran isključivo iz donatorskih sredstava, iznosila je 10.000,00 KM.

Ukupna vrijednost svih projekata provedenih u općini Vogošća u okviru ReLOaD projekta je 205.022,63 KM. Kroz aktivnosti ovih projekata ukupno je bilo uključeno 821 osoba (471 ženskih i 350 muških osoba). Od navedenog broja osoba, ukupno je bilo uključeno 406 djece, te 40 socijalno isključenih osoba.

Oblici saradnje Općine Vogošća sa organizacijama civilnog društva, manifestuju se kroz obezbjeđivanje uslova za rad, uspostavljanje partnerstva, učešće u pripremi projekata, kreiranje društvenog ambijenta koji je podsticajan za civilno društvo, pružanje podrške civilnom sektoru u uspostavljanju dijaloga i jačanju partnerstva sa lokalnom samoupravom, te iniciranje i provedbu razvojnih projekata.

Kada je riječ o ReLOaD projektu, saradnja sa organizacijama civilnog društva ostvarena je kroz finansiranje njihovih projekata posredstvom nekoliko javnih poziva. Prvi javni poziv u sklopu ReLOaD projekta objavljen je u februaru/martu, 2018. godine. U tabeli je su prikazani projekti koji su finansirani posredstvom ovog javnog poziva.

R.br.	Naziv organizacije	Naziv projekta	Budžet (KM)
1.	UHD Bosanske rukotorovine	Hobi kao zanimanje	18.706,34
2.	Centar za razvoj omladinskog aktivizma Vogošća	Vršnjačko nasilje – nema šanse	44.937,00
3.	Nova žena	Podsticaj rodnoj ravnopravnosti kroz promociju ženskog fudbala	17.573,70
4.	Udruženje za očuvanje kulturnog naslijeđa i tradicije „Sahan“	Filcanje – zanat za 21. vijek	8.810,65

Tabela br. 4 Organizacije čiji projekti su finansirani u prvom javnom pozivu

Izvor: Općina Vogošća

⁶ Ova oznaka ne dovodi u pitanje stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji o nezavisnosti

Drugi javni poziv u sklopu ReLOaD projekta objavljen je u aprilu/maju, 2019. godine. U tabeli je su prikazani projekti koji su finansirani posredstvom ovog javnog poziva.

R.br.	Naziv organizacije	Naziv projekta	Budžet (KM)
1.	Omladinsko udruženje Semizovac – Svrake „Aktiva 2014“	Unapređenje ključnih kompetencija kod djece i mladih	12.809,81
2.	UHD Bosanske rukotvorine	Stari zanati za nov i moderan proizvod	14.479,50
3.	Džudo klub Vogošća	Judo škola za zdravo odrastanje	12.401,47
4.	Košarkaški klub Vogošća	Košarka za sve	12.561,10
5.	Mali svijet	Očuvanje okoline počinje od tvoje okoline	19.258,85
6.	Zdravo odrastanje Vogošća	Dijete uz dijete, rame uz rame	11.946,58
7.	Udruženje za edukaciju djece „Pričalica	Moja slika svijeta	19.995,00

Tabela br. 5 Organizacije čiji projekti su finansirani u drugom javnom pozivu

Izvor: Općina Vogošća

Tokom marta i aprila 2020. godine, u svim partnerskim JLS u sklopu ReLOaD projekta je urađeno istraživanje potreba građana s ciljem smanjenja posljedica izazvanih COVID-19 pandemijom. Kao odgovor na urađeno istraživanje, a u okviru podrške inicijativama za suzbijanje štete, ReLOaD projekat je podržao 21 partnersku JLS sa jednakim brojem projekata kroz brze grantove.

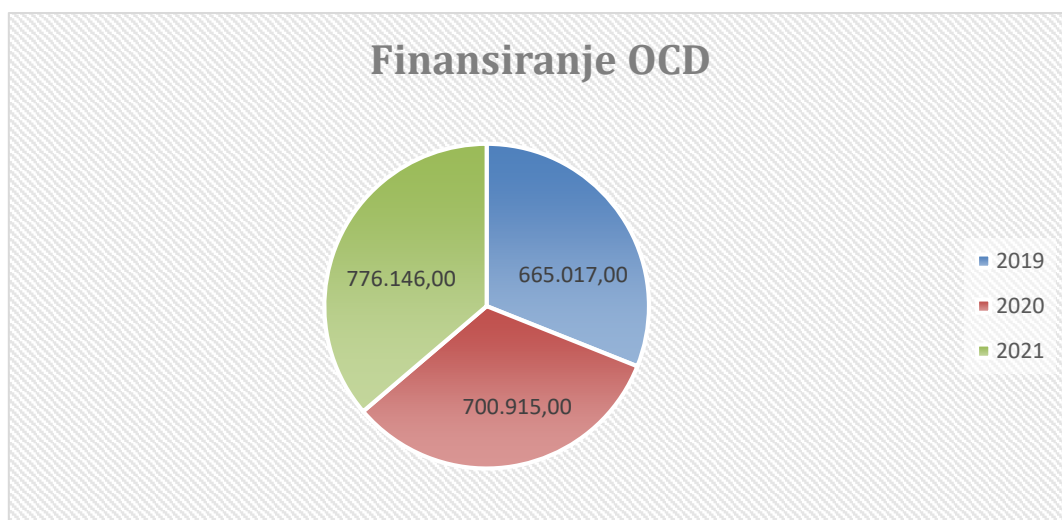
U Općini Vogošća s 10.000 KM finansiran je projekat „Zaštita i pomoć osobama treće životne dobi od COVID-19“, kojeg je implementiralo Omladinsko udruženje Semizovac – Svrake „Aktiva 2014“.

U skladu sa Pismom o uspostavi saradnje potpisanim između ReLOaD projekta i Općine Vogošća 27. oktobra 2017. godine, Općina Vogošća se obavezala da će u 2019. i 2020. godini objaviti po jedan javni poziv za finansiranje OCD-a koristeći principe LOD metodologije a u minimalnom iznosu od 30% ukupnih sredstava namijenjenih za OCD-e.

U 2019. godini Općina Vogošća je objavila dva javna poziva u skladu sa principima LOD metodologije. Ukupna vrijednost javnih poziva za 2019. godinu iznosila je 281.900,00 KM.

U 2020. godini Općina Vogošća je objavila jedan javni poziv u skladu sa principima LOD metodologije. Ukupna vrijednost javnog poziva za 2020. godinu iznosila je 325.000,00 KM.

Osim obaveza koje je Općina Vogošća imala u sklopu ReLOaD projekta, ova jedinica lokalne samouprave samostalno je finansirala rad organizacija civilnog društva u značajnim iznosima. Tokom 2019. godine projekte organizacija civilnog društva finansirala je sa ukupno 665.017,00 KM. Godine 2020. taj iznos bio je veći za 5,12 posto i iznosio je 700.915,00 KM, a 2021. godine bio je veći za 14,32 posto i iznosio je 776.146,00 KM.

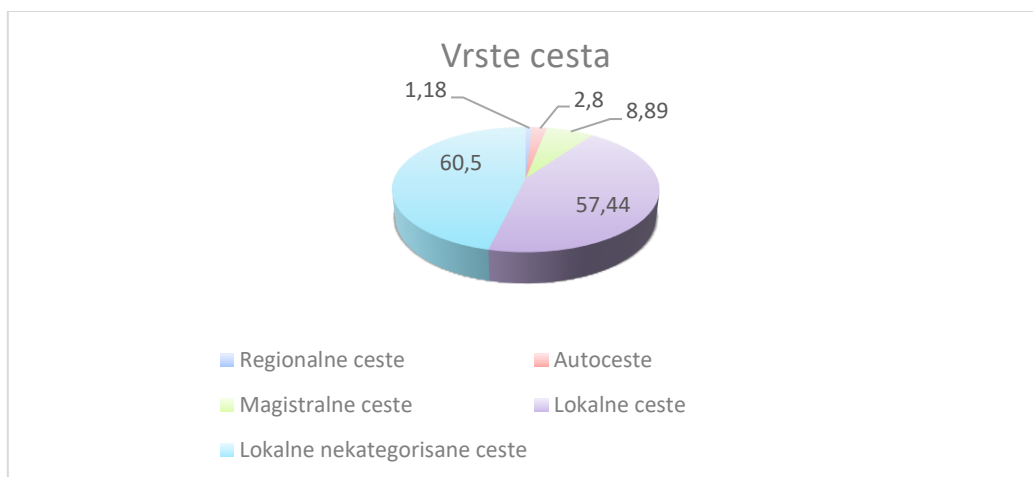

Slika br. 35 Finansiranje projekata organizacija civilnog društva
Izvor: Općina Vogošća

f) Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

f) 1. Saobraćajna infrastruktura

Ukupna dužina putne mreže na području općine Vogošća iznosi 203,71 kilometara km, od čega je 1,18 % (2,40 km) regionalne ceste, 2,80 % (5,70 km) autoceste, 8,89 % (18,10 km) magistralne ceste, 57,44 % (117,01 km) lokalne ceste i 29,70 % (60,50 km) lokalne nekategorisane ceste.

Slika br. 36 Kategorizacija cesta na području općine Vogošća u 2021. godini
Izvor: Općina Vogošća

Iz općinskog budžeta izdvajaju se sredstva za redovno održavanje i sanaciju cestovne infrastrukture. Najznačajnija ulaganja u putnu infrastrukturu zabilježena su 2020. godine i iznosila su 5,002.535,26 KM. Već 2021. godine ulaganja su bila manja za 66,86% i iznosila su 1,657.782,39 KM.

	2015	2019	2020	2021
Ukupna budžetska sredstva za izgradnju i sanaciju saobraćajnica	1.104.739,14	3.719.312,21	5.002.535,26	1.657.782,39
Budžetska sredstva za redovno održavanje cesta	125.498,18	327.163,28	599.814,00	488.854,30
Budžetska sredstva za izgradnju i održavanje signalizacije	0	61.195,46	18.058,12	182.266,69
Broj kilometara asfaltiranih cesta na području općine Vogošća	3,73	7,74	8,73	4,13

Tabela br. 6 Finansijska izdvajanja iz općinskog budžeta u svrhu izgradnje i sanacije putne infrastrukture

Izvor: Općina Vogošća

Na osnovu Odluke o razvrstavanju vangradskih lokalnih cesta na području Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“; br. 22/13) i Odluke o izmjenama Odluke o razvrstavanju vangradskih lokalni cesta na području Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“; br. 40/14), na području općine Vogošća je kategorisano 132 lokalne ceste u ukupnoj dužini od 90,80 kilometara. S obzirom da je nakon usvajanja pomenute Odluke izgrađen i rekonstruisan određen broj novih i postojećih cesta, a kako je navedenom Odlukom izostavljen određen broj postojećih cesta, Općina Vogošća provodi aktivnosti na izmjeni i dopuni ove Odluke. U tom kontekstu izrađen je Elaborat izmjene i dopune kategorizacije lokalnih cesta na području općine Vogošća. U narednoj tabeli date su ukupne dužine i kategorizacije cesta u Općini Vogošća.

R.br.	Kategorizacija ceste	Dužina (km)
1.	Dio lokalnih puteva u nadležnosti Općine Vogošća prema potpisanom Ugovoru sa Direkcijom za puteve Kantona Sarajevo, koje su prenesene u nadležnost Direkcije za puteve Kantona Sarajevo	26,20
2.	Lokalne ceste	117,01
3.	Lokalne nekategorisane ceste	60,50
4.	UKUPNO:	203,71

Tabela br. 7 Kategorizacija i ukupne dužine cesta u nadležnosti Općine Vogošća u 2021. godini

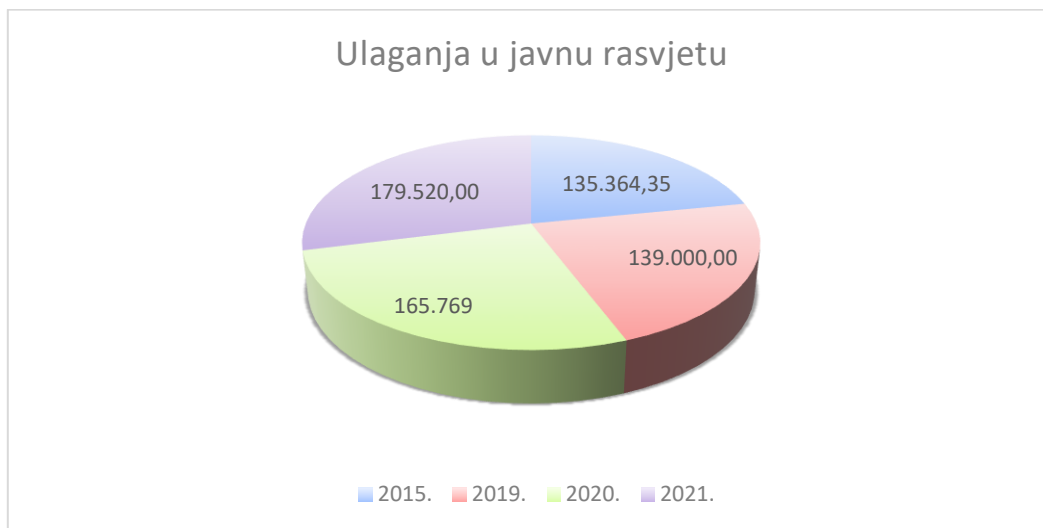
Izvor: Općina Vogošća

Prema raspoloživim podacima u Općini Vogošća u 2021.godini bilo je 1.731 parking mjesto. S obzirom na tendenciju rasta broja stanovnika na području ove jedinice lokalne, evidentan je i nedostatak parking mjesta.

Fokus u narednih pet godina bit će realizacija godišnjih programa izgradnje, održavanja i sanacije putne infrastrukture.

f) 2. Elektroenergetska mreža

Održavanje postojeće i izgradnja nove javne rasvjete na području KS je u nadležnosti Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS. Unatoč ovako definisanim nadležnostima Općina Vogošća je od 2019. do 2021. godine uložila oko 500.000,00 KM u održavanje postojeće i i izgradnju nove javne rasvjete.

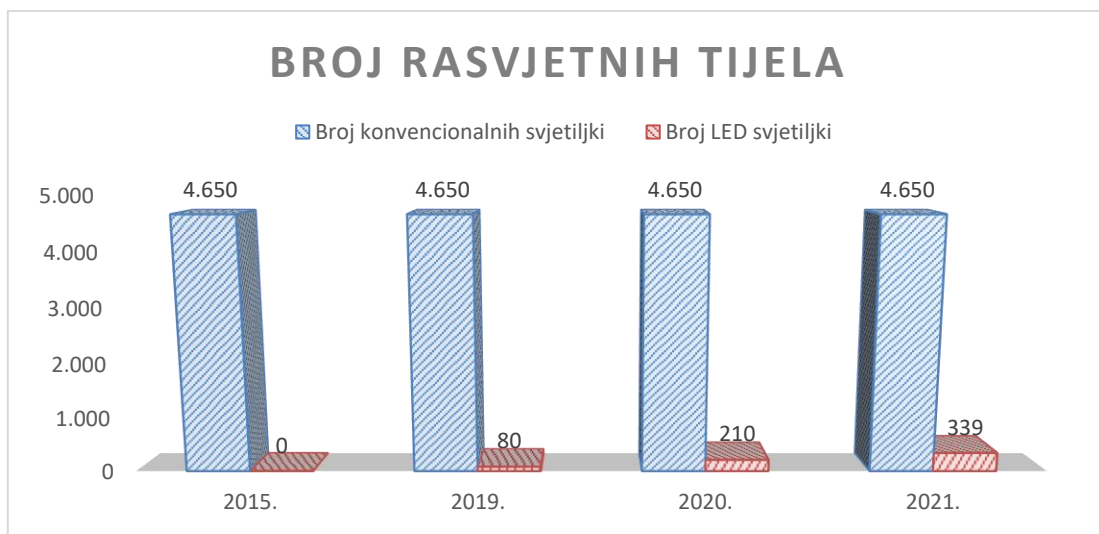

Slika br. 37 Finansijska izdvajanja iz budžeta za izgradnju nove i sanaciju postojeće javne rasvjete

Izvor: Općina Vogošća

Prema dostupnim podacima iz Općine Vogošća javna rasvjeta je uglavnom zastarjela, istrošena i neefikasna. Zastupljena je konvencionalna javna rasvjeta sa živinim svjetiljkama, te je prioritet Općine Vogošća njena zamjena s novim LED sijalicama.

Na području Vogošće u 2021. godini evidentirano je 4.650 konvencionalnih svjetiljki i svega 339 LED sijalica. Procent zastupljenosti LED sijalica u javnoj rasvjeti iznosi svega 7,30%.

Slika br. 38 Broj konvencionalnih i LED sijalica u sklopu javne rasvjete na području općine Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

f) 3. Telekomunikacije, Internet i RTV signal

Pokrivenost općine 4G mobilnom tehnologijom je 90%, i ova pokrivenost se nije mijenjala u posljednjem periodu. Gotovo sve mjesne zajednice na području općine Vogošća su infrastrukturno pokrivene i imaju mogućnost priključka na Internet i telefonsku mrežu.

f) 4. Vodovodna mreža

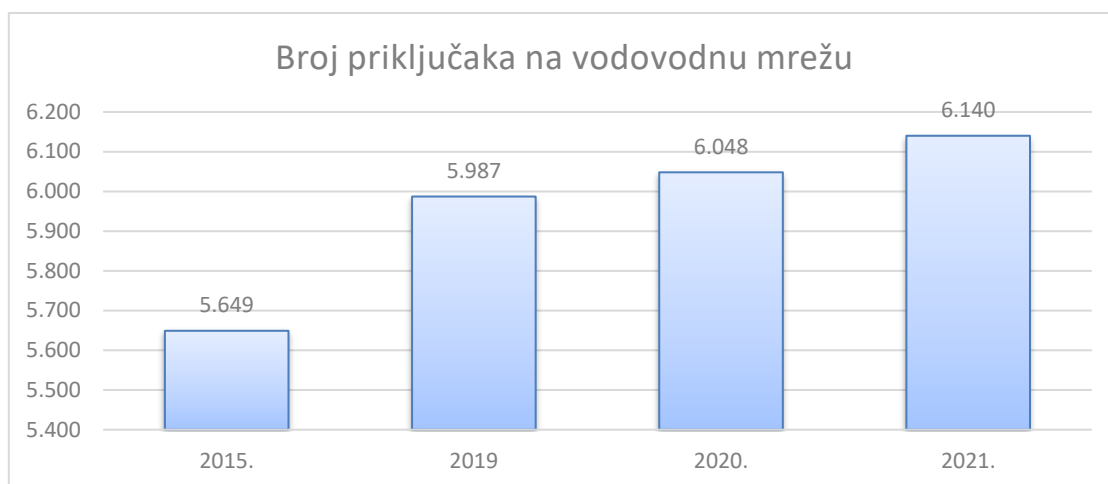
Vodosnabdijevanje Općine Vogošća je kombinacija pumpnog i gravitacionog sistema. Općina Vogošća se snabdijeva sa Peračkog vrela i filter postrojenja Vogošća, kao i dijelom sa glavnog izvorišta Sarajevskog polja (podzemna akumulacija Sarajevskog polja-Bačevo i Sokolovići) i FP Bosna a preko rezervoara Kobilja Glava. Sistem je baziran na principu prepumpavanja, koristeći rezervoare i pumpne stanice sa svom pratećom elektro i hidromehaničkom opremom. Vodni objekti na području Općine su: rezervoar Kobilja Glava, rezervoar Vogošća gornja i Vogošća donja, rezervoar Jošanica i hidrofleks Jošanica gornja, rezervoar Vranjak i PS Semizovac, rezervoar Hotonj, hidrofleks Borak, hidrofleks Blagovac, hidrofleks Ugorsko i hidrofleks Kobilja glava.

Prema podacima iz 2021. godine dužina vodovodne mreže na području općine Vogošća iznosi 117 kilometara i u odnosu na 201.godinu u blagom je porastu. Povećanje vodovodne mreže uzrokuje i porast priključaka na ovu mrežu kojih je u 2021. godini bilo 6.140.

Slika br. 39 Dužina vodovodne mreže u općini Vogošća u km

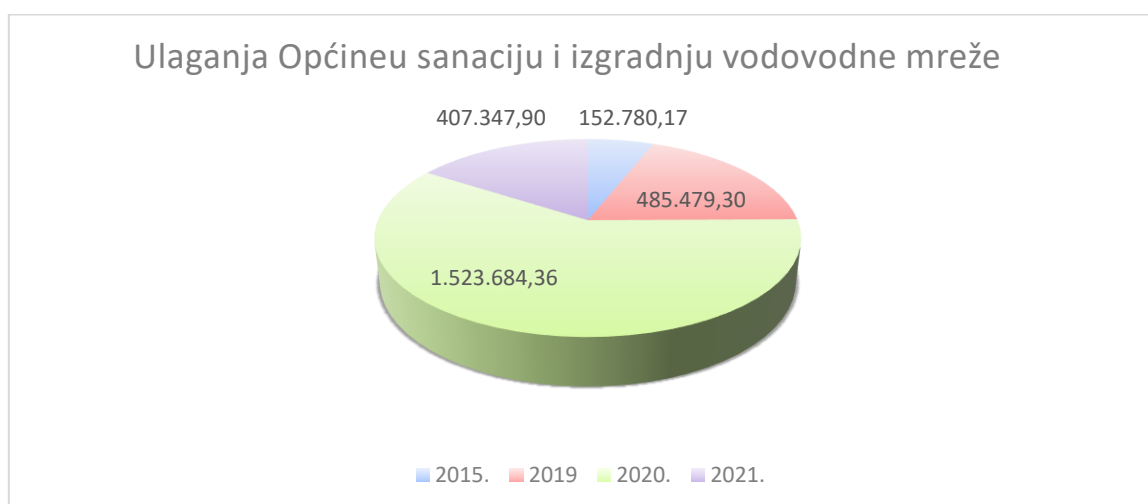
Izvor: Općina Vogošća

Slika br. 40 Broj priključaka na vodovodnu mrežu u Općini Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

Unatoč značajnim finansijskim ulaganjima u sanaciju postojeće i izgradnju nove vodovodne mreže, na području općine Vogošća postoje naselja koja nemaju mogućnost vodosnabdijevanja iz gradskog sistema (iznad kote 525 m n.m). To su: Tihovići, Gornja Jošanica I, Krivoglavci II, Ljubina, Poturovići, Donja Vogošća, gornje zone naselja Svrake, dio naselja Blagovac. Za navedena naselja vodosnabdijevanje se provodi iz lokalnih vodovoda. Prioritetni projekti u narednom period su rješavanje vodosnabdijevanja u pomenutim naseljima, kao i rekonstrukcija postojeće mreže koja je nelegalno izgrađena i je dotrajala: vodovodna mreže u naselju Donji Hotonj, ul. Stara cesta, ul. Rašida Bešlije, u dijelu ul. Menjak, Gornja Jošanica III, u ul. Samira Gradišića, u ul. Stara kaldrma, ul. Ejuba Delalića, Orahov brijeg.

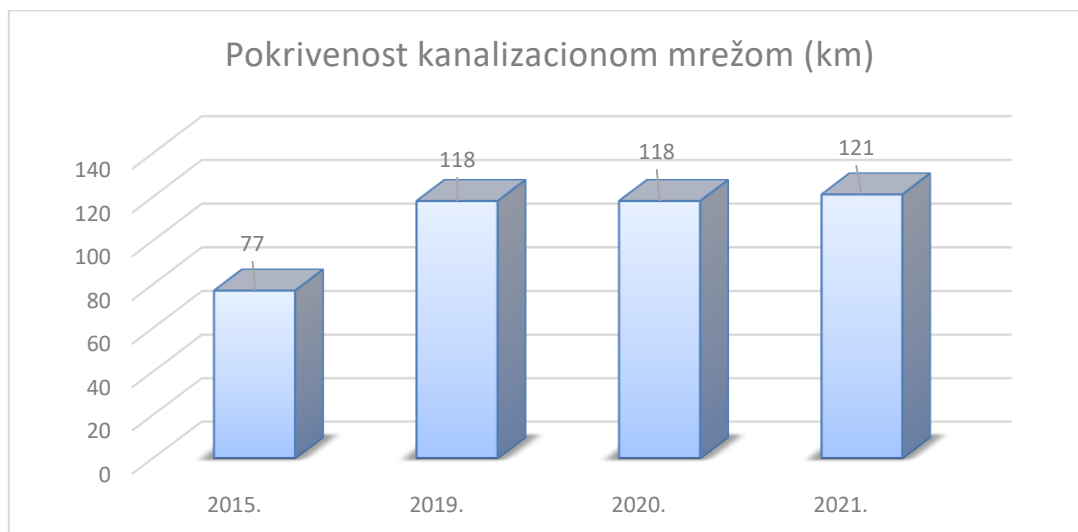
Slika br. 41 Ulaganja Općine Vogošća u rekonstrukciju postojeće i izgradnju nove vodovodne mreže

Izvor: Općina Vogošća

f) 5. Odvodnja otpadnih i oborinskih voda

Dužina kanalizacione mreže u 2021. iznosi 121 kilometar i gotovo za 40% je duža u odnosu na 2015. godinu (77 km). Unatoč ovom povećanju i naporima Općine Vogošća u tehničkom i

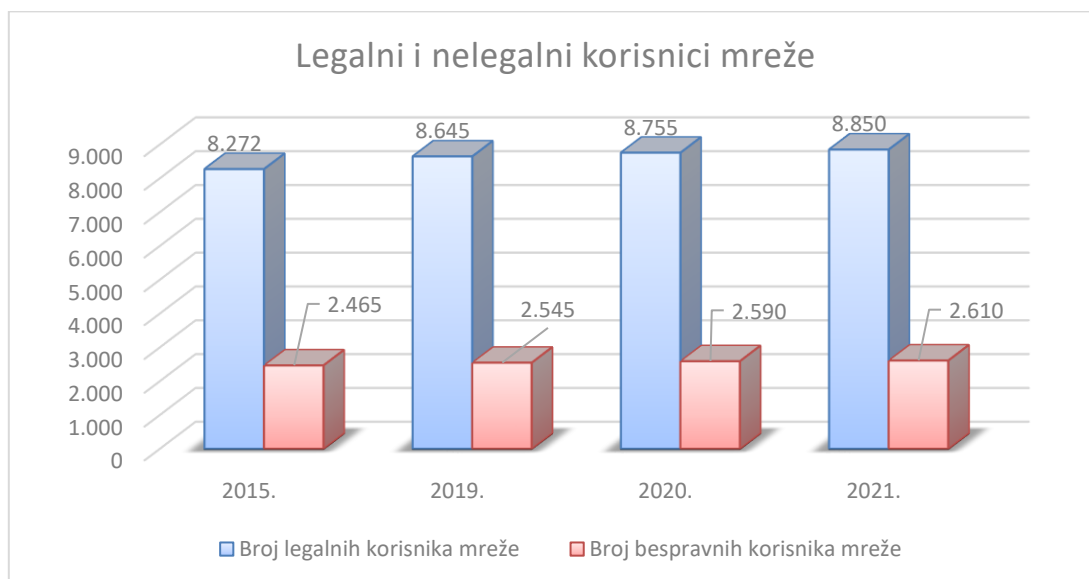
finansijskom smislu pokrivenost ove jedinice lokalne samouprave kanalizacionom mrežom nije na zavidnom nivou i iznosi 61%.

Slika br. 42 Pokrivenost Općine Vogošća kanalizacionom mrežom u periodu od 2015. do 2021. godine

Izvor: Općina Vogošća

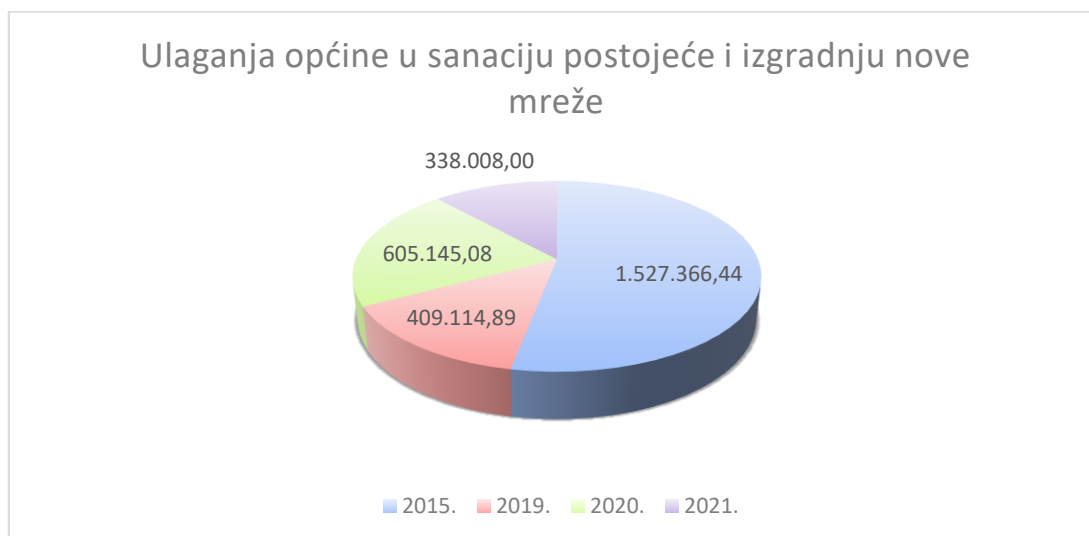
Prema dostupnim podacima u 2021. je bilo 8.850 legalnih korisnika kanalizacione mreže i veći je za 6,53% u odnosu na 2015. godinu (8.272). U Općini Vogošća evidentno je prisustvo i nelegalnih korisnika mreže kojih je u 2021. godini bilo 2.610. U odnosu na 2015. godinu, kada ih je bilo 2.465, došlo je do povećanja broja nelegalnih korisnika mreže za 5,56%.

Slika br. 43 Broj legalnih i nelegalnih korisnika kanalizacione mreže u Općini Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

S ciljem unapređenja i standarda življenja na svojoj teritoriji Općina Vogošća je u periodu od 2019. do 2021. godine u sanaciju postojeće i izgradnju nove kanalizacione mreže iz budžeta obezbijedila 1,352.267,97 KM.

Slika br. 44 Ulaganja Općine Vogošća u sanaciju postojeće i izgradnju nove kanalizacione mreže

Izvor: Općina Vogošća

Ukupno 39% teritorije općine Vogošća nije pokriveno kanalizacionom mrežom. U sistemu kanalizacione mreže trenutno nisu naselja: Budišići, Donja Vogošća, Garež, Gora, Kamenica, Kremeš, Ljubina, Poturovići, Tihovići, Vrapće. Odvodnju otpadnih voda navedena naselja rješavaju izgradnjom septičkih jama, kao i lokalnih kanalizacionih mreža.

Prioriteti Općine Vogošća su rekonstrukcija lokalne kanalizacione mreže kao i nastavak izgradnje nove kanalizacione mreže i to za naselja i ulice: Svrake, Krivoglavci, Hotonj, Rosulje, Kenana Brkanića, 31. Jula, Ejuba Delalaića, Muhidina Čomage, Edina Kormana, Orahov brijeg, Samira Gradišića i Ahmeda Rizve.

f) 6. Toplifikacija

Toplifikaciju fizičkih i pravnih lica u Vogošći provodi Privredno društvo „Bags-Energotehnika“ d.d. Vogošća putem centralnog grijanja. Ovakav sistem toplifikacije posebno je značajan za privredne subjekte koji se nalaze u Privrednoj zoni UNIS: „Unis-Pretis“ d.d, Volkswagen d.o.o.Sarajevo, te veći broj subjekata koji su smješteni u krugu Privredne zone UNIS.

Osim privrednim subjektima, „Bags-Energotehnika“ isporučuje toplotnu energiju i javnim institucijama i ustanovama: Općini Vogošća, JU KSC Vogošća, Srednjoškolskom centru Vogošća, OŠ „Mirsad Prnjavorac“ Vogošća. Putem ovog sistema zagrijava se 544 stambene jedinice i 19 poslovnih prostora. Ukupna dužina distributivne mreže je 6,3 kilometra.

f) 7. Gasifikacija

Na području općine Vogošća 56% stambenih jedinica zagrijava se na gasnu mrežu.

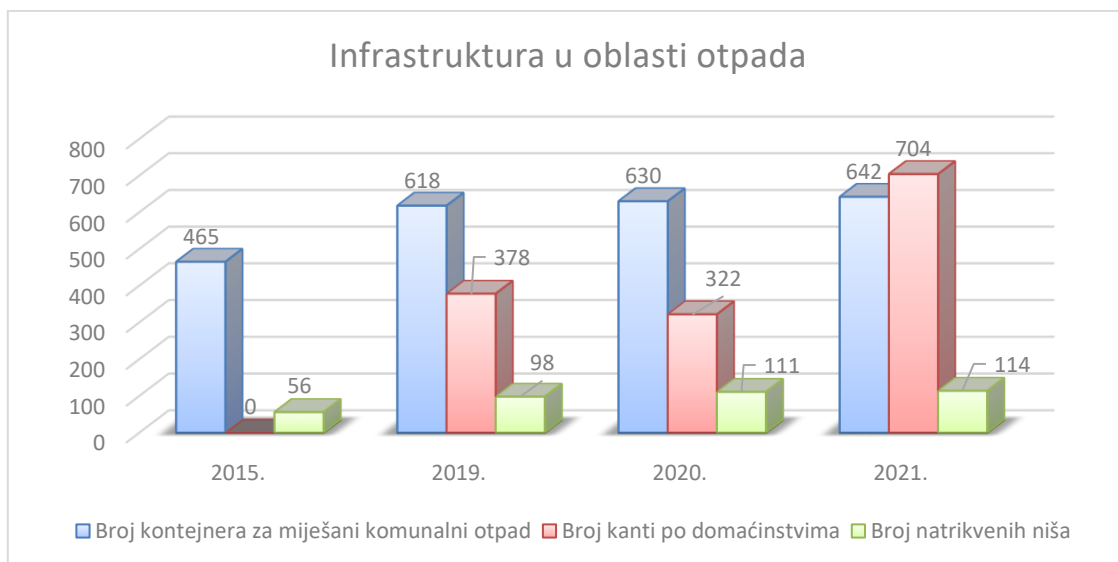
Iako nema direktnih nadležnosti u oblasti izgradnje i održavanja gasne mreže Općina Vogošća u kontinuitetu izdvaja značajna finansijska sredstva u ovu oblast. Tokom 2015. godine Općina je 48.388,62 KM finansirala sanaciju postojeće i izgradnju nove gasne mreže. U 2021. godini taj iznos bio je za gotov o 20% veći (59.079,88 KM).

Slika br. 45 Ulaganja Općine u gasnu mrežu od 2015. do 2021. godine
Izvor: Općina Vogošća

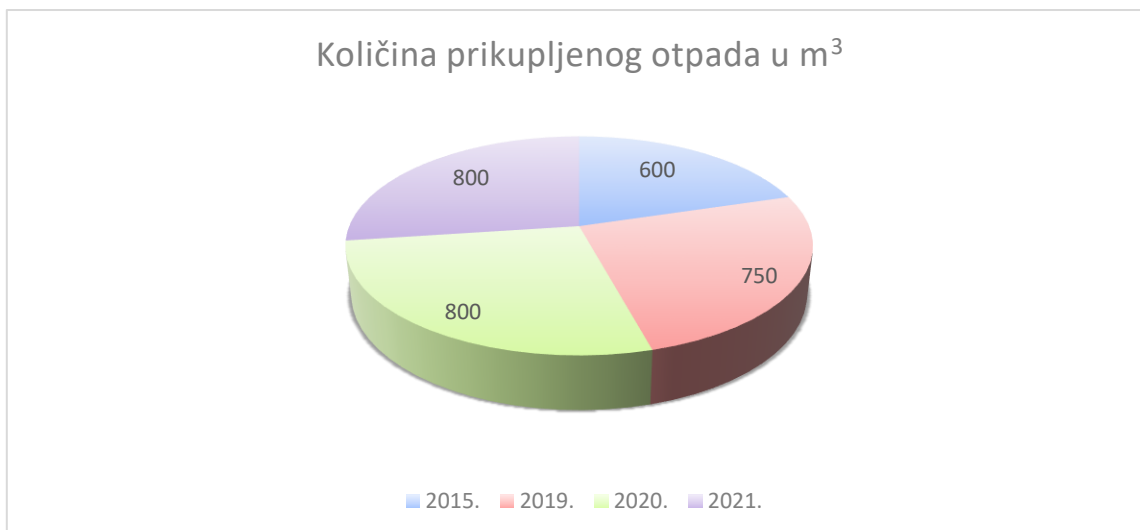
f) 8. Komunalni otpad

Sistemskim ulaganjem i strateškim djelovanjem s KJKP „RAD“ u proteklom periodu na području općine Vogošća došlo je do povećanja posuda za zbrinjavanje miješanog komunalnog otpada, te je sistemom odvoza otpada pokriveno 85% teritorije ove jedinice lokalne samouprave. Tamo gdje ne postoje tehnički uslovi za postavljanje kontejnera, građanima su podijeljene kante za prikupljanje otpada. Nažalost, i dalje je primjetan nedostatak posuda za elektivno prikupljanje otpada. Međutim rješavanje ovog problema neophodno je rješavati na nivou kantonalnih organa vlasti.

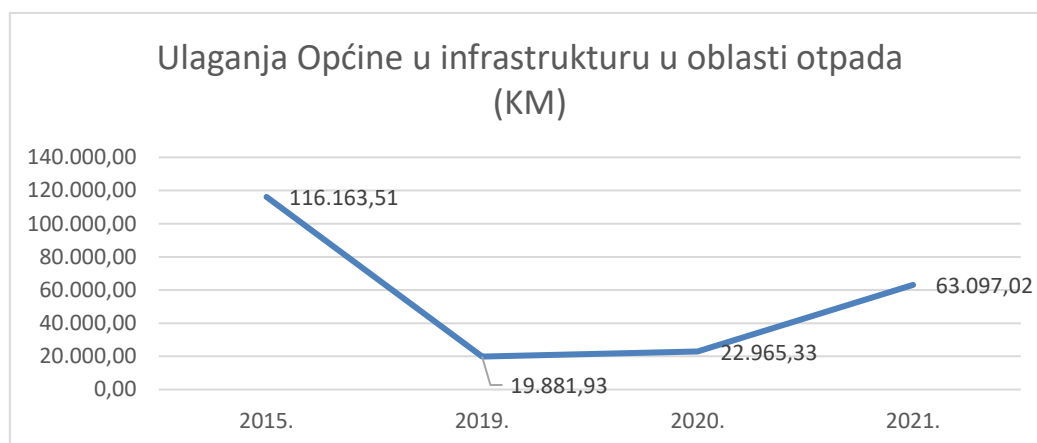
Slika br. 46 Brojčano stanje infrastrukture u oblasti komunalnog otpada u Općini Vogošća
Izvor: Općina Vogošća

Srazmjerno povećanju broja posuda za prikupljanje otpada, kao i povećanju broja stanovnika, u Opći i Vogošća evidentan je porast i količine prikupljenog otpada. U 2015. ta količina iznosila je 600 metara kubnih, dok je u 2021. godini bila veća za 25% (800 m³).

Slika br. 47 Količina prikupljenog otpada u Općini Vogošća za period 2015.-2021. godina
 Izvor: Općina Vogošća

Iako je nadležnost u oblasti komunalnog otpada u direktnoj nadležnosti KJKP „RAD“, Općina Vogošća finansirala je nabavku infrastrukture, odnosno izgradnju niša i nabavku kontejnera za zbrinjavanje miješanog komunalnog otpada.

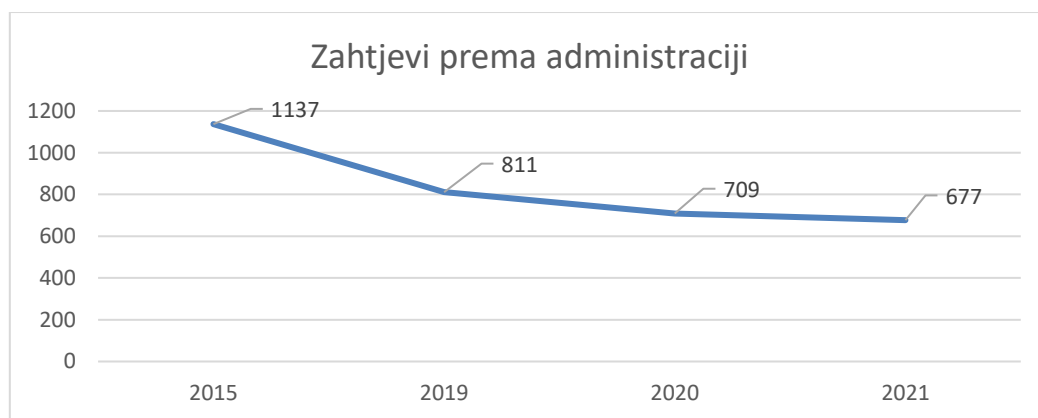
Slika br. 48 Finansijska ulaganja Općine Vogošća u infrastrukturu u oblasti otada u periodu 2015.-2021. godina
 Izvor: Općina Vogošća

U narednom periodu potrebno je mnogo više raditi na uspostavljanju funkcionalnog sistema selektivnog prikupljanja otpada. U prethodnom periodu nije se desio značajan pomak u ovoj oblasti. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti edukaciji stanovništva i podizanju njihove svijesti o selektivnom prikupljanju otpada.

Prema podacima Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, za potrebe projekta uspostavljanja integrisanog upravljanja otpadom putem sistema selektivnog prikupljanja otpada, na nivou Kantona Sarajevo planirano je 8.8 miliona KM, dok je za unapređenje sistema prikupljanja komunalnog otpada predviđeno dodatnih 6 miliona KM. Dio ovih sredstava kao i učešće u projektima odnosi se i na Općinu Vogošća.

f) 9. Administrativne usluge

Do 2015. godine broj podnesenih zahtjeva za urbanističku i građevinsku dozvolu u radu općinske administracije značajno je rastao, da bi u 2019. godini broj podnesenih zahtjeva za 50 posto bio umanjen.

Slika br. 49 Podneseni zahtjevi za urbanističku i građevinsku suglasnost

Izvor: Općina Vogošća

U 2015. godini broj zahtjeva iznosio je 1.137. Taj broj 2019. godine bio je manji za 28,67 % (811), 2020. za 37,64 % (709), a 2021. godine za 40,46 % (677).

Uvidom u raspoložive podatke može se konstatovati da se broj zahtjeva za legalizaciju objekata, izdavanje urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje do 2015. godine povećao zbog promjene zakonske regulative u oblasti građenja, u oblasti prava boraca i članova njihovih porodica, kao i veće ekspeditivnosti općinske administracije u rješavanju zahtjeva.

Postotak riješenosti predmeta u periodu 2015-2021. ima različite trendove po godinama, što prevashodno zavisi od promjene zakonskih rješenja i složenosti predmeta obzirom na veliki broj zainteresiranih strana u postupcima. Iz dostupnih podataka je evidentno da na postotak riješenosti predmet direktno ili indirektno utiče i smanjenje procenta podnesenih zahtjeva.

Administrativne usluge	2015	2019	2020	2021
Broj podnesenih zahtjeva	1.137	811	709	677
Procenat riješenih zahtjeva	65,47%	71,65%	78,72%	77,77%

Tabela br. 8 Broj podnesenih i procent riješenih zahtjeva

Izvor: Općina Vogošća

g) Zaštita okoliša/životne sredine uključujući smanjenje rizika od katastrofa/nesreća

g) 1. Kvalitet zraka

Monitoring kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo provode Federalni hidrometeorološki zavod putem stanica Bjelave i Ivan Sedlo i Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, putem stanica Otoka, Vogošća, Vijećnica i Ilijaš. Od proljeća 2018. godine uspostavljen je i monitoring PM2.5 čestica u krugu Ambasade Sjedinjenih Američkih Država. Rezultati

dosadašnjih mjerenja ukazuju da je veliki broj građana izložen zagađenju koje može ozbiljno ugroziti zdravlje. Praćenje čestica PM2.5 je u 2019. godini započelo i na mjernom mjestu Ilidža, kao i praćenje koncentracija sumporovodika. Zavod za javno zdravstvo je nabavio i opremu za mjerenje aromatskih polutanata koja bi trebala da bude upućena na mjerenja kvaliteta zraka u blizini gradske deponije i drugih izvora specifičnog zagađenja zraka.

Kvalitet zraka u Sarajevu je opasno narušen vrlo visokim koncentracijama lebdećih čestica u mjeri u kojoj ozbiljno može narušiti zdravlje ljudi. Ovo se odnosi i na godišnje prosjeke i na broj dozvoljenih prekoračenja satnih, odnosno dnevnih koncentracija. Visoke koncentracije sumpordioksida su zabilježene u zapadnim dijelovima grada i prigradskih naselja gdje dolazi do prekoračenja broja dana sa koncentracijom sumpordioksida iznad propisane granične vrijednosti, dok je srednja godišnja koncentracija u okviru propisanih vrijednosti. Visoke koncentracije azotnog dioksida se samo povremeno javljaju na mjernim mjestima u najgušće naseljenim i saobraćajno najfrekventnijim dijelovima grada. Tokom ljetnog perioda evidentne su visoke koncentracije ozona i učestala prekoračenja osmosatnih propisanih koncentracija na stanici Bjelave. Trendovi smanjenja ili povećanja koncentracija polutanata u Sarajevu u proteklom periodu nisu primjetni.

Tabela broj 3. Obuhvat validnih mjerenja SO₂ (u %) (tamno: više od 90%, svijetlo sivo: 75-90%, svijetlo: manje od 75%)							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zenica Centar	98	97	90	99	97	98	99
Zenica Radakovo	98	96	88	29	99	98	97
Zenica Tetovo	98	45	3	48	96	98	99
Zenica Brist	67	22	95	75	69	65	98
Zenica Vranduk					7	87	32
Kakanj Dobo			38	96	90	33	93
Ilidža				13	91	94	86
Sarajevo Bjelave			95	80	88	68	
Sarajevo Vijećnica			57	87	93	96	47
Sarajevo Otoka	86	63	79	83	89	99	89
Sarajevo Ilidža	78	94	36	93	95	98	91
Goražde Rasadnik			96	70	96	66	79
Jajce Harmani	72	81	99	94	61	84	84
Ivan Sedlo		17	28	90	94	93	99
Tuzla Skver	79	56	91	96	98	95	99
Tuzla BKC	89	48	97	99	99	99	99
Tuzla Bukinje	60	42	81	99	92	51	99
Lukavac Centar		52	86	99	95	99	99
Živinice Centar			5	97	97	86	99
Maglaj							22
Visoko						35	91

Tabela br. 9 Podaci za zagađenost zraka SO₂

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod

Tabela broj 9. Obuhvat validnih mjerenja NO ₂ (u %) (tamno: više od 90%, svijetlo sivo: 75-90%, svijetlo: manje od 75%)							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zenica Centar	99	98	59		59	92	73
Zenica Radakovo	98	92	93	66	87	49	
Zenica Tetovo	72	97	98	65	85	93	99
Zenica Brist	10	2	95	73		5	72
Kakanj Dobož				70	32	92	88
Ilijaš				13	91	87	88
Sarajevo Bjelave			96	83	91	93	89
Sarajevo Vijećnica			35	93	92	87	60
Sarajevo Otoka	97	62	46	93	96	97	89
Sarajevo Ilidža	91	72	95	91	90	62	77
Goražde Rasadnik			96	98	57	92	59
Jajce Harmani	94	96	97	87	95	22	67
Tuzla Skver	91	56	95	98	99	29	98
Tuzla BKC	87	50	97	99	99	99	99
Tuzla Bukinje	83	38	91	99	98	49	92
Lukavac Centar		48	97	99	99	99	99
Živinice Centar			6	89	75	96	99

Tabela br. 10 Podaci za zagađenost zraka NO₂

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod

Tabela broj 14. Obuhvat validnih mjerenja O ₃ (u %) (tamno: više od 90%, svijetlo sivo: 75-90%, svijetlo: manje od 75%)							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zenica Centar	64	72	91	9	92	54	
Zenica Radakovo	70	90	63		97	84	
Zenica Tetovo	81	95	90	58	49	97	
Zenica Brist	67	34		89	64	58	71
Zenica Vranduk					7	87	45
Kakanj Dobož			56	60	28	55	66
Sarajevo Bjelave			97	89	92	93	84
Sarajevo Otoka				81	96	99	88
Sarajevo Ilidža			81	92	95	62	78
Goražde Rasadnik			97	99	50	45	67
Jajce Harmani	89		98	46	95	94	67
Ivan Sedlo		32	97	88	97	97	84
Tuzla Skver	91	51	92	97	45	14	99
Tuzla BKC	83	24	79		73	59	99
Tuzla Bukinje	30	47	71	94	72	14	85
Lukavac Centar		41	52	75	72	55	78
Živinice Centar				86	74	17	82
Visoko							89
Maglaj							21

Tabela br. 11 Podaci za zagađenost zraka O₃

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod

	Tabela broj 18. Obuhvat validnih mjerenja lebdećih čestica PM10 (u %) (tamno: više od 90%, svijetlo sivo: 75-90%, svijetlo: manje od 75%) :						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zenica Centar	99	95	91	90	94	96	98
Zenica Radakovo	93	87	90	61	78	93	86
Zenica Tetovo	95	83	78	20	62	84	62
Zenica Brist	91	28	77	98	91	42	75
Zenica Vranduk					7	91	94
Kakanj Doboj			47	94	92		86
Ilijaš					91	90	81
Sarajevo Bjelave			71	89	85	94	94
Sarajevo Vijećnica			59	89	90	91	77
Sarajevo Otoka	85	60	46	93	91	95	83
Sarajevo Ilidža	73	82	82	65	86	49	86
Goražde Rasadnik			89	77	34	99	69
Jajce Harmani	99	45	98	96	95	85	94
Ivan Sedlo		21	81	88	48	87	83
Visoko						34	88
Maglaj							29

Tabela br. 12 Podaci za zagađenost zraka PM10

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod

	Tabela broj 19. Obuhvat validnih mjerenja PM2.5 (u %) (tamno: više od 90%, svijetlo sivo: 75-90%, svijetlo: manje od 75%)						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Goražde Rasadnik			89	78	34	99	69
Sarajevo Ambasada					61	83	99
Ilidža						49	86
Zenica Vranduk					7	91	94
Tuzla Skver	91	53	54	93	93	86	92
Tuzla BKC	2	9	20	76			90
Tuzla Bukinje	25		9	96	89	54	72
Lukavac Centar		52	95	97	96	89	95
Živinice Centar			6	95	70		92

Tabela br. 13 Podaci za zagađenost zraka PM2.5

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod

Najveći izvori zagađenja u KS su ložišta na čvrsta goriva i saobraćaj. Još su u upotrebi i kotlovnice koje koriste lož ulje. Posljednja preliminarne mjerenja koja su provedena 2018. godine su pokazala da utjecaj saobraćaja na kvalitet zraka doseže između 40 i 50%.

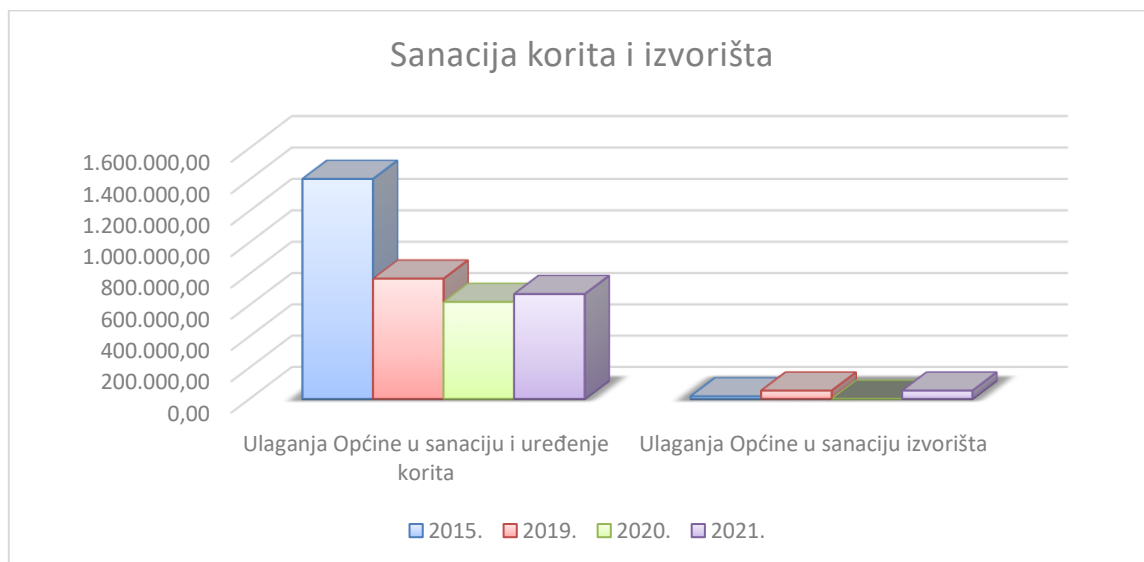
Najveći broj ložišta na čvrsta goriva u KS su mala (kućna) ložišta i na njihove emisije nije moguće sistemski djelovati kroz Plan interventnih mjera, te je aktivnosti na smanjenju emisija uslijed rada ovakvih izvora potrebno provoditi dugoročnim mjerama. Emisije iz vozila nastaju sagorijevanjem goriva prilikom rada vozila, uslijed trošenja kočionih sistema i guma na vozilima, te uslijed podizanja prašine sa saobraćajnica. Najveće emisije iz vozila su iz starih dizel motora, gdje značajan doprinos imaju i saobraćajne gužve, kao i starost i tehnička neispravnost vozila.

g) 2. Vodni resursi

Na području općine Vogošća protiče rijeka Bosna u dužini cca 8.400 m, rijeka Ljubina dužine oko 9.200 m, rijeka Vogošća dužine oko 13.700 m i rijeka Jošanica 4.800 m kao i veliki broj potoka koji se slijevaju u nabrojane rijeke.

Vodosnabdijevanje područja Vogošće vrši se putem gradskog sistema i lokalnih vodovodnih sistema. Gradskim vodovodnim sistemom pokrivena su niža područja (ispod kote 580-620 m.n.v.) i urbana zona Vogošće, što ukupno čini oko 70% potrošača. Preostali dio općinskog područja u zoni ovog obuhvata, kao i sva rubna područja iznad kote 620 m.n.v. pokrivena su lokalnim vodovodnim sistemima ili oko 30% potrošača – korisnika. Na području općine Vogošća postoji preko 100 lokalnih vodovoda sa većim i manjim kapacitetom, kojima se snabdijevaju grupe građana ili pojedinci. Veći lokalni rezervoari koji su u funkciji su: „7 vrela“, „Paljevo“, Peračko vrelo „Skakavac“, „Konovica“, „Ilidža“ u Donjoj Vogošći, Blagovac i Tihovići. Lokalnim vodovodnim sistemom upravljaju sami korisnici tog vodovoda.

Od 2019. do 2021. godine Općina Vogošća uložila je više od 2,2 miliona KM u sanaciju i uređenje riječnih korita i sanaciju izvorišta. Najznačajnija ulaganja u sanaciju riječnih korita bila su 2015. godine i iznosila su oko 1,4 miliona KM. Od 2019. godine trend ulaganja u sanaciju riječnih korita kreće se od 600.000,00 do 750.000,00 KM.

Slika br. 50 Ulaganja Općine Vogošća u sanaciju korita rijeka i izvorišta u periodu 2015.-2021. godina

Izvor: Općina Vogošća

Općina Vogošća izdvaja značajna finansijska sredstva za održavanje i proširenje lokalnih izvorišta. U narednom vremenskom periodu planirane su aktivnosti na zaštiti i određivanju vodozaštitnih zona za 6 većih lokalnih izvorišta. Za iste su urađeni Elaborati zaštite izvorišta. U cilju sanacije riječnih korita općina Vogošća vrši aktivnosti na trajnom uređenju korita kao i čišćenje korita rijeka na području općine. U narednom vremenskom periodu planirana je trajna regulacija korita rijeke Vogošće, rijeke Bosne, rijeke Ljubine kao i čišćenje korita rijeke Ljubine na kritičnim tačkama i čišćenje Jošaničkog potoka .

g) 3. Rizici od prirodnih i drugih nesreća

Najveći rizici od katastrofa i nesreća na teritoriji Općine Vogošća su:

- prirodni: klizišta, požari, poplave;
- tehnološki: velike saobraćajne nesreće.

U prethodnom periodu strateškim intervencijama postignuto je niz rezultata u oblasti zaštite i spašavanja, te doneseni ključni dokumenti:

- Usvojena Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća za područje općine Vogošća, broj: 02-40-322/20 od 14.02.2020. godine,
- Usvojen Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine Vogošća, broj: 02-40-601/21 od 13.04.2021. godine,
- Usvojen Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Vogošća za period 2021. – 2025. godine, broj: 01-40-469/21 od 18.03.2021. godine.

U Općini Vogošća, na osnovu Odluke, angažovano je deset povjerenika civilne zaštite na vršenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja. U proteklom periodu nisu bile organizovane obuke za stanovništvo u oblasti zaštite i spašavanja, ali su posredstvom Vatrogasnog društva Vogošća organizovane obuke u vogošćanskim obrazovnim ustanovama.

U sklopu Službe civilne zaštite formirane su posebne službe zaštite i spašavanja i to:

- Služba za zaštitu od požara, formirana u udruženju Vatrogasno društvo „Vogošća“;
- Služba prve medicinske pomoći, formirana u OJ Dom Zdravlja Vogošća i
- Služba za zaštitu od požara i zaštitu okoline, formirana u ULO „Lane“ Vogošća.

Na prijedlog Službe civilne zaštite i uz pribavljeno mišljenje Štaba civilne zaštite, Odlukom Općinskog načelnika od interesa i značaja za zaštitu i spašavanje na području Općine Vogošća, proglašeni su sljedeći subjekti:

1. Policijska stanica Vogošća,
2. OO Crveni križ Vogošća,
3. KJKP Park – RJ Vogošća,
4. Veterinarska ambulante Vogošća
5. JP RTV Vogošća i
6. Radio amateri Vogošća.

Shodno donesenim materijalnim formacijama, kao i iskazanim potrebama, redovno na godišnjem nivou, a shodno mogućnostima i prilivu sredstava vrši se opremanje i dopuna opreme i sredstava službi zaštite i spašavanja. Prema raspoloživim podacima sve službe zaštite i spašavanja raspolažu sa dovoljnom količinom sredstava i opreme za uspješan odgovor na zadacima zaštite i spašavanja.

U narednoj tabeli prikazan je broj članova svake službe zaštite i spašavanja koji mogu biti angažovani u slučaju potrebe.

R.br.	Naziv službe/subjekta od interesa	Broj članova
1.	Služba za zaštitu od požara	28
2.	Služba prve medicinske pomoći	25
3.	Služba za zaštitu od požara i zaštitu okoline	25
4.	Organizacija od interesa za zaštitu i spašavanja – OO Crveni križ Vogošća	5
5.	Institucija od interesa za zaštitu i spašavanja – PS Vogošća	10

6.	Pravno lice od interesa za zaštitu spašavanja – RTV Vogošća	8
7.	Pravno lice od interesa za zaštitu spašavanja – KJKP Park, RJ Vogošća	12
8.	Udruženje od interesa za zaštitu spašavanja – Radio klub Vogošća	5
9.	Pravno lice od interesa za zaštitu spašavanja – Veterinarska ambulanta Vogošća	3

Tabela br. 14 Članstvo službi zaštite i spašavanja

Izvor: Općina Vogošća

g) 3.1. Klizišta

Sa aspekta stabilnosti terena u KS, Općina Vogošća je prepoznatljiva po nestabilnim terenima, odnosno broju klizišta i to klizištima velikih površina, što je stavlja u red općina sa visokim stepenom ovih pojava nestabilnosti. Karakteristična klizišta velikih površina su klizišta unutar područja naseljenih mjesta Svrake, Uglješići, Nebočaj i Tihovići.

Na pojavu klizišta u Vogošći utiču mnogi faktori. Uglavnom su to litološki sastav materijala (lapori, pješčari), voda (hidrodinamički režim i nekontrolisana odvodnja), nagibi terena koji su uglavnom veći od 15%, antropogeni uticaji (nekontrolisana opterećenja, zasijecanja terena) i sl. Generalno za klizišta u Vogošći u pogledu materijalnog sastava može se ocijeniti da su uglavnom prašinasto-pjeskoviti materijali (znatno porozni). Ovakvi materijali u doticaju sa vodom lako poprime osobine nestabilnog tla, odnosno relativno brzo saturiraju i dreniraju vodu (drastično mijenjaju zapreminsku masu) pri čemu lako dožive hidraulički slom, a često poprime i karakter kao blatni tok što je nerijetka pojava klizišta u Vogošći.

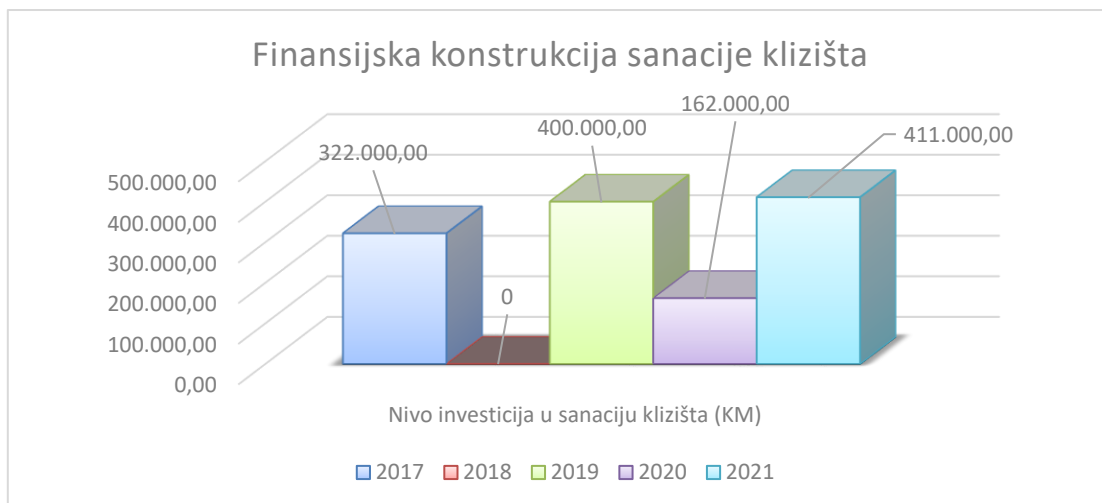
Prema posljednjim podacima Zavoda za izgradnju Kantona Sarajevo na području općine Vogošća registrovano je 218 lokaliteta koji su ugroženi klizanjem tla, a koji na više mjesta ugrožavaju ljude i materijalna dobra.

	2017	2018	2019	2020	2021
Broj registriranih klizišta na području općine	218	218	218	218	218
Broj saniranih klizišta	7	0	1	2	1
Broj stambenih objekata direktno ugroženih klizištima	68	68	68	68	38

Tabela br. 15 Podaci o klizištima u Općini Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

U periodu od 2017. do 2021. godine uloženo je 1,295.000,00 KM u sanaciju klizišta. Tokom 2021. za ovu namjenu obezbijeđeno je 411.000,00 KM, što je 21,65% uvećanje u odnosu na 2017. godinu (322.000,00 KM), 100 % u odnosu na 2018. (0,00 KM) uvećanje za 60,58 % u odnosu na 2020. godinu (162.000,00 KM).

Slika br. 51 Finansijska ulaganja u sanaciju klizišta od 2017. do 2021. godine

Izvor: Općina Vogošća

Sve aktivnosti u procesu evidencije, monitoringa, projektovanja i sanacije klizišta Općina Vogošća provodi u saradnji sa Zavodom za izgradnju KS. Krajem 2019. i početkom 2020. godine Općina Vogošća je u saradnji sa Zavodom za izgradnju KS i Kantonalnom upravom civilne zaštite Sarajevo sanirala jedno klizište (Korito rijeke Ljubine). Tokom 2020. godine sanirano je klizište Mehtefčići na području MZ Svrake gdje je Kantonalna uprava civilne zaštite Sarajevo učestvovala sa značajnim finansijskim sredstvima. Također u saradnji sa Zavodom za izgradnju KS u periodu od 2019. do danas izrađena je projektna dokumentacija za sanaciju šest klizišta, te je početkom 2022. godine završena sanacija klizišta na lokalitetu „Krč-put“.

U narednom periodu u saradnji sa Zavodom za izgradnju KS i uz podršku Kantonalne uprave civilne zaštite Sarajevo bit će sanirano klizište Svrake IV i Korito rijeke Ljubine, kao i izrađena projektna dokumentacija za sanaciju klizišta na lokalitetu Kobilja Glava 117.

g) 3.2. Poplave

Poplave, odnosno izlivanje rijeka iz njihovih korita, na području općine Vogošća, jedan su od potencijalnih rizika od katastrofa i nesreća.

Na području općine Vogošća dužina vodotoka iznosi 33.000 metara, a dužina poplavno rizičnih vodotoka iznosi 2.000 metara. Ukupno 120 domaćinstava i jedan privredni subjekat u Općini Vogošća potencijalno su ugroženi poplavama.

Ukupno 122.000 metara kvadratnih površina je ugroženo poplavama. Plavljenje ovih površina zabilježeno je 2021. godine, usljed obilnih padavina koje su Bosnu i Hercegovinu zadesile u oktobru, prošle godine. Tada je evidentirano 40.000,00 KM štete uzrokovane poplavama.

	2017	2018	2019	2020	2021
Površina ugrožena poplavama (m2)	122.000	122.000	122.000	122.000	122.000
Poplavljena površina (m2)	0	0	0	0	120.000
Dužina vodotokova na području općine (m)	33.000	33.000	33.000	33.000	33.000
Dužina uređenih vodotokova na području općine (m)	0	0	0	0	0

Dužina poplavno rizičnih vodotokova na području općine (m)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Broj stanovnika koji su potencijalno ugroženi poplavama	140	140	140	130	120
Dužina godišnje saniranih vodotokova na području općine (m)	0	0	0	0	0
Nivo općinskih investicija u sanaciju vodotokova (KM)	0	0	0	0	0
Broj stambenih objekata potencijalno ugroženih poplavama	0	0	0	0	0
Broj poslovnih objekata potencijalno ugroženih poplavama	1	1	1	1	1
Štete od poplava (KM)	0	0	0	0	40.000

Tabela br. 16 Ugroženost od poplava

Izvor: Općina Vogošća

Prema raspoloživim podacima, evidentno je da u prethodnom periodu nije bilo aktivnosti s ciljem smanjenja rizika od eventualnih poplava, a koje se odnose na uređenje riječnih korita i sanaciju vodotoka.

g) 3.3. Požari

Požari su još jedan od potencijalnih rizika od katastrofa i nesreća u Općini Vogošća. Prema dostupnim podacima na području općine Vogošća 3.944 hektara površine je ugrožena požarima, dok dužina protivpožarnih puteva iznosi 70 kilometara.

	2017	2018	2019	2020	2021
Površina ugrožena požarima u he	3944	3944	3944	3944	3944
Dužina protivpožarnih puteva u km	70	70	70	70	70

Tabela br. 17 Ugroženost požarima u Općini Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

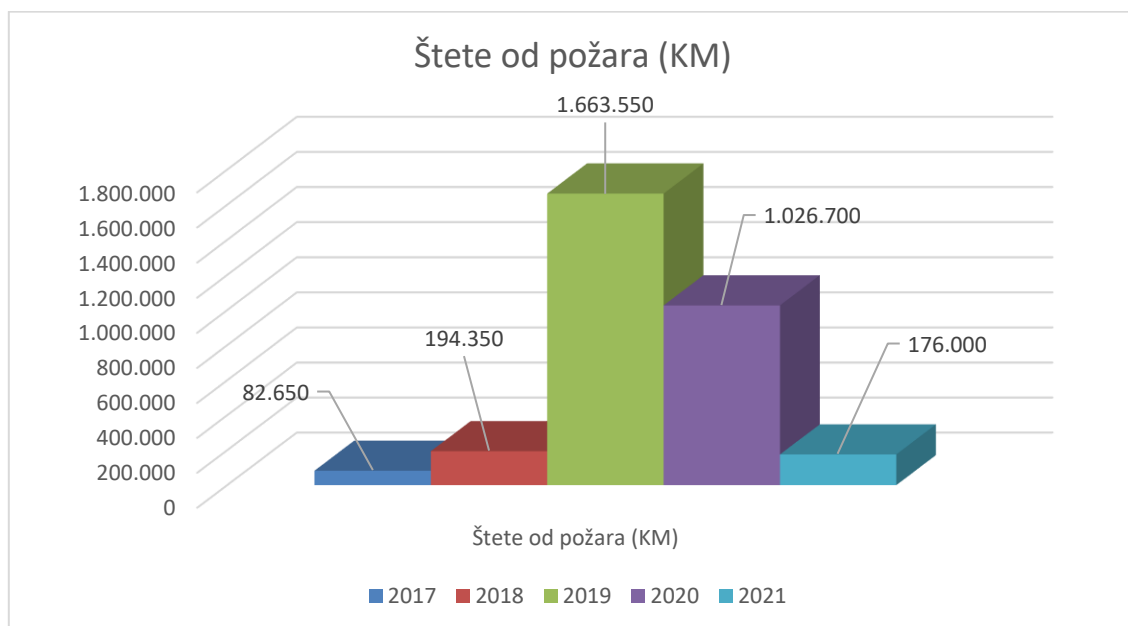
U prethodnom periodu u sanaciju protivpožarnih puteva uloženo je oko 500.000,00 KM. Prema raspoloživim podacima kako u toku 2017. i 2018. godine nije bilo ulaganja u ovu oblast. Tek 2019. godine Općina Vogošća je, u saradnji s drugim nivoima vlasti, sa 386.550,91 KM finansirala sanaciju protivpožarnih puteva. Godinu kasnije za sanaciju protivpožarnih puteva obezbijeđeno je 191.147,20 KM.

Slika br. 52 Nivo investicija u sanaciju protivpožarnih puteva u periodu 2017.-2021. godina

Izvor: Općina Vogošća

Za razliku od poplava i klizišta, požari na području općine Vogošća uzrokovali su nastanak šteta. Ukupna šteta nastala usljed požara u periodu od 2017. do 2021. godine iznosila je 3,143.250,00 KM. Tako je šteta uzrokovana požarom iznosila 82.650,00 KM, a 2018. 194.350,00 KM. Najveća zabilježena šteta nastala usljed požara registrovana je 2019. godine i iznosila je 1,663.550,00 KM. Godinu kasnije visina štete iznosila je 1,026.700,00 KM, a u 2021. godini 176.000,00 KM.

Slika br. 53 Štete nastale usljed požara na području općine Vogošća u periodu 2017.-2021. godina

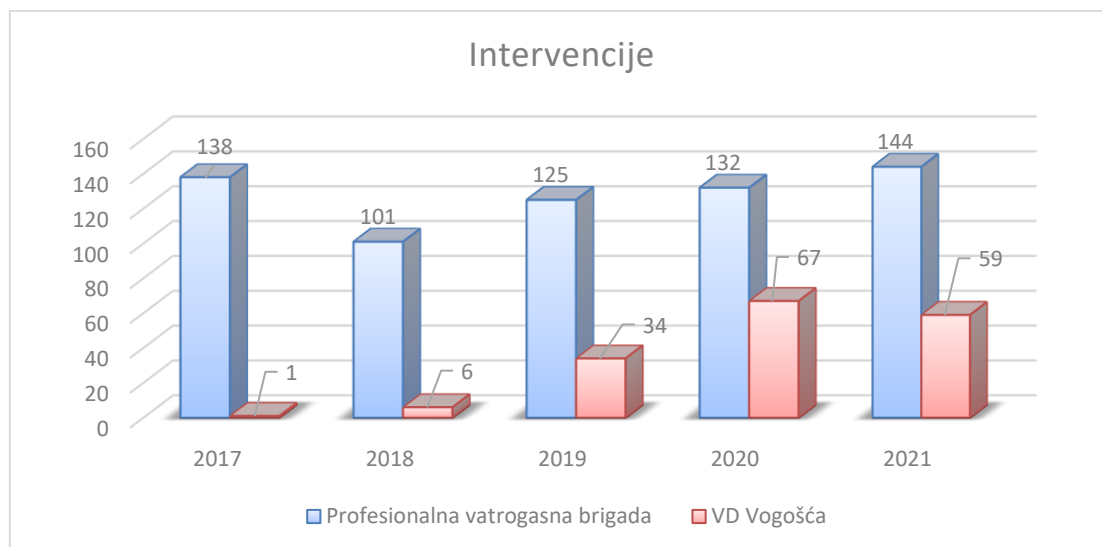
Izvor: Općina Vogošća

Na području općine Vogošća postoji ispostava Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona Sarajevo koja je osnovana za potrebe Kantona i općina, te je na taj način riješeno pitanje zaštite od požara kao i osigurana zaštita života i zdravlja ljudi i materijalnih dobara na ovom području. Nakon obnavljanja rada Vatrogasnog društva Vogošća, provedene nabavke vatrogasnih vozila, provedene obuke za dobrovoljne vatrogasce, te uspostavljenog vatrogasnog dežurstva stepen protivpožarne zaštite na području općine Vogošća i Kantona Sarajevo podignut je na viši nivo.

Također krajem 2018. godine je u saradnji sa Kantonalnom upravom civilne zaštite nabavljeno vatrogasno vozilo – autocisterna koje se koriste za dostavu vode za piće u padinskim dijelovima općine koji vodom oskudijevaju u sušnim periodima. Pored Službe za zaštitu od požara unutar Vatrogasnog društva Vogošća, Općinski načelnik je na prijedlog Službe civilne zaštite formirao i Službu za zaštitu od požara i zaštitu okoline u okviru Lovačke organizacije "Lane", čime se protivpožarna zaštita i mogućnost eventualnog odgovora na veće požare podiže na veći nivo. Za obje Službe je od strane Općinskog štaba civilne zaštite kontinuirano se vrše aktivnosti na materijalnom opremanju.

Profesionalna vatrogasna jedinica broji 12 zaposlenih, Vatrogasno društvo Vogošća 80 volontera.

U periodu od 2017. do 2021. godine na području općine zabilježeno je ukupno 807 intervencija, od čega 640 intervencija Profesionalne vatrogasne brigade, a 167 intervencija Vatrogasnog društva Vogošća.

Slika br. 54 Intervencije Profesionalne vatrogasne brigade i VD Vogošća u periodu 2017.-2021. godina

Izvor: Općina Vogošća

Najčešće pojave požara na otvorenom prostoru su tokom proljetnih i jesenjih mjeseci i to prilikom radova na čišćenju poljoprivrednih i drugih površina, prilikom spaljivanja suhe trave, te nesavjesnim ponašanjem, kao i neodržavanjem (čišćenje) dimnjaka u stambenim objektima. Općina Vogošća svake godine u svom budžetu planira sredstva za rad i funkcionisanje, materijalno opremanje Službe za zaštitu od požara formirane u Vatrogasnom društvu Vogošća. Služba za zaštitu od požara Vatrogasnog društva Vogošća po pozivu Dispečerskog centra profesionalne vatrogasne jedinice Kantona Sarajevo u saradnji sa pripadnicima PVJ KUCZ, a nekada i samostalno izlazi na vatrogasne intervencije, stavljajući na raspolaganje svo raspoloživo ljudstvo i sredstva u cilju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara šire društvene zajednice, čime utiče na jačanje sistema zaštite od požara.

Prema podacima Kantonalne uprave civilne zaštite, štete od požara u 2019. i 2020. godini procjenjuju se na oko 2,5 miliona KM. Općina Vogošća je iz svog Budžeta u proteklom periodu izdvojila dio finansijskih sredstava, kao pomoć porodicama kojima je nastala šteta na stambenim objektima usljed požara.

g) 3.4. Skloništa

Na području općine Vogošća postoji 21 skloništa koje je u vlasništvu ove jedinice lokalne samouprave. Trenutno su u toku aktivnosti na izradi elaborata za sanaciju skloništa sa specifikacijom potrebnih radova i nedostajuće opreme, kao preduslova za sanaciju skloništa. Skloništa su trenutno u takvom stanju da su neophodna značajnija finansijska ulaganja kako u njihovu sanaciju tako i u nabavku neophodne opreme. Za ove namjene Općina Vogošća je u budžetu za 2022. godinu, planirala izdvajanje značajnih finansijskih sredstava kako bi se ovi objekti doveli u stanje da se mogu koristiti ukoliko se za to ukaže potreba.

h) Stanje prostorno planske dokumentacije

Prostorne i infrastrukturne karakteristike

U toku 2006. godine Vlada KS usvojila je prostorni plan za period 2003. – 2023. godine, koji je definisao opće i posebne ciljeve prostornog razvoja KS i njegovih općina. Opći ciljevi prostornog razvoja uključuju:

- Humani razvoj koji u prvi plan stavlja čovjeka, njegove sposobnosti, održavanje ravnoteže u prirodnoj sredini, te modernizaciju institucija i društveno političkih odnosa;
- Jačanje i proširivanje ljudskih prava stavljajući fokus na razvoj demokratskog društva;
- Očuvanje kvaliteta okoline i prirodnog ambijenta sa ciljem zaštite prirodnih resursa, kao i prirodnog i kulturnog naslijeđa;
- Omogućavanje pristupa materijalnim i energetske sredstvima neophodnim za dostojan životni standard bez ugrožavanja okoliša;
- Obezbeđivanje pristupa obrazovanju, kulturi, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti svim građanima uključujući i one sa posebnim potrebama;
- Participaciju stanovnika u procesu planiranja i provođenja planova razvoja;
- Izmjenu postojećeg sistema masovne potrošnje putem edukacije građana kroz javne medije, te drugih kanala informisanja;
- Definisanje područja KS kao atraktivnog poslovnog područja sa ciljem stvaranja preduslova za održiv ekonomski razvoj;
- Povećanje kvaliteta života i stvaranje ugodnog ambijenta za život stanovnika;
- Jačanje komunikacione povezanosti sa Evropom, regionom i svijetom, te profiliranje KS kao evropske metropole;
- Jačanje razvojnih i integrativnih funkcija KS s ciljem jačanja ukupnog razvoja zemlje;
- Sprovođenje usklađivanja politike racionalnog korištenja prostora sa očekivanim izmjenama strukture djelatnosti;
- Planiranje održivog razvoja uzimajući u obzir kompatibilnost okoliša sa ekonomskog, kulturno-socijalnog i prostornog aspekta;
- Smanjenje uticaja zagađenja na životnu sredinu kroz primjenu odgovarajućih mjera.

U okviru posebnih ciljeva prostornog razvoja definisanu su sljedeći ciljevi:

- Demografski razvoj KS kroz normalizaciju demografskih procesa i stvaranje uslova za obnovu naseljavanja ruralnih područja;
- Obezbeđenje održivog prostornog razvoja i uređenje kroz balansiranje prostornih kapaciteta za urbani i ruralni razvoj, kao i kroz mogućnosti sanacije bespravne gradnje i definisanje mjera za njeno sprječavanje;
- Jačanje održivog ekonomskog razvoja kroz stvaranje ambijenta pogodnog za održivu ekonomiju;
- Uspostavljanje sistema upravljanja razvojem KS i njegovih općina.

Za područja općine Vogošća donesena je provedbena prostorno-planska dokumentacija, i to:

- Regulacioni plan "Šip", 34,90 ha;
- Izmjene i dopune Regulacionog plana "Poslovna zona Šip", 6,90 ha;
- Regulacioni plan "Park šuma Hum", 233,11 ha;
- Izmjene i dopune Regulacionog plana "Hotonj I", 25,00 ha;
- Izmjene i dopune Regulacionog plana "Hotonj I" (k.č.362, 364, 363/1, 453/1), 0,66 ha;
- Regulacioni plan "Hotonj-Poljine", 18,30 ha;
- Regulacioni plan "Naselje Travnjak", 1,40 ha;
- Regulacioni plan industrijskog kompleksa "Unis" u Vogošći, 105,50 ha;
- Izmjene i dopune Regulacionog plana industrijskog kompleksa "Unis" u Vogošći, 13,00 ha;
- Korekcija Regulacionog plana industrijskog kompleksa "Unis" (kružni tok kod benzinske stanice "Energopetrol"), 0,50 ha;
- Regulacioni plan "Rosulje", 25,00 ha;
- Izmjene i dopune Regulacionog plana "Rosulje" (lokalitet uz ul.24.juna), 1,27 ha;

- Regulacioni plan "Rosulje II", 20,30 ha;
- Regulacioni plan "Barica"-A faza, 31,80 ha;
- Regulacioni plan "Ugorsko-Menjak"-A faza, 34,90 ha;
- Regulacioni plan "Uglješići"-A faza, 46,90 ha;
- Regulacioni plan "Donja Jošanica"-A faza, 32,30 ha;
- Regulacioni plan "Barica"-B faza, 34,30 ha;
- Regulacioni plan "Ugorsko-Menjak"-B faza, 56,50 ha;
- Regulacioni plan "Uglješići"-B faza, 27,60 ha;
- Regulacioni plan "Donja Jošanica"-B faza, 31,00 ha;
- Urbanistički projekat "Naselje Tomo Mendeš", 20,00 ha;
- Izmjene i dopune Urbanističkog projekta "Naselje Tomo Mendeš", 20,00 ha;
- Urbanistički projekat "Brioni", 2,70 ha;
- Regulacioni plan "Centar-Vogošća", 45,60 ha;
- Izmjene i dopune Regulacionog plana "Centar-Vogošća" (lokalitet uz ul. S.Blagovčanina), 0,02 ha;
- Korekcija Regulacionog plana "Centar-Vogošća" (lokalitet u ul.Omladinska); 0,10 ha;
- Korekcija Regulacionog plana "Centar-Vogošća" (garaža u ul. Braće Kršo); 0,20 ha;
- Korekcija Regulacionog plana "Centar-Vogošća" (kružni tok kod hotela "Sunce"); 0,20 ha;
- Urbanistički projekat "Solaris", 24,00 ha;
- Izmjene i dopune Urbanističkog projekta "Solaris" (lokalitet hotela "Park"), 7,70 ha;
- Izmjene i dopune Urbanističkog projekta "Solaris" (lokalitet u ul. Gornja Jošanica III), 0,50 ha;
- Izmjene i dopune Urbanističkog projekta "Solaris" (lokalitet u ul. Vogošćanskih odreda), 0,05 ha;
- Korekcija Urbanističkog projekta "Solaris" (ul.Gornja Jošanica II), 0,10 ha;
- Korekcija Urbanističkog projekta "Solaris" (ul.Gornja Jošanica II), 0,20 ha;
- Regulacioni plan "M3", 2,00 ha;
- Regulacioni plan "Privredna zona Semizovac", 14,90 ha;
- Regulacioni plan "Gradina 2", 7,50 ha;
- Regulacioni plan "Krše", 1,00 ha.

Svrha izrade planske dokumentacije je racionalno korištenje prostora na teritoriji jedinice lokalne samouprave, kao i planiranje razvoja infrastrukturnih sistema. Izrada provedbeno-planske dokumentacije obuhvata izradu elaborata saobraćaja, vodovoda i kanalizacije, energetske mreže, a po potrebi i izradu projekata regulacije vodotoka i elaborata o zaštiti kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa.

Izradom planova stvaraju se uslovi za privredni i poslovni razvoj, te obezbjeđuju uslovi za dalji razvoj, rekonstrukciju i unapređenje infrastrukture, a samim tim i smanjenje negativnih uticaja na okoliš. Izradom planske dokumentacije nastoji se riješiti status bespravno izgrađenih objekata, koji su zabilježeni na području čitavog KS, uključujući i Općinu Vogošća. U cilju daljeg razvoja Općina nastaviti sa investiranjem u izradu provedbene dokumentacije u cilju održivog i planskog razvoja, posebno uključujući pojedinačne regulacione planove.

I) Analiza budžeta i projekcije sredstava za financiranje realizacije strategije razvoja

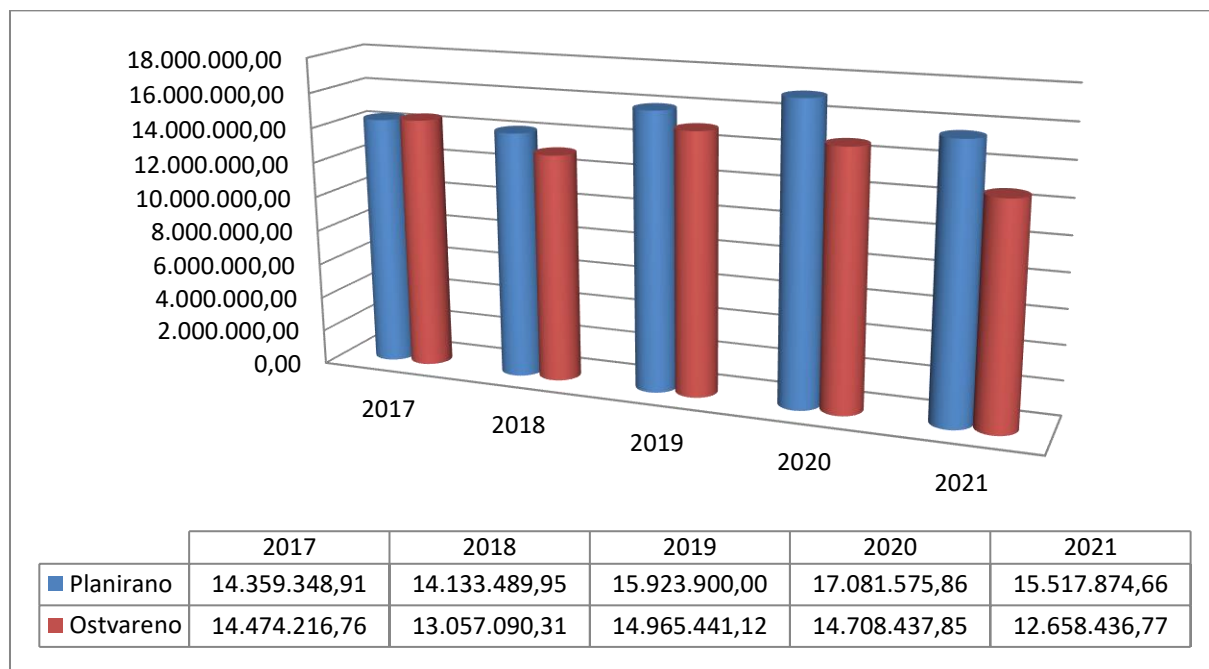
U narednoj tabeli prikazano je kretanje planiranih i ostvarenih budžetskih prihoda Općine Vogošća tokom perioda 2017-2021. godina. Može se uočiti da budžetski prihodi, uz određene oscilacije tokom 2018. godine, bilježe trend rasta.

	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupni planirani prihodi	14.359.348,91	14.133.489,95	15.923.900,00	17.081.575,86	15.517.874,66
Ukupni ostvareni prihodi	14.474.216,76	13.057.090,31	14.965.441,12	14.708.437,85	12.658.436,77

Tabela br. 18 Ukupni planirani ostvareni prihodi općinskog budžeta

Izvor: Općina Vogošća

Odnos planiranih i ostvarenih prihoda kretao se u realnim okvirima ako izuzmemo 2020. i 2021. godinu gdje je ostvareno značajno odstupanja zbog posljedica uzrokovanih COVID-19.

Slika br. 55 Planirani i ostvareni prihodi općinskog budžeta u periodu 2017-2021. godina

Izvor: Općina Vogošća

Kada govorimo o strukturi prihoda Općine, procentulano najveće učešće u 2021. godini u ukupnim prihodima imaju porezni prihodi (56,14%) koji imaju trend rasta u odnosu na prethodne godine. Najveća planiranja i ostvarenja poreza u budžetu Općine Vogošća su konstantno od prihoda od poreza, i to prihoda od indirektnih poreza, od porez na imovinu pravnih i fizičkih lica, poreza na dohodak, te ostalih poreza.

Neporezni prihodi imaju negativan trend kretanja za period 2017-2021 godina. U 2017. godini udio neporeznih prihoda u ukupnim prihodima budžeta iznosio je 20,49% dok je u 2021 16,20%. Značajan udio u strukturi prihoda u posmatranom periodu su činila rezervisana prenesena sredstva -Grantovi u iznosu od 15,95% do 27,52% ukupnih prihoda. U strukturi Grantovi, dominiraju primljeni kapitalni transferi od Kantona. Kapitalni primici imaju veoma mali i neuravnoteženi udio u strukturi prihoda. Najviše su iznosili 2020. godine 690.320,00 KM i 2017. godine u iznosu od 257.041,00 KM.

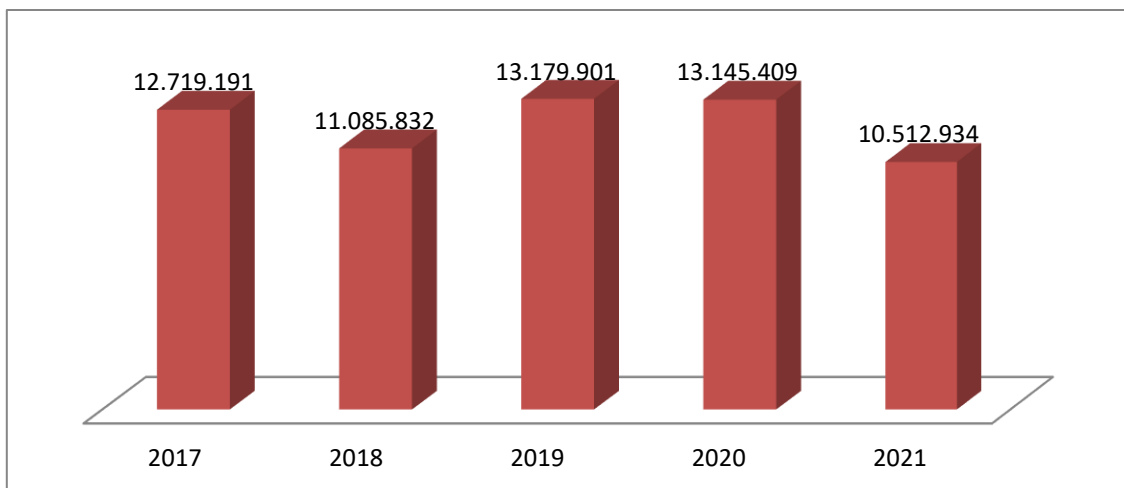
Vrsta prihoda	2017 (000 KM)	(%)	2018 (000 KM)	(%)	2019 (000 KM)	(%)	2020 (000 KM)	(%)	2021 (000 KM)	(%)
POREZNI PRIHODI (ukupno)	5.158.920,23	35,64	6.094.833,14	46,68	6.669.444,00	44,57	6.036.095,44	41,04	7.106.222,75	56,14
Porez na dobit pojedinaca i poduzeća	614,77	0,00	1.662,68	0,01	1.822,92	0,01	2.543,18	0,02		
Porez na imovinu	1.836.588,77	12,69	1.883.524,93	14,43	1.834.311,06	12,26	1.879.198,66	12,78	1.915.868,30	15,14
Proraz na dohodak	106.470,75	0,74	122.794,74	0,94	139.327,24	0,93	139.532,00	0,95	168.440,68	1,33
Prihodi od indirektnih poreza	3.214.328,07	22,21	4.085.231,97	31,29	4.688.310,81	31,33	4.012.684,10	27,28	5.020.033,91	39,66
Ostali porezi	917,87	0,01	1.618,82	0,01	5.671,97	0,04	2.137,50	0,01	1.879,86	0,01
NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	2.966.402,35	20,49	2.542.325,78	19,47	2.273.545,50	15,19	2.148.879,30	14,61	2.050.864,27	16,20
Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine	20.188,73	0,14	26.792,54	0,21	32.895,83	0,22	39.578,69	0,27	52.782,61	0,42
Ostali prihodi od imovine	336,33	0,00	371,69	0,00	318,44	0,00	964,26	0,01	907,47	0,01
Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga	344.950,16	2,38	451.857,29	3,46	337.098,44	2,25	308.924,59	2,10	234.165,36	1,85
Ostale budžetske naknade	2.088.586,36	14,43	1.535.224,75	11,76	1.308.865,39	8,75	1.152.475,35	7,84	1.332.598,69	10,53
Posebne naknade i takse	424.179,93	2,93	438.471,37	3,36	520.714,35	3,48	470.064,00	3,20	385.647,59	3,05
Prihodi od pružanja javnih usluga (od vlastite djelatnosti)	15.053,60	0,10	15.213,00	0,12	16.261,00	0,11	13.638,10	0,09	12.731,40	0,10
Neplaninaren uplate - prihodi	47.472,24	0,33	68.195,14	0,52	54.492,05	0,36	161.839,31	1,10	31.606,15	0,25
Novčane kazne	25.635,00	0,18	6.200,00	0,05	2.900,00	0,02	1.395,00	0,01	425,00	0,00
GRANTOVI (ukupno)	3.303.066,38	22,82	2.662.864,91	20,39	4.049.152,59	27,06	4.047.594,72	27,52	2.019.067,45	15,95
Primljeni grantovi od Države za posebne namjene			28.412,43	0,22						
Primljeni grantovi od Federacije za posebne namjene							248.028,93	1,69	125.000,00	0,99
Primljeni grantovi od Kantona za posebne namjene	284.381,64	1,96	248.672,75	1,90	209.721,47	1,40	220.267,30	1,50	227.811,57	1,80
Primljeni grantovi od Općina za posebne namjene					20.000,00	0,13	4.000,00	0,03		
Donacije	51.591,41	0,36	19.356,90	0,15	7.070,30	0,05	16.678,15	0,11	15.068,40	0,12
Primljeni kapitalni transferi od Države							167.453,87	1,14	32.546,13	0,26
Primljeni kapitalni transferi od Federacije			269.583,02	2,06	163.604,33	1,09	206.932,89	1,41	338.119,84	2,67
Primljeni kapitalni transferi od Kantona	2.967.093,33	20,50	2.086.839,81	15,98	3.648.756,49	24,38	3.134.233,58	21,31	1.270.521,51	10,04
Primljeni kapitalni transferi od Općina			10.000,00	0,08			50.000,00	0,34	10.000,00	0,08
PRIHODI OD CARINA I OSTALE UVOZNE PRISTOJBE (PRIHODI PO OSNOVU ZAOSTALIH OBAVEZA)	49,51	0,00								
Uplate obaveza za puteve i cijena naftnih derivata	49,51	0,00								
KAPITALNI PRIMICI	257.041,20	1,78	2.041,20	0,02	2.041,00	0,01	690.329,20	4,69	28.000,00	0,22
Primici od prodaje stalnih sredstava	257.041,20	1,78	2.041,20	0,02	2.041,00	0,01	690.329,20	4,69	28.000,00	0,22
PRENESENA SREDSTVA IZ PREDHODNE GODINE	2.788.737,09	19,27	1.755.025,28	13,44	1.971.258,03	13,17	1.785.539,17	12,14	1.454.282,30	11,49
Prenesena sredstva iz predhodne godine	2.788.737,09	19,27	1.755.025,28	13,44	1.971.258,03	13,17	1.785.539,17	12,14	1.454.282,30	11,49
PRIHODI (ukupno)	14.474.216,76	100,00	13.057.090,31	100,00	14.965.441,12	100,00	14.708.437,83	100,00	12.658.436,77	100,00

Tabela br. 19 Ukupni prihodi u budžet Općine Vogošća

Izvor: Općina Vogošća

Kapitalni transferi, odnosno namjenski grantovi koji se prikupljaju od ino vlada, od vlada Federacije i Kantona, za period 2017.-2021. godine iznosili su u prosjeku između 15,95 do 27,52% od ukupno ostvarenog budžeta. Najviše su iznosili u 2020. godini a najmanje u 2021. godini u posmatranom periodu.

Kroz posmatrani period Općina Vogošća imala je najniže rashode 2021. godine, 10.512.934,00 KM, dok su najviši zabilježeni 2019. godine, u iznosu od 13.179.901,00 KM.

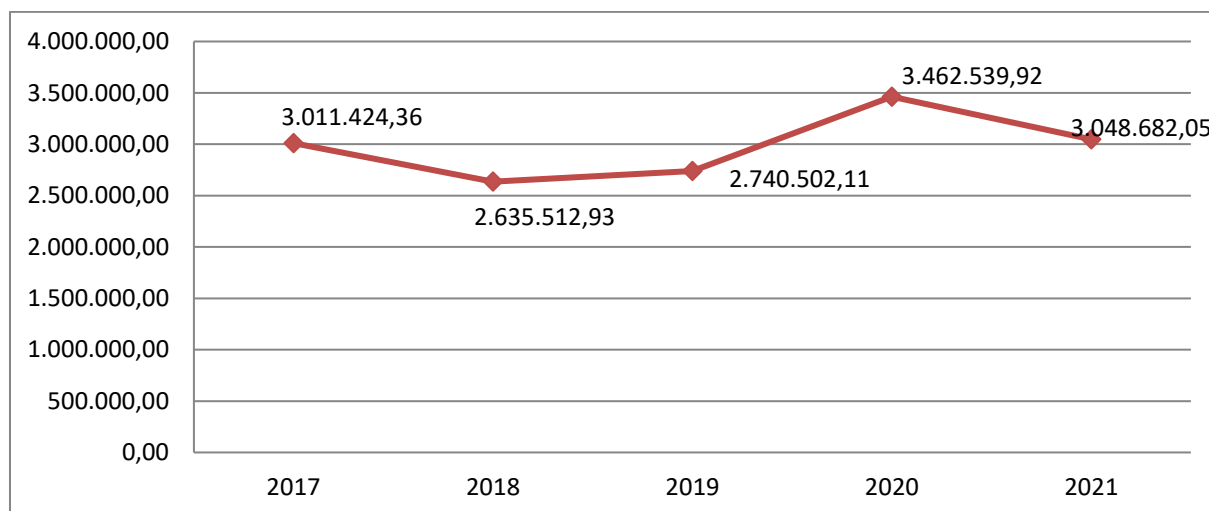

Slika br. 56 Struktura rashoda

Izvor : Općina Vogošća

Pored navedenog Općina Vogošća nastoji da sredstva budžeta iskoristi na način da što više sredstava usmjeri i na pomoć razvoju sporta, pomoć mladima kroz stipendiranje i izradu projekata koji bi omogućili izgradnju prostora u kome bi se mladi okupljali, pomoć socijalno ugroženom stanovništvu i boračkoj populaciji, pomoć javnim institucijama (KSC, RTV i sl.), pomoć obrazovanju, zdravstvu, kulturi, poljoprivrednim proizvođačima i sl.

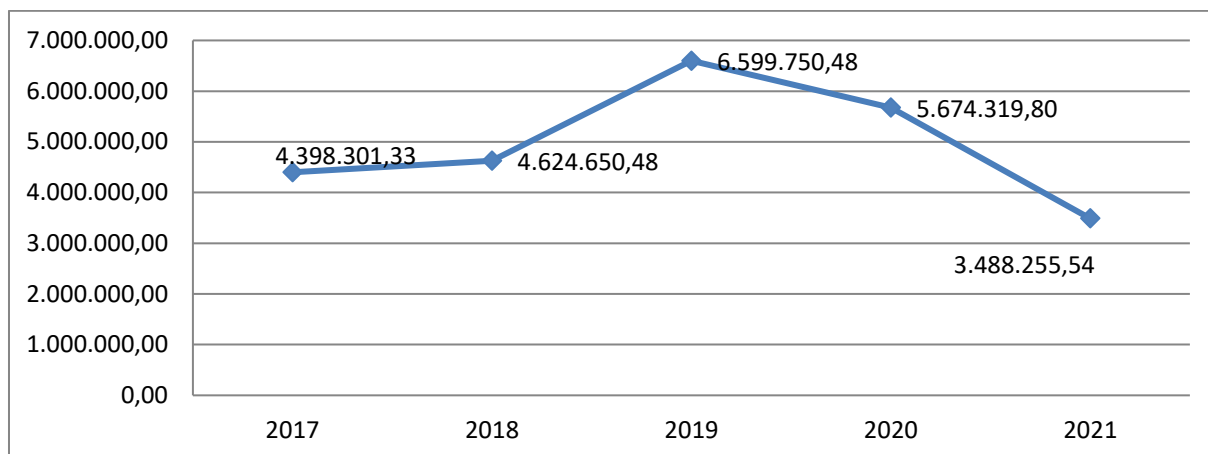
U ukupnim rashodima/izdacima budžeta tekući grantovi u periodu 2017.-2021. iznosili su od 20,79% do 29% i imaju tendenciju rasta u odnosu na 2017. godinu. U posmatranom periodu za tekuće grantove je realizirano 14.898.659 KM ili prosječno godišnje 2.979.731 KM.

Slika br. 57 Tekući grantovi

Izvor: Općina Vogošća

Na narednom grafiku prikazana su izdvajanja za kapitalne grantove za period 2017-2021. godina. Najveći udio kapitalnih grantova iznosi 50,07% u 2019. godini dok su najmanji u 2021. godini i iznose 33,18% u ukupnom budžetu. Ukupno u posmatranom periodu za kapitalne grantove je realizirano 24.785.275 KM ili prosječno godišnje 4.957.055KM.

Slika br. 58 Kapitalni grantovi

Izvor: Općina Vogošća

Kada govorimo o strukturi rashoda, plaće i naknade troškova zaposlenih, u prosjeku iznose 2.733.982,00 KM u zadnjih pet godina i kreću se od 20,36% do 29,28% u ukupnim rashodima budžeta.

Slika br. 59 Plaće i naknade

Izvor: Općina Vogošća

U fazi izrade situacione analize potrebno je pripremiti i projekciju mogućnosti finansiranja strateškog dokumenta. U tu svrhu analizirali su se finansijski podaci iz prethodnog perioda (5 godina unazad) koji se odnose na realizaciju prioriteta i kapitalnih projekata, bilo da su finansirani iz internih (budžet) ili eksternih izvora (donacije, transferi, krediti). U periodu 2017-2021. godina ukupno je realizirano na tekuće i kapitalne grantove 27.765.000,00 KM. U tekućoj 2022. godini znatno je predviđeno povećanje neporeznih prihoda u iznosu od 5.374.398,26 KM odnosu na 2021. godinu kada su iznosili 2.050.864,27 KM. Posebno treba istaknuti kapitalne transfere u 2022.godini u iznosu 6.161.542,16 u odnosu na 2021. godini gdje su iznosili 1.651.187,48 KM. Razlog povećanja su planirani kapitalni transferi od KS. Procjena financiranja Strategije razvoja Općine Vogošća za period 2023. - 2027. godine pripremljena je uzimajući u obzir (i) trend izdvojenih sredstava u prethodnih 5 godina; (ii) budžet za tekuću godinu i projekcije budžeta (DOB-a) za naredne 2023. i 2024. godinu (iii)

očekivana dopunska sredstva iz ostalih eksternih izvora; (iv) očekivani blagi rast prosječnih izdvajanja godišnje; (vi) ograničenja u pogledu akumuliranih obaveza i drugih rizika.

Dokument okvirnog Budžeta Općine Vogošća 2023-2027, u vidu prihoda i rashoda projicira zadržavanje te blagi rast, u odnosu na ranije izvršenje prihoda i rashoda u budžetu. Struktura rashoda u dijelu realizacije projektnih aktivnosti projicirana je na okončanje projekata i mogućnost odlaganja aktivnosti koje nisu započete u smislu realizacije. Po projekciji općinskih prihoda po osnovu tekućih i kapitalnih transfera očekuje se da će se u narednom periodu nastaviti trend ulaganja po osnovu transfera viših nivoa vlasti i ličnog učešća pravnih lica i građana. Prema projekciji prihoda po osnovu kapitalnih transfera sa kantonalnog i federalnog nivoa vlasti, u budućem periodu očekuju se sredstva za nastavak investicija koja će se namjenski rasporediti po budžetskim prioritetima i to ulaganjem u infrastrukturu na nivou općine.

Uzevši u obzir nivo realizovanih sredstava za implementaciju strateškog okvira, budžetski okvir, projekcije Dokumenta okvirnog Budžeta Općine Vogošća 2023-2027, kao i utvrđene ekonomske pokazatelje utjecaja pandemije COVID-19, finansijsku procjenu implementacije strateškog okvira u periodu 2023-2027 karakteriše potreba zadržavanja na nivou prosjeka implementiranih sredstava iz prethodnog perioda (gore opisanog), održavanje nivo sredstava u početnim godinama implementacije sa blagim optimizmom u drugom dijelu perioda implementacije.

Na osnovu naprijed navedenog, okvirna procjena dostupnih sredstava za implementaciju razvojne strategije u periodu 2023-2027. godine se kreće na nivou 44,8 miliona KM, od čega se iz budžeta Općine procjenjuje iznos cca 22 miliona KM. Naprijed navedeni pokazatelji ukazuju na mogućnosti finansiranja iz drugih izvora na nivou od cca 22,8 miliona KM.

U narednom periodu potrebno je Budžetom Općine i akcionim planom za realizaciju postavljenih ciljeva, predvidjeti pojačanu edukaciju za razumijevanje, učestvovanje na javnim pozivima i pravilno popunjavanje aplikacija za fondove EU od strane same općine i proaktivnih nevladinih organizacija (Sarajevska regionalna razvojna agencija – SERDA i sl.) te privatnog sektora. Pretpostavka je da Općina Vogošća putem javnih poziva za dodjelu programskih sredstava EU i drugih izvora može povući značajan iznos sredstava čime bi mogla riješiti dobar dio strateških ciljeva.

Procjena služi kao polazna osnova za pripremu indikativnog okvira finansiranja strategije razvoja općine.

Izvori finansiranja strategije razvoja JLS	UKUPNO					
	2023	2024	2025	2026	2027	UKUPNO PO IZVORIMA
Iz budžeta JLS Vogošća (u KM)	4.000.000	4.200.000	4.400.000	4.600.000	4.800.000	22.000.000
Iz eksternih izvora (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori) (u KM)	4.000.000	4.100.000	4.100.000	4.300.000	4.300.000	20.800.000
Iz eksternih izvora (IPA,	300.000	400.000	400.000	400.000	500.000	2.000.000

donatori i ostalo) (u KM)						
UKUPNO (u KM)	8.300.000	8.700.000	8.900.000	9.300.000	9.600.000	44.800.000

Tabela br. 20 Pregled procjene po glavnim izvorima finansiranja za period 2023 -2027. godine

Napomene/obrazloženje

Iz Budžeta JLS	Osnovi prihoda utvrđeni zakonom o budžetima u FBiH
Eksterni izvori (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori, sl.)	FBiH - Kanton Sarajevo - Javne ustanove - SERDA - Turistička Zajednica KS - Javna preduzeća - Fond za zaštitu okoliša FBiH - Razvojne agencije - Vlasnici objekata - Drugi oblici saradnje sa institucijama svih nivoa vlasti
Iz eksternih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	U narednom sedmogodišnjem razvojnom periodu planira se aplicirati na sredstva sljedećih izvora finansiranja: - Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta FBiH - Vlada FBiH - Kantonalna ministarstva, ustanove i zavodi-Kanton Sarajevo - Federalno ministarstvo kulture i sporta u cilju rekonstrukcija i izgradnje kulturno-historijskih objekata - Federalno ministarstvo izbjeglih i raseljenih osoba za projekte razvoja infrastrukture i projekata socijalnog stanovanja - Ministarstva prostornog uređenja FBiH za projekte energetske efikasnosti - Vlada Kantona Sarajevo

	- Fond za zaštitu okoliša FBiH - Agencija za slivove rijeke Save - UNDP
--	---

Tabela br. 21 Mogući izvori finansiranja

Posebno je važno da se napomene unesu u slučajevima značajnijih odstupanja „očekivanih“ izvora finansiranja u pojedinim godinama u odnosu na trend ostvarenih izvora finansiranja u proteklom periodu implementacije. Implementacija strategije u periodu 2023-2027 podrazumijeva implementaciju mjera osposobljavanja kapaciteta za privlačenje sredstava iz eksternih izvora naročito iz razloga što se u narednom periodu očekuje veći obim dostupnosti sredstava iz procesa evropskih integracija.

2.2. SWOT analiza i strateško fokusiranje

Općina Vogošća je mjesto ubrzanog privrednog razvoja, sa osiguranim pretpostavkama za kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta, prosperitetnog i ugodnog življenja i zaštitu životne sredine.

Vizija Općine Vogošća ostvaruje se ostvarivanjem ciljeva u svim područjima rada i djelovanja ove jedinice lokalne samouprave, unaprjeđenjem konkurentnosti i osnaživanjem lokalne privrede na tržištu, unaprjeđenjem standarda i kvalitete života njenog stanovništva, te razvojem infrastrukture uz poštivanje osnovnih postulata zaštite okoliša.

Strateško fokusiranje je dobiveno na osnovu prikupljenih podataka u socio-ekonomskoj analizi, koja obuhvata sve važne aspekte života i razvoja Općine Vogošća i služi kao glavna podloga za kreiranje sveukupnog strateškog razvoja kao i aspekata ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i plana zaštite životne sredine. Da bi identifikovali najvažnije unutrašnje faktore i vanjske okolnosti koje su značajne za razvoj Općine Vogošća izrađena su SWOT i PEST analize koja predstavlja most između sadašnjeg stanja, koje je utvrđeno analizom i željenog, budućeg stanja koje se definiše strateškim planom razvoja.

SWOT analiza Općine Vogošća je izrađena na osnovu podataka iz Situacione analize koja uključuje baze podataka i ocjenu stanja po područjima – privreda, društvo, okoliš. SWOT analiza uključuje definisane interne snage i slabosti u domenu resursa, organizacije i postignutih rezultata na kojima bi se mogao bazirati budući razvoj Općine, odnosno koji ograničavaju ili onemogućuju njen razvoj.

SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
-------	----------

-Povoljan geografski položaj i uslovi za razvoj privrede;	-Nizak nivo konkurentnosti privrede i stranih direktnih investicija;
-Blizina glavnog grada;	-Dugoročna nezaposlenost i neaktivnost stanovništva;
-Pozitivni demografski trendovi;	-Nedostatak inkubatora privrednog razvoja
-Rast i povoljna struktura budžeta – značajna ulaganja za podršku privredi i unaprjeđenje javne infrastrukture;	
-Efikasna općinska administracija sa odgovarajućim znanjem i iskustvom u domenu upravljanja razvojem;	-Infrastrukturni problemi, posebno u padinskim i rubnim područjima Općine (vodosnabdijevanje, kanalizacija, elektrifikacija, gasifikacija, cestovna infrastruktura);
-Povoljan ambijent za rast novih radnih mjesta;	-Nedostatak kapaciteta i nizak nivo usluga u domenu društvene infrastrukture (javni saobraćaj, obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita);
-Prirodni resursi	-Nepovoljni pokazatelji o stanju okoliša;
-Povoljni uslovi za razvoj poljoprivredne proizvodnje;	-Nedovoljna svijest i edukacija građana o značaju zaštite okoliša, nizak stepen selekcije i reciklaže otpada;
-Privredni potencijali (Privredna zona UNIS, Nova privredna zona, Slobodna zona Vogošća, lokacija za novu privrednu zonu u Semizovcu)	-Neadekvatna prostorno-planska dokumentacija
-Snažno civilno društvo	-Nedovoljan broj parking mjesta;
-Saradnja sa susjednim općinama i ino partnerima	
-Blizina univerziteta	
-Postojanje velikog broja nevladinih organizacija	
-Lokalna RTV kuća u Vogošći	
-Postojanje realnih preduvjeta za razvoj poljoprivrede (poljoprivredno obradivo zemljište, klimatski uvjeti stočni fond te registrovana Poljoprivredna zadruga)	
PRILIKE	PRIJETNJE
-Digitalizacija poslovanja i potencijal ulaganja u domenu IT ;	-Politička nestabilnost u BiH koja nepovoljno utiče na jačanje i razvoj lokalnih zajednica;
-Udruživanja sredstava kroz javno-privatnu inicijativu;	-Inflacija i nadolazeća ekonomska kriza;
-Aktiviranje potencijala dijaspora;	-COVID
-Usvajanje međunarodnih standarda u procesima pridruživanja EU,	-Nepovoljni emigracijski trendovi „odliv mozgova“;
-Osigurane pretpostavke za izgradnje nove privredne i društvene javne infrastrukture;	-Nejasno definisane nadležnosti različitih nivoa vlasti i odsustvo vertikalne i horizontalne koordinacije;
-Uspostava e-uprave;	-Nelegalna gradnja i klizišta;

-Korištenje sredstava međunarodnih i domaćih fondova, programa i projekata;	-Ekstremne vremenske prilike koje dovode do aktiviranje klizišta;
-Trendovi u finansiranju projekata energijske efikasnosti i zaštite okoliša;	-Nepoznavanje pravila i procedura donatorskih politika;
-Jačanje međuopćinske i saradnja sa višim nivoima vlasti;	-Značajno prisustvo devijantnih socijalnih pojava (maloljetnička delikvencija, kriminal, siva ekonomija).
-Osiguranje uslova za izradu nove prostorno-planske dokumentacije;	-Ovisnost općinskog budžeta o raspodjeli sredstava od viših nivoa vlasti (dijeljeni prihodi).
-Iskorištavanje prirodnih resursa;	
-Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione mreže	
-Osiguranje uslova za unaprjeđenje infrastrukture u oblasti osnovnoškolskog, srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja.	

PEST ANALIZA

Politički i pravni aspekti	Ekonomski aspekti
- Globalna politička i finansijsko-ekonomska nestabilnost izazvana ratom u Ukrajini, - Politička nestabilnost BiH (negativne unutrašnje i vanjske politike spram BiH), - Evroatlanske integracije (kriza u EU, neizvjestan i usporen proces sa negativnim efektima po privredu i uopće društveni razvoj), - Neefikasnost vlasti (zakonodavne, izvršne i sudske).	- Inflacija, - Dugotrajne procedure za pokretanje biznisa u BiH - Nizak kreditni rejting BiH, - Podijeljen ekonomski prostor u BiH, - Ulazak Hrvatske u EU i od 2023. u EMU, - Visoka stopa nezaposlenosti, - Svjestka energetska kriza - Destimulativna poreska politika (obaveze na plate).
Sociološki aspekti	Tehnološki aspekti
Podijeljenost bh društva, - Visok nivo korisnika socijalne potrebe i budžetskih izdvajanja, - Niska lična primanja stanovništva - Visok stepen korupcije, - Depopulacija stanovništva (pad nataliteta i migracija u BiH), - Tranzicijske slabosti. Migracije stanovništva	Nizak nivo izdvajanja za nove tehnologije (ne razvijen sistem e-uprave), - Sporost reformi u obrazovanju (triple helix model još uvijek nerazvijen dovoljno, - Stalne i brze promjene u komunikacijskim tehnologijama (Izazovi Četvrte industrijske revolucije), - Korištenje obnovljivih izvora energije, - Ograničenost infrastrukturnih kapaciteta.

Strateški fokusi

Izdvajanjem perspektivnih konkurentskih prednosti s jedne strane i najkritičnijih problema s druge strane u ovom dijelu dokumenta data su ključna težišta Strategije, odnosno definirani su strateški fokusi. Na osnovu urađene interne kvantitativne i kvalitativne analize trenutnog stanja u Općini Vogošća, identificiranih internih snaga i slabosti (u vezi sa resursima, organizacijom ili rezultatima rada), kao i prilika i prijetnji u užem i širem okruženju, općih zaključaka u vezi sa ekonomskim i društvenim razvojem općine Vogošća, javnu administraciju, infrastrukturu i stanje okoliša, proizlazi nekoliko ključnih strateških izazova s kojima će se Općina Vogošća morati suočiti u narednim godinama.

Kako bi se maksimalno iskoristile ranije spomenute strateške prednosti, ali i minimizirali nedostaci, Općina Vogošća će u narednim godinama nastojati iskoristiti ogromne prilike koje joj se pružaju u vanjskom okruženju poput pristupnih domaćih i međunarodnih fondova, kao i projekata međunarodnih donatora i organizacija sa ciljem jačanja lokalne samouprave.

U pitanju su sljedeći izazovi:

1. Kako ubrzati otvaranje novih radnih mjesta na području općine?
2. Kako poboljšati zadovoljavanje socijalnih potreba i povećati socijalnu inkluziju?
3. Kako osigurati zdrav okoliš i raspoložive resurse koristiti na ekonomski efikasan i održiv način?
4. Kako unaprijediti javnu infrastrukturu?
5. Rasterećenje saobraćaja u i kroz Vogošću izgradnjom Prve transverzale?
5. Kako unaprijediti infrastrukturu u skladu sa potrebama građana općine Vogošća?
6. Kako zadovoljiti potrebe mladih?

Na osnovu svega navedenog, Općina Vogošća je definisala tri strateška fokusa koji će biti vodič privrednog, društvenog i okolinskog razvoja do 2027. godine:

1. Razvoj malih i srednjih preduzeća (MSP) i samoodrživost lokalne privrede općine Vogošća

Strateška opredijeljenost općinske uprave je da stimulira privatni sektor za investiranje, povećanje prerađivačkih kapaciteta, stvaranje boljih uslova za razvoj biznisa, kao i poduzimanje niza mjera koje bi pozitivno uticale na infrastrukturu za pokretanje malih i srednjih preduzeća. Osnovni strateški fokus je svakako usmjeren na ostvarivanje takvog poslovnog ambijenta općine Vogošća koji se ogleda kroz smanjivanje nezaposlenosti poduzimanjem niza mjera za samozapošljavanje i pokretanja malih i srednjih preduzeća. Povećanje stope zaposlenosti podrškom poduzetničkim inicijativama, poljoprivredi i poboljšanjem poslovne infrastrukture u poslovnim zonama kao centrima privlačenja investicija i stavljanje u funkciju lokacije za novu privrednu zonu u Semizovcu.

Pružiti podršku malim i srednjim preduzećima u razvoju u svim poslovnim zonama u Vogošći, počevši od: njihovog uređenja, unaprijeđenja odnosa, stvaranja novih vrijednosti, povećanja kapaciteta, marketinga, zaštite intetresa i zadovoljavanja potreba građana, te razvoja lokalne zajednice, što pretpostavlja i povećavanje broja zaposlenih.

Dakle, fokus treba staviti na poslovne zone i privlačenje investicija, te na iznalaženje olakšica i podrške za registraciju novih poljoprivrednih proizvođača i biznisa (start up-i).

2. Poboljšanje kvaliteta društvenih usluga i kulturno-sportskih sadržaja

Neophodno je realizirati mnogobrojne infrastrukturne projekte radi unaprijeđenja općinske komunalne infrastrukture za čiju realizaciju treba osigurati dodatna finansijska sredstva, pored onih iz općinskog budžeta.

Pružanje socijalnih i zdravstvenih usluga nije na zadovoljavajućem nivou zbog nedostatka finansijskih sredstava. Posebnu pažnju treba posvetiti potrebama marginaliziranih društvenih grupa i njihovom uključivanju u društvene tokove.

Obrazovni sektor, takođe, zahtijeva unaprijeđenje infrastrukture, kako materijalnog osnova i objekata, tako i samog nastavnog procesa u saradnji sa resornim ministarstvom, uključujući i usklađivanje nastavnih planova i programa sa potrebama tržišta rada.

Općinska administracija treba biti inicijator bliske saradnje javnog, privatnog i nevladinog sektora, ali i koordinator velikog broja zajedničkih razvojnih inicijativa. Kako bi se nastavio pozitivan trend u razvoju kulture i sporta, potrebno je razvijati institucionalne kapacitete u ovoj oblasti, te definirati jasne modele finansiranja KSC Vogošća i drugih organizacija.

Potrebno je izgraditi dodatne kapacitete u oblasti kulture i uvesti nove kulturne sadržaje. Smanjiti izloženost i ranjivost lokalne zajednice na klizišta i bujične poplave, a što uključuje jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta Civilne zaštite, uređenje i čišćenje odvodnih kanala i rekonstrukciju zastarjele vodovodne mreže te razvoj nove vodovodne i kanalizacione mreže. Kontinuirano raditi na izgradnji kapaciteta općinske uprave da adekvatno odgovori na izazove lokalnog razvoja (edukacija na temu upravljanja lokalnim razvojem, PCM, apliciranje za fondove EU, itd.). Pored navedenog širi okvir razvoja konstantno zahtijeva efikasnu i odgovornu javnu upravu čiji rad se zasniva na savremenim načinima rada i komuniciranja sa građanima.

3. Riješiti probleme zaštite okoliša i stanja komunalne infrastrukture

U narednom strateškom periodu neophodno je:

- Sve kanalizacione mreže koje nisu uvedene u kanalizacioni sistem uvesti i izgraditi kolektor sa prečišćivačem;
- Izraditi projektne dokumentacije za naselja koja su prioritetna, odnosno, koja nemaju separatnu kanalizacionu mrežu i izvršiti izgradnju iste u skladu sa finansijskim sredstvima;
- Nastaviti izgradnju natkrivenih kontejnerskih niša na području općine sa obavezom odvajanja posuda za otpad za privredne subjekte i selektirati komunalni otpad;
- Proširiti distributivnu gasnu mrežu u naseljima koja nisu gasificirana ili je dio gasificiran, a gdje već postoji urađena projektna dokumentacija i zainteresovanost građana;
- Izraditi i realizirati projekat izgradnje aleje sa šetnicom i biciklističkom stazom uz rijeku Vogošću.

U narednom strateškom periodu neophodno je raditi na unapređenju lokalne zajednice da odgovori na posljedice prirodnih katastrofa posebno poplava i klizišta. Neophodno je provođenje mjera zaštite od poplava uz i u riječnim koritima, te implementacija mjera sanacije klizišta.

Unapređenjem održavanja postojećih javnih i zelenih površina poboljšali bi se uslovi života građana, a što podrazumijeva i uređenje Jošaničkog potoka te uređenje postojećih parkovskih površina odnosno izgradnju novih.

Iz općinskog budžeta izdvajaju se sredstva za redovno održavanje i sanaciju cestovne infrastrukture. Najznačajnija ulaganja u putnu infrastrukturu zabilježena su 2020. godine i iznosila su 5,002.535,26 KM. U narednom periodu prioritetan je fokus na realizaciji godišnjih programa izgradnje, održavanja i sanacije putne infrastrukture te rješavanje problema saobraćaja u mirovanju tj. izgradnja novih parking mjesta.

Sve ove projektne aktivnosti treba da vode ka sinergetskom efektu, stvarajući ugodniji ambijent za življenje, rad i ostanak u općini.

2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi

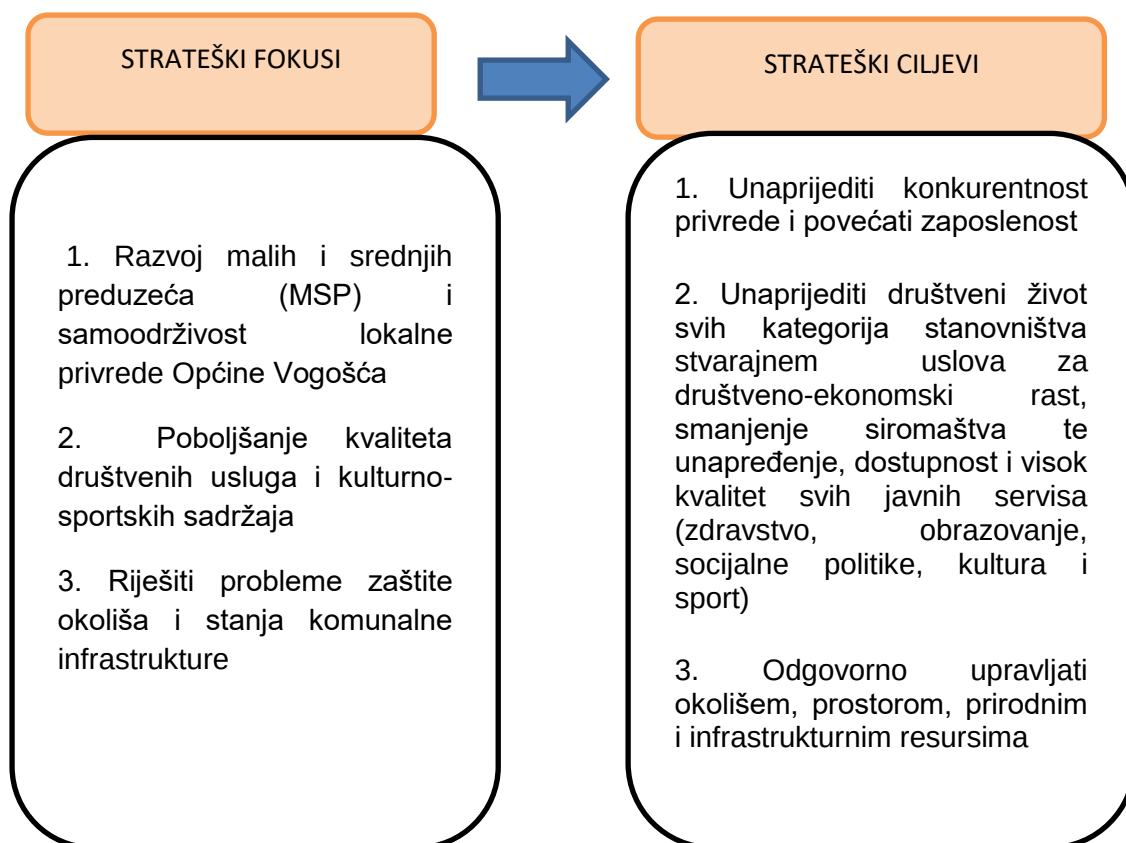
Vizija:

„Vogošća je poduzetna zajednica ugodna za život koja svoj razvoj bazira na mladim i obrazovanim ljudima, razvijenom poduzetničkom duhu, ekološki uređena, s visokom razinom kvalitete za građane svih generacija“.

Strateški ciljevi

1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost
2. Unaprijediti društveni život svih kategorija stanovništva stvaranjem uslova za društveno-ekonomski rast, smanjenje siromaštva te unapređenje, dostupnost i visok kvalitet svih javnih servisa (zdravstvo, obrazovanje, socijalne politike, kultura i sport)
3. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima

Slika br. 60 Veza strateških fokusa i strateških ciljeva

U narednoj tabeli su utvrđeni mjerljivi pokazatelji sa polaznim i ciljnim vrijednosti kako bi se osiguralo praćenje napretka u realizaciji svakog od tri definisana strateška cilja.

Tabela br. 22 Indikatori (uticaja) realizacije strateških ciljeva

STRATEŠKI CILJ 1	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost	Ukupna vrijednost izvoza	89 miliona KM	120 miliona KM
	Ukupan broj zaposlenih na području općine	6.075	7.800
	Broj poslovnih subjekata na području općine	1.819	1.900

STRATEŠKI CILJ 2	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Unaprijediti društveni život svih kategorija stanovništva stvaranjem uslova za društveno-ekonomski rast, smanjenje siromaštva te unapređenje, dostupnost i visok kvalitet svih javnih servisa (zdravstvo, obrazovanje, socijalne politike, kultura i sport)	Zadovoljstvo anketiranih građana ⁷ (%)	n/d	80%
	Stepen razvijenosti općine Vogošća na nivou FBiH – rang	7	6
	Broj stanovnika općine Vogošća	34.233	36.000

STRATEŠKI CILJ 3	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	Udio komunalnog otpada koji se prikuplja i odlaže na deponije, %	85%	100%
	Broj stambenih objekata direktno ugroženih klizištima	38	0
	Pokrivenost općine kanalizacionom mrežom	61%	85%
	Sanacija i uređenje riječnih korita i sanacija izvorišta ⁸	750.000KM	3.500.000KM

Općina Vogošća je mjesto ubrzanog privrednog razvoja, sa osiguranim pretpostavkama za kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta, prosperitetnog i ugodnog življenja i zaštitu životne sredine.

⁷ Do 2027.g. najmanje 80% roditelja i djece zadovoljno kulturnim i sportskim sadržajima, kvalitetom e-uprave općine, zdravstvenih i obrazovnih javnih servisa, koji se pružaju na području Općine.

⁸ Prosječna izdvajanja od 2019. do 2021. godine kreću se od 600.00 KM do 750.000 KM

Vizija Općine Vogošća ostvaruje se ostvarivanjem ciljeva u svim područjima rada i djelovanja ove jedinice lokalne samouprave, unapređenjem konkurentnosti i osnaživanjem lokalne privrede na tržištu, unapređenjem standarda i kvalitete života njenog stanovništva, te razvojem infrastrukture uz poštivanje osnovnih postulata zaštite okoliša.